

Praha 2. června 2009
č.j. 223/09

*Výroční zpráva o činnosti a hospodaření
Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i.
za rok 2008*

Obsah

Charakteristika VÚPSV, v.v.i.	5
1. Informace o složení orgánů VÚPSV, v.v.i. a o jejich činnosti	5
2. Informace o změnách zřizovací listiny	8
3. Hodnocení hlavní činnosti VÚPSV, v.v.i.	8
3.1 Shrnutí hlavních poznatků získaných při řešení jednotlivých projektů	9
3.1.1 Projekt "Aktuální otázky vývoje systému soc. ochrany obyvatelstva"	9
3.1.2 Projekt "Vybrané aspekty reformy sociálního pojištění"	12
3.1.3 Projekt "Postavení úplných nákladů práce v reprodukci ekonomických a sociálních vztahů v ČR"	16
3.1.4 Projekt "Aktuální otázky rodinné politiky s ohledem na specifika různých fází rodinného cyklu"	19
3.1.5 Projekt "Politika zaměstnanosti v novém tisíciletí"	22
3.1.6 Projekt "Vybrané sociálně ekonomické aspekty transformace sociálních služeb"	26
3.1.7 Projekt "Mezinárodní migrace osob v ČR a její sociální a ekonomické souvislosti"	32
3.1.8 Projekt "Informační otevřenost VÚPSV, v.v.i."	34
3.2 Zapojení do grantových programů	37
3.3 Prezentace získaných poznatků na konferencích a seminářích	45
3.4 Prezentace získaných poznatků v odborném tisku	46
4. Informace o předpokládaném vývoji činnosti VÚPSV, v.v.i. v r. 2009	47
5. Informace o kontrolách provedených v r. 2008	51
6. Informace o opatřeních k odstranění nedostatků v hospodaření a zpráva o splnění opatření k odstranění nedostatků uložených v r. 2007	51
7. Stanoviska Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.	51
8. Údaje z řádné účetní uzávěrky	51
9. Výrok auditora k účetní uzávěrce	51
Přílohy	
Příloha č. 1 Opatření o úplném znění zřizovací listiny VÚPSV, v.v.i.	53
Příloha č. 2 Anotace publikací vydaných VÚPSV, v.v.i. v r. 2008	59
Příloha č. 3 Statistické údaje dokumentující činnost ČICSO v roce 2008	74
Příloha č. 4 Přehled publikační činnosti pracovníků VÚPSV, v.v.i. v roce 2008	75

Příloha č. 5	
Přehled o účasti pracovníků VÚPSV, v.v.i. na seminářích a konferencích, kde v r. 2008 prezentovali získané poznatky	88
Příloha č. 6	
Rámcová kvantifikace nákladů na jednotlivé projekty v r. 2009.....	95
Příloha č. 7	
Stanoviska Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.....	97
Příloha č. 8	
Údaje z řádné účetní uzávěrky	103
Příloha č. 9	
Výrok auditora k účetní uzávěrce.....	111

Zpráva o činnosti Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. za období leden - říjen 2008

Charakteristika VÚPSV, v.v.i.

VÚPSV, v.v.i. je vědeckovýzkumná organizace s působností na území České republiky založená zřizovací listinou MPSV ČR. Hlavním cílem vědeckovýzkumné činnosti VÚPSV, v.v.i. je přispívat k poznání a k prognózování sociálně ekonomického rozvoje ve společnosti a připravovat podklady a doporučení pro orgány státní správy, zejména MPSV, a to na základě využití jak aplikovaného, tak i základního výzkumu. Vědeckovýzkumná činnost VÚPSV, v.v.i. je zaměřena především na dvě tematické oblasti:

- oblast práce, zahrnující především výzkum otázek politiky zaměstnanosti, trhu práce, rozvoje lidských zdrojů, otázek příjmové a mzdové politiky, pracovních podmínek, sociálního dialogu a kolektivního vyjednávání,
- oblast sociální, zahrnující především výzkum problematiky důchodového a nemocenského pojištění, státní sociální podpory a sociální pomoci, otázek rodinné politiky a rovných příležitostí, demografického vývoje, vývoje sociální struktury, životních podmínek a životní úrovně.

Nedílnou součástí výzkumu jsou porovnání mezinárodních ukazatelů zaměstnanosti a sociální politiky, významnou činnost ústavu tvoří zpracovávání rešerší domácí i zahraniční literatury.

Při plnění svých úkolů VÚPSV, v.v.i. úzce spolupracuje s orgány státní správy, samosprávou, organizacemi odborů a zaměstnavatelů, nestátními neziskovými organizacemi, univerzitními pracovišti a dalšími vědeckými a výzkumnými institucemi, a to nejen v České republice, ale i v zahraničí.

Vedle vědeckovýzkumné činnosti VÚPSV, v.v.i. rozvíjí odborné poradenství, konzultace a informační činnost ve všech oblastech svého působení. Poradenský a informační systém VÚPSV, v.v.i. navazuje bezprostředně na výsledky výzkumu. Na podporu vlastní výzkumné činnosti a pro potřeby vědecké veřejnosti a občanů rozvíjí VÚPSV, v.v.i. soustavnou dokumentační, rešeršní a ediční činnost a kontinuálně rozšiřuje odbornou knihovnu.

1. Informace o složení orgánů VÚPSV, v.v.i. a o jejich činnosti

V souladu se zákonem č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, v platném znění, se v květnu 2007 uskutečnily volby členů Rady VÚPSV, v.v.i. Členy **Rady VÚPSV, v.v.i.** byli zvoleni:

- z řad zaměstnanců VÚPSV, v.v.i.
 - ❖ Mgr. Jaromíra Kotíková
 - ❖ Mgr. Aleš Kroupa
 - ❖ PhDr. Věra Kuchařová, CSc.
 - ❖ doc. Ing. Ladislav Průša, CSc.
 - ❖ prof. PhDr. Tomáš Sirovátka, CSc.
 - ❖ PhDr. Anna Šťastná

- z řad odborníků z jiných právnických osob
 - ❖ doc. Ing. Marie Dohnalová, CSc., vedoucí katedry studií občanské společnosti Fakulty humanitních studií Karlovy univerzity, Praha
 - ❖ PhDr. Zdenka Mansfeldová, CSc., zástupkyně ředitelky Sociologického ústavu Akademie věd ČR, Praha
 - ❖ PhDr. Helena Úlovcová, náměstkyně ředitele Národního ústavu odborného vzdělávání, Praha
 - ❖ Ing. Petr Víšek, ředitel SOCIOKLUBu, Praha

V hodnoceném období se Rada VÚPSV, v.v.i sešla celkem na 4 jednáních (z toho jedno zasedání per rollam), na kterých:

- ✓ projednala a schválila Výroční zprávu o činnosti a hospodaření VÚPSV, v.v.i. za rok 2007,
- ✓ projednala a schválila rozpočet VÚPSV, v.v.i. na rok 2008,
- ✓ projednala a schválila zapojení VÚPSV, v.v.i. do grantových projektů,
- ✓ schválila změnu termínů řešení vybraných výzkumných úkolů,
- ✓ projednala a schválila Zprávu o činnosti VÚPSV, v.v.i. za období leden - říjen 2008

V souladu s výše citovaným zákonem jmenoval místopředseda vlády a ministr práce a sociálních věcí RNDr. Petr Nečas členy **Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.** Členy Dozorčí rady byli jmenováni:

- ❖ Ing. Eva Holánová
- ❖ Zuzana Krejčíková
- ❖ PhDr. Václav Kužel
- ❖ Mgr. Bedřich Myšička
- ❖ Mgr. Kateřina Příhodová
- ❖ Mgr. Martin Žárský
- ❖ Mgr. Barbora Hrušková

V hodnoceném období se Dozorčí rada VÚPSV, v.v.i. sešla na 1 jednání, na kterém projednala a schválila Výroční zprávu o činnosti a hospodaření VÚPSV, v.v.i. za rok 2007 a Zprávu o činnosti Dozorčí rady za r. 2007.

Ředitel VÚPSV zřídil v uplynulém období na základě doporučení Resortní hodnotící komise **Vědeckou radu VÚPSV**, jako svůj poradní orgán.

K 31. prosinci 2008 byli členy Vědecké rady VÚPSV, v.v.i.:

- ❖ doc. Ing. Miroslav Brdek, CSc.
- ❖ PhDr. Běla Hejná, poradkyně pro sociální strategie Magistrátu hl. města Prahy
- ❖ Mgr. Zdeněk Janíček, vedoucí referátu sociálních věcí Městského úřadu v Břeclavi
- ❖ prof. Ing. Vojtěch Krebs, CSc., ředitel Centra pro ekonomická studia a analýzy Vysoké školy finanční a správní v Praze
- ❖ Mgr. Aleš Kroupa, zástupce ředitele VÚPSV, v.v.i.

- ❖ prof. PhDr. Petr Mareš, CSc., pracovník katedry sociologie Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně
- ❖ doc. Ing. Ladislav Průša, CSc., ředitel VÚPSV, v.v.i.
- ❖ doc. PhDr. Kvetoslava Repková, CSc., ředitelka Institutu pre výzkum práce a rodiny v Bratislavě
- ❖ prof. Ing. Antonín Slaný, CSc., prorektor a vedoucí katedry ekonomie Masarykovy univerzity v Brně
- ❖ doc. MUDr. Vladimír Vurm, CSc., proděkan Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích
- ❖ Mgr. Pavel Wiener, ředitel Centra podpory následné péče 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze
- ❖ prof. Ing. Milan Žák, CSc., rektor Vysoké školy ekonomie a managementu v Praze

V souladu se svým Statutem Vědecká rada VÚPSV, v.v.i. v období od ledna do října r. 2008 na svých jednáních projednala a schválila:

- ✓ Výroční zprávu o činnosti a hospodaření VÚPSV, v.v.i. za r. 2007,
- ✓ Návrh plánu výzkumné činnosti VÚPSV, v.v.i. na r. 2008,
- ✓ Zprávu o činnosti VÚPSV, v.v.i. za období leden - říjen 2008.

Vědecká rada VÚPSV, v.v.i. současně diskutovala o důsledcích přijetí reformy vědy a výzkumu, která tato reforma může přinést pro celou sociální sféru. Její členové kriticky charakterizovali rizika schválené reformy, které je způsobeno m.j. nevyváženým personálním složením Rady vlády pro vědu a výzkum. Vědecká rada v této souvislosti

1. vyjádřila hluboké znepokojení

- nad schválenými kritérii pro hodnocení výsledků vědy a výzkumu a způsobem jejich stanovení, který významným způsobem znevýhodňuje společenské vědy a oblast aplikovaného výzkumu
- nad skutečností, že finanční prostředky v rámci tzv. institucionální dotace by podle schválené nové koncepce mělo pro výzkumné ústavy v resortu ministerstva práce a sociálních věcí poskytovat ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy

2. upozornila

na řadu skrytých rizik, která schválené hodnocení výsledků vědy a výzkumu může přinést (např. skutečnost, že mezi zařazenými kritérii hodnocení nejsou uvedeny expertízy pro decizní sféru a mezinárodní organizace se může projevit v příštích letech v odmítání jejich zpracování ze strany hodnocených institucí).

V návaznosti na probíhající diskusi o kritériích hodnocení výsledků vědy a výzkumu a měnící se podmínky hodnocení koncipoval ředitel VÚPSV, v.v.i. k 1. prosinci 2008 **Ediční vědeckou radu VÚPSV** jako svůj poradní orgán, který schvaluje koncepci ediční činnosti a ediční plán ústavu. Ediční vědecká rada určuje recenzenty jednotlivých monografií, schvaluje jednotlivé tituly k vydání, přičemž je posuzuje z hlediska obsahu, kvality a vhodnosti vydání vzhledem ke stanoveným cílům projektů a záměrům ústavu.

K 31. prosinci 2008 byli členy Ediční vědecké rady:

- ❖ doc. Ing. Miroslav Brdek, CSc.,
- ❖ Ing. Martin Holub, Ph.D., VÚPSV, v.v.i.,
- ❖ Ing. Robert Jahoda, Ph.D., Masarykova univerzita, Brno
- ❖ Ing. Miriam Kotrusová, Ph.D., VÚPSV, v.v.i.,
- ❖ Ing. Jan Mertl, Ph.D., Vysoká škola finanční a správní
- ❖ doc. Ing. Ladislav Průša, ředitel VÚPSV, v.v.i.,
- ❖ Ing. David Prušvic, Ph.D., Ministerstvo financí ČR

Ediční vědecká rada na svém zasedání schválila Zásady ediční činnosti VÚPSV, v.v.i., ediční plán na r. 2008 a rámcový plán ediční činnosti na r. 2009.

2. Informace o změnách zřizovací listiny

V návaznosti na vydání doplňku zřizovací listiny v r. 2006 vydalo MPSV dne 29. února 2008 "Opatření o úplném znění zřizovací listiny VÚPSV, v.v.i." (č.j. 2008/13759-63). Celý text je uveden v příloze č. 1.

3. Hodnocení hlavní činnosti VÚPSV, v.v.i.

V r. 2008 je vodítkem vědeckovýzkumné činnosti VÚPSV, v.v.i. „Plán výzkumné činnosti na r. 2008“. Plán je zaměřen na řešení aktuálních otázek vývoje a transformace sociálního systému v naší zemi s přihlédnutím k prioritám vedení ministerstva práce a sociálních věcí v tomto období. Navrhované výstupy korespondují s návrhem Základních východisek a možných politických témat českého předsednictví v Radě EU v oblasti práce a sociálních věcí. Na základě doporučení Vědecké rady VÚPSV, z r. 2002 jsou jednotlivé studie soustředěny do ucelených projektů souhrnného charakteru. V tomto směru jsou koncipovány a řešeny tyto projekty:

1. Aktuální otázky vývoje systému sociální ochrany obyvatelstva
2. Vybrané aspekty reformy sociálního pojištění
3. Postavení úplných nákladů práce v reprodukci ekonomických a sociálních vztahů v ČR
4. Aktuální problémy rodinné politiky s ohledem na specifika různých fází rodinného cyklu
5. Politika zaměstnanosti v novém tisíciletí
6. Vybrané sociálně ekonomické aspekty transformace sociálních služeb
7. Mezinárodní migrace osob v ČR a její sociální a ekonomické souvislosti
8. Informační otevřenost VÚPSV, v.v.i.

Rámcové náklady na řešení jednotlivých projektů vč. jejich struktury jsou uvedeny v příloze č. 7.

Jednotlivé dílčí projekty a studie jsou přitom v zájmu úspěšného splnění Výzkumného záměru VÚPSV, v.v.i. na r. 2004-2010 formulovány s ohledem na tři základní principy ve výzkumu problematiky práce a sociálních věcí:

- vzájemná provázanost a synergie jednotlivých oblastí v systému sociální ochrany obyvatelstva a jejich komplementárnost,
- sociálně ekonomické důsledky vstupu České republiky do Evropské unie,
- regionální aspekty jednotlivých sociálně ekonomických jevů.

3.1 Shrnutí hlavních poznatků získaných při řešení jednotlivých projektů¹

3.1.1 Projekt "Aktuální otázky vývoje systému sociální ochrany obyvatelstva"

V rámci tohoto projektu byla v tomto roce věnována pozornost aktuálním otázkám systému sociální ochrany v souvislosti s realizací reformy veřejných financí a v souvislosti se změnami v úrovni, diferenciaci a struktuře příjmů a výdajů populace s důrazem na situaci skupin s nízkými příjmy. V tomto smyslu byla hodnocena česká sociální politika s důrazem na ty vybrané oblasti, které souvisejí s řešením aktuálních problémů vyvolaných nejnovějšími sociálními změnami, jak jsou akcentovány v rámci tzv. Lisabonské strategie.

V rámci tématu je dlouhodobě věnována pozornost otázce, jak jsou naplňovány základní funkce systému sociální ochrany s ohledem na vysokou dynamiku společenského a ekonomického kontextu. V centru pozornosti je jednak ochranná funkce, zejména z pohledu ochrany proti chudobě a sociálnímu vyloučení, jednak funkce stimulační (pobídková), tj. dopady sociálního systému na pracovní pobídky a trh práce. Pozornost je rovněž věnována tomu, jaké je obecné vnímání legitimacy a spravedlnosti sociální ochrany a jaký je širší společenský význam systému pro sociální začleňování.

Klíčovou výzkumnou aktivitou je proto dlouhodobější sledování problematiky chudoby a sociálního vyloučení v českých podmínkách při využití různých zdrojů dat na národní a postupně i lokální úrovni. V souvislosti s tím jsou rozvíjeny různorodé analytické postupy a metody k tomu vhodné práce s různými zdroji informací - od statistických šetření, využití administrativních dat k expertním zjišťováním a k případovým studiím. V souvislosti s tím je sledován přímý efekt sociálních dávek z hlediska sociální ochrany domácností (ve specifikovaných situacích) na eliminaci příjmové chudoby a sociálního vyloučení, zejména dopad na příjmovou situaci a na spotřebu u různých skupin populace. Souvisejícím tématem jsou pak dopady interakce dávkového a daňového systému na trh práce, zejména na pobídky k práci.

V tomto smyslu byly zpracovány studie o vývoji v oblasti sociálních příjmů v průběhu let 2000-2005 a dále pak studie o chudobě v české společnosti s důrazem na chudobu dětí, zpráva o lokální dimenzi chudoby a sociálního vyloučení a konečně expertizy k problematice sociálního začleňování romských komunit. Cílem těchto analýz bylo nejprve ukázat, jak se vývoj ekonomického prostředí podepsal na sociálním postavení domácností. To je prezentováno na datech Statistiky rodinných účtů, která jsou v určitých pasážích doplněna o data z Mikrocenzů a data z šetření EU-SILC. Z důvodů vyšší přesnosti a možnosti použití regionálního pohledu je analýza doplněna o analýzu vývoje všech příjemců sociálního příplatku mezi roky 2001 a 2005.

Analýzy ukazují, že příznivý ekonomický vývoj vede k tomu, že v období let 2000 až 2005 příjmy všech domácností stabilně rostly. Zlepšování sociální situace

¹ anotace všech doposud dokončených publikací, které jsou řešeny v r. 2008, jsou uvedeny v příloze č. 2, jejich úplné znění je k dispozici na www.vupsv.cz

domácností bylo zapříčiněno jak růstem pracovních příjmů, tak růstem sociálních dávek. Pokračující růst v letech 2006 a 2007, spolu se snižující se nezaměstnaností, dává naději, že sociální situace českých domácností se výrazně zlepšila i v tomto období. Nejvyšší růst ve sledovaném období zaznamenaly důchodové dávky. Na jejich vývoj má největší vliv stárnutí české populace a pravidelně prováděná valorizace, která zohledňuje růst ekonomiky.

Český důchodový systém pozvolna přesouvá důchodce do středních příjmových skupin. Vzhledem k nivelizujícímu charakteru důchodu se ale důchodci nedostávají do vyšších příjmových skupin. Český důchodový systém odvádí v rámci zemí EU nejlepší práci v boji s chudobou, neposkytuje však důchody, které by byly dostatečně ekvivalentní vzhledem k předdůchodovým příjmům.

Naopak, dávky na dítě (sociální příplatek a přídavky na dítě) zaznamenaly ve sledovaném období výrazný reálný pokles a v rámci sociálního systému se stávají „chudinskými dávkami“, když jsou převážně zacíleny na domácnosti s nejnižšími příjmy. Vlivem reálného poklesu těchto dávek zaznamenaly rodiny s dětmi pomalejší růst čistých peněžních příjmů a tyto rodiny se v příjmovém rozložení pozvolna přesouvají do nejnižších příjmových skupin. Analýzy Evropské komise/Eurostatu i naše analýzy ukázaly, že děti jsou v ČR postiženy chudobou čtyřikrát častěji než důchodci.

Tyto tendence byly potvrzeny analýzou vývoje struktury příjemců sociálního příplatku mezi roky 2001 a 2005. Sociální příplatek dnes převážně slouží k boji s chudobou u domácností s dětmi, v roce 2005 bylo 22 % českých domácností s dětmi příjemci sociálního přídavku a tři čtvrtiny z nich nemělo příjmy z ekonomické aktivity vyšší, než byla hodnota životního minima. Charakter sociálního příplatku tak již tuto dávku řadí spíše do systému sociální pomoci.

Je patrné, že i přes příznivé ekonomické prostředí v letech 2000 až 2005 pokračovala segmentace české společnosti, kdy se do nejnižších příjmových skupin přesouvají domácnosti s dětmi, do středních příjmových skupin domácnosti důchodců a do nejvyšších příjmových skupin ekonomicky aktivní domácnosti bez nezaopatřených dětí. V návaznosti na tato zjištění byla analyzována chudoba a materiální deprivace v České republice se zaměřením na děti na základě dat ze šetření „Příjmy a životní podmínky domácností“ (SILC 2005, 2006).

Česká republika patří v EU k zemím s nízkou úrovní rizika příjmové chudoby (kolem 10 procent). Naproti tomu však riziko příjmové chudoby u dětí do 10 let je skoro dvojnásobné v porovnání s průměrem za celou populaci a je výrazně koncentrováno - v neúplných domácnostech se pohybuje na úrovni 43-50 %, v nezaměstnaných/ nepracujících domácnostech na úrovni 43-68 % podle věkové kategorie dětí, v domácnostech se třemi a více dětmi na úrovni 23-31 %. Odstup rizika chudoby dětí od ostatní populace se ještě prohlubuje, pokud měříme situaci po odečtení nákladů na bydlení. Efektivnost sociálních transferů při eliminaci chudoby je nižší právě v případě dětí a výše uvedených specifických kategorií populace v porovnání s ostatními skupinami. Tyto kategorie sice představují v populaci spíše méně početné skupiny (po 4-6 %), avšak v souhrnu - pokud k nim připočteme např. mladší i starší jednotlivce více ohrožené rizikem chudoby a deprivace - jde pak o relativně početnější vrstvu populace, což se souhrnně projevuje v míře rizika nezaměstnanosti dětí na úrovni až 16-18 % v závislosti na zvolené věkové hranici.

Vedle rizika příjmové chudoby dětí je významným problémem i jejich materiální deprivace. Obecně je míra materiální deprivace v řadě oblastí relativně značná, přesahuje úroveň chudoby a jen částečně se překrývá s příjmovou chudobou. V oblasti kvality bydlení je míra deprivace vyšší v položkách, které souvisejí s prostředím v lokalitě či obecněji se životním prostředím v oblastech, které souvisejí s uspořádáním vlastní domácnosti. Častěji se objevuje jako problém vlhkost a u větších rodin také velikost bytu. Klíčovým faktorem, který (kromě fáze životního cyklu) ovlivňuje

schopnost domácností vycházet s příjmem, je vázanost významné části příjmu na určité povinné výdaje (nutnost zaplatit nájemné, energie a služby) či částečně povinné výdaje (např. výdaje na léky, telefon, potřeby dětí, základní potraviny a ošacení).

Zvláště zatěžující jsou pro mnohé domácnosti náklady na bydlení. V chudých domácnostech považuje náklady na bydlení za značnou zátěž 55 % respondentů. Potvrzuje se také vztah mezi výraznou zátěží nákladů na bydlení a nezaměstnaností (více než 42 % lidí v domácnostech bez pracovního příjmu je vnímá jako značnou zátěž). Náklady na bydlení představují také značnou zátěž především pro osoby, které žijí v bytech s tržním nájemným, 40 % osob žijících v pronajatém bytě s tržním nájemným vnímá náklady na bydlení jako značnou zátěž, u lidí žijících v podnájmu to je dokonce 49,3 %.

Mezi zvláště ohrožené kategorie přitom patří ve většině oblastí materiální deprivace domácnosti jednotlivců bez ohledu na věk (v případě nepříznivé události mají také méně šancí na koho se obrátit), domácnosti se třemi a více dětmi a zvláště pak domácnosti jednotlivců s dětmi. Velmi negativně je situace vnímána v domácnostech bez pracovního příjmu. Děti jsou z hlediska ohrožení materiální deprivací skutečně více ohroženou kategorií než některé další skupiny. Analýza tedy ukázala na relativně významný problém rizika dětské chudoby a materiální deprivace dětí v České republice. Současně se tento problém dotýká i domácností, jejichž hlavní příjmy představují sociální dávky. Efektivnost sociálních transferů při eliminaci rizika chudoby je v případě dětí a v případě domácností, kde jsou tyto transfery hlavním příjmem, spíše nízká v porovnání s ostatními skupinami populace.

Souvisí to zejména s postupným zaostáváním relativní úrovně životního minima za vývojem ostatních příjmů, zejména mezd a důchodů. To oslabuje i rozsah a úroveň nároků na ty rodinné dávky, jež jsou navázány na násobky životního minima. Po zrušení automatické valorizace životního minima od ledna 2008 lze očekávat, že se tento vývojový trend dále posílí. V neposlední řadě hrají patrně roli i změny v oblasti dávek státní sociální podpory zavedené od ledna 2008. Bude proto významné průběžně sledovat a hodnotit dopad vývoje životního minima na chudobu dětí. Podobně bude významné hodnotit dopad změn v nastavení životního minima (a dalších institutů v oblasti hmotné nouze), jež byly zavedeny od ledna 2007. Ty pozměnily oproti situaci, kterou zde analyzujeme na datech SILC 2006, více parametrů systému dávek určených domácnostem s nejnižšími příjmy, mj. dávají možnost kompenzovat náklady na bydlení přesněji ve vztahu k reálným nákladům na bydlení. K zhodnocení těchto dopadů nejsou však zatím k dispozici data.

Na základě těchto zjištění lze formulovat následující doporučení:

1. Je nezbytné pozorně sledovat vývoj příjmových rizik chudoby a materiální deprivace dětí a hodnocení faktorů, jež ji ovlivňují – zejména hodnocení dopadu změn v dávkových systémech, ale i dopadu dalších pobídkových a aktivizačních opatření směřujících k začlenění na trhu práce. Vedle hlavních příjmových indikátorů chudoby by měla být vedena diskuse a posléze přijaty další indikátory, např. v rámci Národní zprávy o sociální ochraně a sociálním začleňování 2008 - 2010, které by umožnily pravidelné sledování a hodnocení situace domácností, zejména dětí, přičemž by mělo jít především o takové indikátory, jež umožňují zohlednit multidimenzionalitu problému chudoby a sociálního vyloučení.
2. Je vhodné zvážit, zda podržet nadále navázání některých sociálních dávek určených rodinám na úroveň životního minima. Tyto dávky postupně dostávají ve větší míře, než tomu bylo dříve, charakter "chudinských dávek", a jsou postupně devalvovány s tím, jak životní minimum zaostává za vývojem ostatních příjmů. Má to podle všeho i negativní odraz v úrovni dětské chudoby. Předpokládaný dopad se patrně více projeví na datech SILC za roky 2007-2008.

3. Je třeba věnovat větší pozornost problému dětské chudoby a materiální deprivace. Zatím nebyl tento zjevný problém v příslušných programových materiálech (např. Národní program reformy, Národní zpráva o sociální ochraně a sociálním začleňování České republiky) příliš reflektován. V důsledku toho leží zatím i mimo pozornost agend sociální politiky, nejsou formulovány explicitní cíle a systémová opatření jeho řešení (i když některá dílčí řešení sociální politiky s tímto problémem samozřejmě souvisejí).

Studie o sociálním vyloučení v jeho lokální perspektivě klasifikuje, s ohledem na situaci v ČR, jednotlivé druhy projevů sociální diferenciace a segregace lokalit a jejich obyvatel a soustřeďuje se na charakteristiku strategií státní správy a samosprávy při řešení situace těchto lokalit, v nichž se koncentrují vylučované osoby. Předkládá obecný náhled na otázky prostorové dimenze sociálního vyloučení a možnosti jejího řešení, konceptualizuje a definuje tento problém na podkladě odborných studií a již realizovaných výzkumů. Ze získaných poznatků vyplývá, že státní správa i řada samospráv vnímá problém prostorových forem sociální exkluze spíše v moralizujícím diskurzu a jeho řešení chápe jako „re-socializaci“ sociálně vyloučených. Jde v jejich pohledu o problém více ekonomický než sociální, jeho řešení je navíc podmíněno fází politického cyklu, který dovoluje sledovat spíše krátkodobé a snadno realizovatelné cíle.

Součástí studie je rovněž ověření podoby a mechanismů sociálního vyloučení i nástrojů a procesů sociálního začleňování z pohledu klíčových aktérů lokální sociální politiky (jak realizátorů, tak i tvůrců). Jak se zdá, v úvahách těchto aktérů o otázkách možností a strategií sociálního začleňování převládá spíše integrativní přístup. Ten se projevuje jednoznačnou shodou dotázaných o primárním významu trhu práce a place-ného zaměstnání při sociálním začleňování znevýhodněných a sociálně vyloučených lidí. Začlenění na pracovním trhu však musí být doprovázeno řadou dalších provázaných programů a aktivit (od zajištění bydlení, přes rozvoj sociálních služeb až po výchovné působení s cílem omezit mezigenerační přenos vzorců chování a jednání vedoucích k sociálnímu vyloučení).

Součástí projektu byla -tak jako i v předchozích letech- spolupráce s Kanceláří Rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity na vypracování Závěrečné zprávy doplňkového programu „Podpora terénní sociální práce za rok 2007“. Dosud získané poznatky z těchto analýz svědčí o postupné stabilizaci programu při obecních samosprávách a větší zacílenosti práce terénních sociálních pracovníků směrem k prioritám národní strategie sociální inkluze, zejména na pomoc při řešení problémů spojených s nezaměstnaností. Problémy spojené s nezaměstnaností byly v roce 2007 v celku řešených problémů zastoupeny 18 %, mezi vůbec nejčastěji řešené problémy patří potom ty, spojené s bydlením (celkem 29 %). Vzhledem k tomu, že závěry analýz, které mají povahu pravidelného nezávislého monitorování jednoho z vládních programů, představují jeden z mála systematických a pravidelných podkladů pro vyhodnocování národní strategie sociální inkluze v rámci sledovaného programu a východisko pro strategické rozhodování jeho koordinátorů.

3.1.2 Projekt "Vybrané aspekty reformy sociálního pojištění"

V rámci tohoto projektu je realizována analýza reformních opatření provedených od roku 1990 v důchodových systémech vybraných států, a to zejména s důrazem na původní záměry, prakticky provedené reformy a připravované plány dalších reform včetně předpokládaného časového horizontu jejich uskutečnění. Pozornost je věnována také zapojení sociálních partnerů do projednávání a schvalování reformních opatření. Zkušenosti mnoha zemí totiž potvrzují, že hladký průběh důchodové reformy v demokratických státech je podmíněn dosažením společenského konsenzu.

Po letech poválečného hospodářského růstu a příznivého demografického vývoje začaly evropské důchodové systémy dospívat, hospodářský růst se zpomalil a nezaměstnanost vzrostla. Bilance důchodových systémů většiny zemí starého kontinentu se začala zhoršovat a v důsledku toho lze již od počátku 80. let zaznamenat postupný tlak na omezování výdajů těchto systémů. 90. léta 20. století a zejména první léta nového století pak přinesla velké množství dílčích i zásadních reforem systémů důchodového pojištění. Protože řešení situace vyžadovalo přijetí potenciálně nepopulárních kroků, snažily se vlády pro důchodovou reformu vyjednat pokud možno co nejširší podporu. Konečná podoba reformních opatření se ve většině sledovaných států výrazně odlišovala od prvotního reformního záměru. V důsledku řady kompromisů a „trade-off“ manévrů podnikaných při snaze získat podporu parlamentní většiny, opozice, sociálních partnerů a celé veřejnosti byla totiž z portfolia reformních kroků různá opatření odstraňována, a naopak byla doplňována jiná, původně nezamýšlená. V tom kontextu lze konstatovat, že vyjednávání o balíku většího počtu změn umožňuje reformní vládě dosáhnout za cenu ústupku v jedné kontroverzní otázce i prosazení kroků v izolovaném jednání těžko průchodných.

Stanoviska vládních stran a opozice se v mnoha případech výrazně nelišily, přesto však k explicitní dohodě docházelo spíše zřídka. To lze přičíst strategii parlamentní opozice, která se obvykle snaží nepopulární kroky vládnoucích stran využít v politické soutěži ve svůj prospěch. Pokud však dojde k dohodě napříč politickým spektrem, jsou politické strany většinou schopny dosáhnout konsenzu v překvapivě širokém výčtu otázek. I v těchto případech, kdy všechny hlavní politické strany dospěly ke shodě o základních bodech reformy (jak tomu bylo například v roce 1991 ve Francii), však nebyl zcela hladký a rychlý průběh reformy zaručen. Výzkum totiž potvrdil, že v procesu příprav a prosazování reforem hráli významnou roli sociální partneři, a to především odbory schopné mobilizovat početné masy obyvatel. Pokud s nimi politická reprezentace dosáhla dohody, podařilo se reformu prakticky vždy prosadit. V případech, kdy se naopak odborové hnutí otevřeně postavilo proti reformě, vedlo to nezřídka k neúspěchu reformních snah. Příkladem může být reforma prosazovaná v roce 1994 Berlusconiho kabinetem v Itálii nebo parlamentem schválená, avšak nakonec nerealizovaná reforma v Německu z roku 1999. V obou těchto zemích uspěly až následující reformní návrhy, pro které se podařilo podporu, respektive toleranci odborů vyjednat. Vyjednávání se sociálními partnery mělo v některých zemích institucionalizovanou podobu. Tak tomu bylo například v Itálii, kde měly odbory přímý vliv na konkrétní podobu reformy prostřednictvím silného zastoupení v důchodové expertní komisi. V jiných zemích naopak vláda dosáhla pouze tiché tolerance reformy. Příkladem je Francie, kde se na počátku 90. let hlavní levicové a pravicové síly relativně rychle dohodly na způsobu řešení problému rostoucího deficitu důchodového systému a ohrožení konkurenceschopnosti země vysokou cenou práce. Odbory však s jejich přístupem zásadně nesouhlasily a přesto, že jednotlivé odborové centrály zastávaly ne zcela shodná stanoviska, měly na konečnou podobu reformy značný vliv. Odmítaly o navrhované reformě jednat a Ballardurova vláda se proto rozhodla prosadit zcela nový návrh, který ustupoval v nejkontroverznějších bodech požadavkům odborů a byl koncipován tak, aby se dopady reformy nedotkly skupin zaměstnanců s vysokou mírou odborové organizovanosti. Důsledky reformy proto nabíhaly postupně s časovým odkladem, takže neznamenaly omezení důchodových práv starších zaměstnanců a také se vyhnuly zaměstnancům státního sektoru. Podobné „trade-off“ postupy reformních vlád při vyjednávání o důchodové reformě s cílem snížit výdaje systému lze zaznamenat i v dalších evropských zemích. Klíčové postoje odborů ve vyjednáváních lze sumarizovat jako snahu o omezení tvrdosti dopadů reformy na důchodová práva, zejména u starších zaměstnanců, preferenci spolufinancování deficitu důchodového systému z obecných daní, převažující veto zavedení povinného spoření, a naopak podporu vytvoření či posílení druhého pilíře důchodového pojištění. V západoevropských kontinentálních zemích byla důležitým předmětem vyjednávání míra participace

sociálních partnerů na správě schémat sociálního zabezpečení v prvním i druhém pilíři důchodového systému. Důležitou součástí dohody ve Francii bylo zachování statu quo v této otázce, v Itálii a Německu odbory prosadily svou silnou účast na řízení schémat posíleného, resp. vznikajícího druhého pilíře. V Dánsku odbory v dlouholetém sporu o charakter druhého pilíře ustoupily až v situaci, kdy hrozilo založení schémat bez jejich účasti. V zemích vycházejících původně z Bismarcovského typu sociálního zabezpečení odborové hnutí sice zprvu prosazovalo konzervaci důchodového systému, v Německu a Itálii se však v průběhu vyjednávání o reformě stalo důležitým hráčem při modifikaci systému, když podpořilo budování schémat druhého pilíře jako kompenzace za omezení dávek v prvním pilíři.

Ačkoli parametrické reformy důchodového systému se s ohledem na vyjednání podpory opozice a sociálních partnerů zdají být na první pohled průchodnější než systémové reformy zakládající zcela nové schéma, výzkum obecnou platnost takové hypotézy nepotvrdil. To lze zdůvodnit obtížnou předvídatelností dopadů komplexních změn při systémových reformách, zakládajících příspěvkově definovaná schémata. U takových reforem totiž většinou nebývá dopředu jednoznačně jasné, kteří pojištěnci na jejich zavedení vydělají a kteří prodělají. Průchodnost reformy se v důsledku toho do určité míry stává otázkou interpretace prováděných změn a otázkou očekávání veřejnosti s ohledem na budoucí hospodářský vývoj. Příkladem může být zavedení a kladné přijetí NDC schématu ve Švédsku a Itálii. Při prosazování zavedení fondového prvku do některých systémů důchodového pojištění se obdobně v příznivých podmínkách 90. let s relativně vysokými výnosy na kapitálovém trhu podařilo získat pro takový krok v některých státech rovněž relativně širokou podporu. Postoj veřejnosti k reformě byl do značné míry spojen s očekáváním budoucího vývoje určeným momentální hospodářskou situací. Při prosazování izolovaných parametrických změn systému důchodového pojištění přinášejících omezení důchodových práv pojištěnců lze naopak ve většině případů jednoduše identifikovat skupinu obyvatel, na niž opatření dopadne negativně. Je otázkou momentální politické reality v dané zemi, zda se takové opatření stane předmětem politického boje či ne.

Zkušenosti mnoha zemí rovněž ukazují, že průběh důchodové reformy v demokratických státech byl vzhledem k nutnosti prosadit změny v prostředí mnoha protichůdných zájmů často přerušován a zpomalován. V případech, kdy byly systémové reformy důchodového pojištění prosazeny bez kompromisů proti vůli opozice i sociálních partnerů, dochází v některých případech v následujícím volebním cyklu k dílčí revizi nového uspořádání, jak tomu bylo například v Maďarsku či na Slovensku. I když postupná modifikace, doladování a optimalizace fungování nově koncipovaného důchodového systému je zcela přirozeným a žádoucím jevem, časté a protichůdnými cíli motivované zásahy mohou systém destabilizovat a podryvat důvěru veřejnosti. Ani úspěšné vyjednání podpory důchodové reformy však není stoprocentní zárukou budoucí stability systému. V Itálii byla celých deset let po provedení důchodové reformy diskutována jako zcela reálná možnost, že systém NDC bude nakonec zrušen dříve, než podle jeho pravidel bude vypočten důchod prvnímu pojištěnci. Podpora takovému kroku se přitom dostávala právě od odborů, které se na koncipování nového systému významně podílely. S ohledem na hladký průběh reformy výzkum rovněž potvrdil důležitost zajištění informovanosti veřejnosti a kvalitní přípravy organizačního zabezpečení reforem. Nepřípravenost nositele pojištění, jak ji bylo možno sledovat v Polsku, může mít za následek zdržení a ztrátu kreditu reformy v očích veřejnosti.

Dalším tématem, kterému je v současnosti v rámci dlouhodobého projektu "Vybrané aspekty reforem sociálního pojištění" věnována pozornost, je problematika zaměstnaneckých schémat důchodového pojištění. S cílem zajistit finanční udržitelnost základních schémat důchodového zabezpečení v podmínkách demografického stárnutí obyvatelstva volí řada evropských zemí cestu diverzifikace financování zabezpečení na stáří. Státy jako Maďarsko, Slovensko či Estonsko zvolily vícezdrojové financování v

rámci prvního povinného pilíře a přistoupily k privatizaci části povinných schémat sociálního zabezpečení. Alternativní cestou k diverzifikaci rizika při financování systému důchodového zabezpečení může být posílení či zavedení doplňkových schémat důchodového systému. Ve státech, jako je Německo, Rakousko či Itálie, které takovou cestu zvolily, dochází k postupnému omezování váhy prvního povinného pilíře důchodového systému a přesunu části odpovědnosti za zabezpečení na stáří na jednotlivce. Podstatnou roli v tomto procesu hrají přitom zaměstnanecká schémata druhého pilíře. Takové řešení sice již z principu nezaručuje pokrytí všech pracujících, nicméně ve státech, kde se již podařilo silný druhý pilíř vybudovat, dosahuje účast zaměstnanců v těchto schématech hodnot nad 50 %. Například v Nizozemsku nebo ve Švédsku je to dokonce nad 90 % zaměstnanců.

Tato studie vychází v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2003/41/ES z definice schémat druhého pilíře jako doplňkových schémat důchodového zabezpečení, která mají vazbu k zaměstnání pojištěnce. Tato schémata fungující v jednotlivých členských státech se od sebe navzájem značně liší a uplatňují nejrůznější pravidla a podmínky pro účast a získávání důchodových práv. Účast zaměstnanců v nich není povinná a pokud ano, jde pouze o „quazipovinnou účast“. Pro zaměstnavatele neexistuje povinnost taková schémata vytvářet. Naprostá většina z nich funguje pouze na národní úrovni a na základě národní legislativy jednoho státu, takže na celoevropské úrovni dosud působí velice omezený podíl schémat. Jejich správa je obvykle svěřována pojišťovnám, penzijním fondům (podnikovým nebo odvětvovým) nebo penzijním pokladnám, v některých zemích však může mít zaměstnanecké penzijní schéma formu přímého závazku zaměstnavatele (Německo, Švédsko - tvorba důchodových rezerv). Dávky jsou vypláceny obvykle ve formě anuit nebo jednorázového vyrovnání. Tam, kde je jednorázové vyrovnání možné, bývá tato forma dávky často využívána (např. Belgie). Doživotní penze jsou vypláceny zpravidla měsíčně převodem na účet.

V minulosti jednoznačně převládaly mezi zaměstnaneckými doplňkovými schémata druhého pilíře důchodového pojištění dávkově definovaná schémata, v posledních letech lze však identifikovat trend posunu k příspěvkově definovaným programům. V současnosti je dávkově definovaných zaměstnaneckých schémat asi polovina a příspěvkově definovaných přibližně třetina. Zbytek jsou schémata, která lze z tohoto pohledu označit za smíšená. Dalším posunem, který lze v členských státech EU s ohledem na poslední vývoj zaznamenat, je snaha zabezpečit, aby pravidla upravující vstup do schématu, přenositelnost získaných práv a nakládání se "spícími právy", nevedla k omezení pracovní mobility či penalizaci pracovníků s atypickou kariérou. Pracovník, který při změně zaměstnavatele přechází do jiného doplňkového důchodového schématu, však přesto může ztratit některá práva, která v předchozím schématu měl. Je to dáno tím, že doplňková penzijní schémata se mohou od sebe navzájem lišit tím, která rizika pokrývají, a to i v rámci jediné členské země, jak je tomu například v Dánsku. Dalšími faktory, které mohou ovlivnit práva pracovníka, který mění zaměstnavatele či profesi a s tím i doplňkové důchodové schéma, jsou vedle podmínek stanovených pro nabytí důchodových práv v jednotlivých schématech doplňkového penzijního pojištění i možnosti výplaty kapitálu odpovídajícího získaným právům z doplňkového penzijního schématu a způsob stanovení hodnoty přenášených důchodových práv. Ačkoli se podařilo v rámci dosavadního výzkumu identifikovat výše shrnuté problematické okruhy, dosud získané poznatky rovněž potvrzují, že zavedení zaměstnaneckých důchodových schémat druhého pilíře představuje jednu z možných cest ke zvýšení zásluhovosti v systému i k zajištění větší míry diverzifikace rizik ve financování systému důchodového pojištění.

3.1.3 Projekt "Postavení úplných nákladů práce v reprodukci ekonomických a sociálních vztahů v ČR"

V návaznosti na výstupy předchozích etap tohoto projektu se výzkum v roce 2008 orientuje na prohloubení poznatků v těchto problémových okruzích:

- monitoring úplných nákladů práce (dále jen „ÚNP“) v ČR vč. mezinárodního srovnání,
- vymezení oblastí rozdílného přístupu ve výpočtu a interpretaci položek nákladů práce ve vybraných zemích,
- srovnání úrovně a pohybu nákladů práce, nominálních a reálných mezd v ČR a ve vybraných zemích EU.

Sledování problematiky nákladů práce vychází ze závěrů 52. jednání Rady hospodářské a sociální dohody v dubnu 2005. Součástí prací je soustavné monitorování pohybu nákladů práce jako jednoho z významných faktorů konkurenceschopnosti českých podniků.

V dubnu 2008 bylo dokončeno další číslo bulletinu „Monitoringu nákladů práce v ČR a ve státech Evropské unie 2001-2006“, navazující na první pilotní publikaci z roku 2006. Cílem bylo shromáždit na jednom místě v mezinárodní komparaci všechna dostupná data o nákladech práce, jejich struktuře a zdanění, vazbách na sociální a zdravotní systém a efektivnosti využití práce. Roční monitoring sleduje:

- ÚNP jak v ČR, tak i v ostatních státech EU (měsíční a hodinové náklady práce a jejich struktura),
- příjmy a výdaje sociálního a zdravotního zabezpečení v ČR,
- analýzy pohybu zdanění práce v ČR a v zemích EU,
- jednotkové náklady práce v EU (úroveň a vývoj),
- analýzy faktorů jednotkových nákladů práce v ČR.

Pro vystihnoutí trendů jsou uvedena data za rok 2001, 2005 a 2006. S ohledem na metodickou rozdílnost sledování nákladů práce se vymezují jako zdroje aktuální a mezinárodně srovnatelná data z Eurostatu z března 2008, konkrétně statistika práce a národní účty, z OECD a ze Státního závěrečného účtu ČR. Údaje za předchozí rok monitoring průběžně aktualizuje na základě definitivních propočtů HDP a PPS. Dostupné mezinárodní zdroje umožňují v rámci zemí Evropské unie při metodické srovnatelnosti za průmysl a služby sledovat:

- úroveň a pohyb ÚNP z dat ČSÚ a Eurostatu,
- pohyb jednotkových nákladů práce v národní cenové hladině a v rámci EU podle standardu kupní síly (PPS) z údajů Eurostatu,
- vývoj zdanění práce na straně zaměstnavatele a zaměstnance na základě kombinace údajů ČSÚ, Eurostatu a OECD.

Precizace či doplnění některých údajů se opírá o specifické metody renomovaných institucí v zahraničí a VÚPSV. Jsou použita data s ročním zpožděním vyplývající z termínů zpracování vstupních údajů Eurostatem a ČSÚ. Zdánlivá neaktuálnost publikovaných údajů vyplývá z ročního zpoždění ČSÚ a Eurostatu při zpracování šetření o nákladech práce. Ve stejném termínu Eurostat v rámci Evropského srovnávacího programu zveřejňuje předběžné výstupy z národních účtů (HDP, parita kupní síly), které slouží pro propočty JNP, definitivní data jsou však k dispozici až následující rok.

Výzkumný tým se snažil ve spolupráci s Fakultou veřejných financí VŠE již v roce 2006 zmapovat finanční toky v sociálních a zdravotních systémech vybraných zemích EU a vazby na zdanění práce (pojištění, přerozdělení přímých a nepřímých daní). Rozdíly v modelech a ve financování v jednotlivých státech však neumožnily mezinárodní porovnání. Monitoring se proto omezuje pouze na ČR.

Z mezinárodního srovnání vyplývá, že české jednotkové náklady práce (dále jen "JNP") trvale patří mezi nejnížší v rámci EU. Ve sledovaném období 2001 až 2006 se JNP v paritě kupní síly pohybovaly nad 1/2 úrovně EU-25 s tendencí mírného zvyšování. České jednotkové náklady jsou srovnatelné s Maďarskem a Maltou. Nižší hladinu vykazují Estonsko, Polsko, Lotyšsko, Litva, Rumunsko, Slovensko a Bulharsko. Pro růst JNP v ČR v letech 2001-2006 je rozhodující apreciacie Kč. Dynamiku náhrad zaměstnancům z podstatné části (z 90 %) eliminuje přírůstek produktivity práce. Jestliže v hodnoceném období JNP v české cenové hladině vzrostly o 3,7 %, potom v paritě EU-25 zvýšení představuje 28 %. Uvedený trend může zastavit rychlejší růst produktivity práce a nižší dynamika zhodnocování koruny. Ani při pokračování popsaného trendu pohybu efektivnosti práce v ČR nejsou v příštích letech důvody pro výrazné zvýšení jednotkových nákladů práce na úroveň vyspělých zemí EU-15, české podniky si zachovají konkurenční výhodu levné práce.

V závislosti na formě výdělečné činnosti vystupuje na trhu cena práce ve dvojí úrovni závislosti na nákladech práce:

- u osob v pracovněprávním vztahu (zaměstnanců),
- u osob samostatně výdělečně činných (sebezaměstnaných).

V podmínkách České republiky dualita ceny práce na trhu vystupuje mimořádně zřetelně. Na celkové zaměstnanosti se samozaměstnaní podílejí zhruba 20 %, tzn. jejich podíl je ve srovnání s ostatními zeměmi EU dvakrát vyšší. Podniky samozaměstnaných charakterizuje zhruba 1/2 produktivity práce ve srovnání s průměrem české ekonomiky a zhruba 12 % podíl na HDP.

Ekonomickou aktivitu samozaměstnaných charakterizuje nižší zdanění ve srovnání s korporacemi a nižší zdanění práce ve srovnání se zaměstnanci. Výhody vyplývají z konstrukce daňového základu a vyměřovacích základů pro sociální a zdravotní pojištění, jejich důsledkem je i nižší cena práce samozaměstnaného ve srovnání se zaměstnancem. Propočet jednicových daňových nákladů za rok 2005 na základě posledních údajů OECD z února 2008 potvrdil výsledky za rok 2003, které ukázaly, že zátěž podniku samozaměstnaného je v EU ve srovnání s korporacemi o 1/4 až o 1/3 nižší. Výjimkou byla pouze Česká republika, Slovensko a Řecko, kde se relace blíží 1/2, a Dánsko, kde naopak v důsledku vysokého podílu nepřímých daní na HDP a na financování sociálního zdravotního systému rozdíl nedosahoval ani 10 %. Na 1 EUR HDP připadajícího na českého samozaměstnaného připadá daňové zatížení ve výši 23 centů (v případě korporací 41 centů). Nižší zdanění vykazovalo v roce 2005 pouze Slovensko s 22 centy (u korporací 33 centů) a Řecko s 20 centy (u korporací 32 centů).

Při získávání a interpretaci dat za země EU jsou problémem rozdíly ve vykazování a výkladu jednotlivých položek nákladů práce národními statistickými službami a ostatními respondenty rámci EU a OECD. Jednotná mezinárodní rámcová metodika se průběžně vyladuje na základě národních interpretací a aplikací, které se opírají o institucionální a právní rámec pracovních, daňových a sociálních nákladů. Objektivní mezinárodní srovnání tak musí přihlížet k věcné náplni srovnávaných údajů nákladů práce a vztahům mezi nimi. V roce 2008 se výzkum zaměřil na analýzu mechanismů utváření nákladů práce a popis uvedených rozdílů ve vybraných zemích v rámci odlišných sociálních modelů.

Výzkum porovnávající úroveň, vývoj a působení nákladů práce, nominálních a paritních mezd ve vybraných ekonomikách EU navazuje na obdobnou studii realizovanou v roce 2006 a z části též na studii porovnávající uvedené veličiny mezi statutárními minimálními mzdami.

Hlavní změny v metodickém a obsahovém zaměření prací:

- porovnávají se státy přijaté za členy EU od roku 2004, které před rokem 1990 patřily do tzv. sovětského bloku (ČR, SR, Polsko, Maďarsko, Litva, Lotyšsko, Estonsko, Rumunsko, Bulharsko), a vybrané státy z původní patnáctky (Německo, V. Británie, Švédsko),
- výběr porovnávaných států určuje orientaci na informace zveřejňované Eurostatem.

Vzhledem k nedostupnosti významných dat za některé státy je komplexnost porovnání a závěru jak z hlediska strukturálního, tak vývojových charakteristik omezena.

Poznatky studie směřují k identifikaci míry rozdílů nákladů práce, nominálních a reálných (paritních) mezd mezi ČR a porovnávanými státy a naznačení důsledků těchto vztahů pro národní ekonomiky, zaměstnanost a migraci.

Tým mzdové a příjmové politiky spolupracoval s ČSÚ na podkladech pro Evropský srovnávací program. Provedl šetření o platové úrovni a její dynamice u širokého okruhu vybraných kvalifikovaných a nekvalifikovaných zaměstnání ve státním sektoru v letech 2005-2007. Výstupy jsou součástí vstupních údajů výpočtu HDP, cenových hladin a parity kupní síly v zemích EU (výstupy systému národních účtů Eurostatu).

Vyrovňování cenové hladiny v ČR se zeměmi EU-15 bylo v uplynulých letech nerovnoměrné. Česká cenová hladina se v roce 2007 pohybovala na zhruba 2/3 úrovni zemí EU-15. Při klesající míře inflace se těžiště cenové konvergence přesouvá na apreciaci české měny (za období let 2000-2007 se cenová hladina ve standardu kupní síly EU zvedla o 14,5 p.b. při téměř 15 % zvýšení spotřebitelských cen a zhodnocení Kč vůči euru o více než 20 %).

Česká cenová hladina spolu s bulharskou a lotyšskou byla v roce 2007 nejnižší v rámci EU-27 (Slovensko již v roce 2007 vykazovalo ve srovnání s ČR vyšší cenovou hladinu o 0,5 p.b.). Tato proporce koresponduje s nízkou hladinou hrubých výdělků. V nominálním vyjádření (po přepočtu směnným kurzem) se průměrné hrubé výděly v průmyslu a ve službách v ČR pohybují kolem 1/4 německé a rakouské úrovně. Stále vysoké podhodnocení koruny, které se projevuje v její vyšší kupní síle, však paritní hrubé výděly zvedá na zhruba 1/3 německé a více než 2/5 rakouské úrovně.² Obdobně jako v ostatních méně vyspělých zemích EU je v ČR zdanění hrubého výdělku na straně zaměstnance nižší. Paritní čisté výděly v ČR se tak blížily v roce 2006 zhruba 1/2 německé a rakouské hladiny při 2/3 úrovni produktivity práce při přepočtu PPS.

Zhodnocování české koruny výrazně zvyšuje tempo růstu výdělků a nákladů práce po přepočtu na euro (přírůstek průměrného výdělku v roce 2007 ve srovnání s rokem 2001 v Kč činil 47 % a v EUR 80 %). I při tomto vývoji zůstávají české JNP na poloviční úrovni vyspělých zemí EU. Vůči novým zemím však české podniky na evropském trhu postupně ztrácejí výhodu mzdové konkurence. Na druhé straně, snaha o udržení relativně nízké výdělkové hladiny komplikuje cenovou konvergenci a změnu struktury nákladů práce, resp. snížení daňového zatížení práce.

² propočty za rok 2007 podle předběžných údajů Evropského srovnávacího programu

V roce 2008 tým pokračoval ve spolupráci s MF a ČSÚ v šetření výdělků a pracovních podmínek ve vládním sektoru (subrektor S 1311 národních účtů) pro Eurostat. Jeho výsledky slouží pro stanovení výdělků expatriantů v evropských institucích.

3.1.4 Projekt "Aktuální otázky rodinné politiky s ohledem na specifika různých fází rodinného cyklu"

V rámci tohoto projektu se pozornost soustřeďuje především na neúplné rodiny, na služby pro rodiny se seniory s různou mírou omezení soběstačnosti a na roli finančních transferů ve prospěch rodin. Současně byly letošní práce vedeny snahou o syntetický pohled na problémy rodin a úlohu rodinné politiky, tedy snahou o propojení empirického a teoretického uchopení sledované problematiky, přičemž je trvale brána na zřetel nutnost reflektovat ty procesy a jevy, které se v denní praxi jeví jako závažné. V empiricky zaměřené výzkumné činnosti jsou v tomto roce aplikovány dva základní přístupy, z nichž jeden vychází z konceptu sladování rodinného a pracovního života, soukromé a veřejné sféry a druhý reflektuje potřebu komplexní podpory rodin, především z hlediska proporcí materiální (finanční) pomoci a nemateriální podpory formou poskytování služeb rodinám.

Studie věnovaná současnému stavu v oblasti poskytování péče seniorům se zřetelem na roli nestátního neziskového sektoru se zaměřuje především na seniory méně až zcela nesoběstačné a zakládá se na konceptu potřeb a jejich saturace. Potřeby jsou definovány jednak v demografických pojmech a jednak ze sociologického a sociálně-psychologického pohledu. V empirické části jsou na základě sekundární analýzy českých a mezinárodních srovnávacích kvantitativních šetření hodnoceny preference seniorů v otázkách péče a bydlení ve stáří. Navazuje přehled možných řešení potřeb seniorů cestou formálních a neformálních poskytovatelů, založený na kvalitativním výzkumu poskytovatelů různých typů sociálních služeb z oblasti neziskového sektoru. Studie mj. ukázala, že institucionální zajištění rezidenční péče formou ubytování v domovech pro seniory je v regionálním i celorepublikovém pohledu nedostatečné. Opětně se poukazuje na velký prostor otevřený pro rozšíření služeb terénních a ambulantních, které mohou doplňovat preferovanou péči rodinnou či ji nahradit tam, kde je nedostačující anebo zcela chybí. Z reinterpretace výběrových šetření prizmatem konceptu potřeb vyplývá, že vysoce preferované je především bydlení v domácím prostředí. Přitom je ale také využívána institucionální péče, která je sice prvotní volbou menšiny, ale zároveň je příslibem především relativně bezproblémového zajištění primárních fyziologických potřeb a bezpečí. Dále se ukázalo, že problematika seniorů je tématem, které není ve společnosti nahlíženo příliš pozitivně a s tím souvisí i paternalistický přístup k seniorům a snaha rozhodovat za ně, údajně v jejich prospěch. Připomenout je třeba nedostatečně rozvinuté kvalitní terénní služby, které se zdají být nejvhodnějším doplňkem neformální péče o seniory (nejčastěji v rodině). Pracovníci v terénních službách si ovšem stěžují kupříkladu na nedostatek krátkodobých služeb pobytových, kam by bylo možné klienta umístit v případě, že se jeho zdravotní stav rychle zhorší natolik, že nemůže pobývat v domácím prostředí bez soustavného dohledu. Potíže s dostupností služeb se ovšem regionálně liší.

Zvláštní místo mají v rámci rodinné politiky finanční transfery směrem k rodinám, jejichž efektivnost do značné míry závisí na vhodné kombinaci jejich různých forem, zejména přímých finančních dávek a daňových opatření. Ty na situaci rodin působí v kontextu dalších, nepeněžních forem podpory. Studie na toto téma mj. konfrontuje poznatky o efektivnosti finančních transferů ze subjektivních hledisek (na základě hodnocení významu peněžní a nepeněžní podpory z hlediska její nezbytnosti a přínosu pro rodinu samotnými rodiči) a objektivních hledisek na základě srovnání

modelových typů rodin vypracovaných z dat příjmové statistiky. Pozornost je mj. zaměřena na otázku, nakolik může konkrétní forma podpory ovlivnit typ partnerského soužití. Na modelových příkladech je sledováno, do jaké míry se ženy v letech 2005 až 2008 finančně vyplatilo deklarovat se jako samoživitelka, partnera při žádosti o dávky zatajit, ale současně žít z jeho příjmu. Dále je zjišťováno, jaké výhody, především ze společného zdanění, mohou plynout manželským párům oproti partnerům žijícím nesezdaně. Studie porovnává konkrétní situace úplných a neúplných rodin s malými, předškolními a školními dětmi.

Samotní rodiče subjektivně pokládají přínos dávek za významný a potřebný pro rodinu, v řadě případů přiznávají i určitou závislost na těchto dávkách a obavu při nakládání s příjmy, pokud by se bez nich měli obejít. Zavádění různorodých nástrojů na podporu rodiny se podle subjektivního hodnocení rodičů projevuje především při možnostech sladování zaměstnání s rodinným životem a výchovou dětí. Naproti tomu mají opatření rodinné politiky podle jejich názoru na reprodukční plány mnohem menší dopad. Nastavení dávkového a daňového systému však může mít vliv i na samotnou formu rodinného soužití, zejména v raném rodičovství. Reformní kroky zavedené od roku 2008 za účelem stabilizace veřejných financí se podstatnou měrou dotkly i oblasti podpory rodin s dětmi. Zrušení delšího nároku na "mateřskou" samoživitelkám, přitvrzení podmínek pro nárok na dávky státní sociální podpory i zvýšení slev odečitatelných z daně na manželku a vyživované dítě vedlo k tomu, že se rodinám s malými dětmi již téměř nevyplatí stylizovat se do neúplné rodiny, i když se s klesajícími rodinnými příjmy ztráty předstíraných samoživitelek zpravidla snižují.

Fenomén neúplné rodiny se v historickém čase mění, takže dnes převládají ty, které vznikly jako důsledek rozvodu manželství (či rozpadu partnerství) a jež je nutné rozlišit od neúplných rodin starého typu, vzniklých např. v důsledku úmrtí jednoho z rodičů nebo nechtěného otěhotnění mladé ženy. I v tomto ohledu však existují v rámci Evropy rozdíly. Např. podíl neúplných rodin velmi mladých matek klesal v zemích severní a západní Evropy již od 70. let, ale např. zvláště Velká Británie je i dnes typická vysokou plodností adolescentních dívek a nárůstem podílu mladých matek -samoživitelek. Stoupající rozvodovost stojí v pozadí nárůstu druhého typu neúplných rodin. Samoživitelé tvoří skupinu, která, jakkoliv je heterogenní, je vystavena vyššímu riziku chudoby vlivem řady objektivních a vzájemně se posilujících faktorů - existence pouze jednoho pracovního příjmu v domácnosti, snížených možností harmonizace pracovních a rodinných povinností, a tím také obtížnějšímu začlenění se či udržení na pracovním trhu.

V současné době je možné z hlediska klasifikace politik vůči tomuto typu rodin rozeznávat 4 skupiny přístupů s rozdílnými strategiemi.

- První přístup, "strategie proti chudobě", je typický pro Velkou Británii. Tato strategie je zaměřena na chudé obecně, ovšem rodiny samoživitelů mohou z těchto politik profitovat. Hlavními politickými opatřeními jsou sociální pomoc, rodinné dávky, systém zdravotnictví, příspěvky na bydlení a nepřímo podporované setrvání pečujícího rodiče v domácnosti.
- Druhý přístup, označený jako "strategie osamělé matky", je typický pro Norsko a je charakteristický zaměřením na poskytnutí sociální pomoci matkám s cílem jejich setrvání v domácnosti.
- Třetí strategie, "obecná strategie děti - mladí lidé" je zastoupena Francií. Skládá se z rodinných dávek, mateřské a rodičovské dovolené a jejím hlavním cílem je poskytnout finanční pomoc rodičům s velmi malými dětmi. Přístup je založen na myšlence harmonizace pracovní a rodinné sféry. Formálním cílem francouzské rodinné politiky je postavit na stejnou úroveň ekonomické břemeno jedinců s dětmi i těch bezdětných, zajistit minimální životní standard rodin s dětmi a podporovat vícedětné rodiny.

- Poslední z vytvořených kategorií zahrnuje přístup nazvaný "harmonizace rodiny a zaměstnání" a jejím představitelem je Švédsko. Hlavními benefity jsou v tomto systému rodinné dávky, mateřská a rodičovská dovolená a je předpokládáno, že každá žena by měla pracovat.

Výzkumy realizované v posledních letech umožňují jejich sekundární zpracování a uvedení do kontextu se soudobým teoretickým poznáním i praktickými aktivitami a záměry relevantních subjektů zahrnujících státní správu a samosprávu, nevládní organizace, zaměstnavatele i samotné rodiny a lokální sítě. Snaha o syntézu aktuálně dosažených poznatků má přispět do přetrvávajících diskusí o cílech, konkrétních opatřeních a zapojení různých subjektů v rámci rodinné politiky i o její celkové koncepci. Legitimita opatření rodinné politiky závisí jak na jejich efektivnosti v objektivním smyslu, tak na jejím odrazu v mínění jejich příjemců a celé veřejnosti.

Východiskem koncepce rodinné politiky jsou soudobé demografické procesy, zejména pokles porodnosti a prodlužování lidského života, které v České republice vytvářejí relativně nové podmínky pro život v rodinách, a tím i potřeby rodin. Ty vyplývají zejména z vývoje věkové struktury, poznamenané rostoucí nerovnováhou podílu nejstarších a nejmladších kohort, a z poklesu závaznosti manželských a mezigeneračních rodinných vztahů. Rodinná politika nemůže preferovat některé formy rodinného soužití na úkor jiných, především s ohledem na péči a výchovu nejmladších generací. Musí být chápána velice široce už proto, aby do ní bylo možné zapojit spektrum relevantních aktérů - kromě ústředních orgánů také obce a neziskový sektor, ale i samotné rodiny. Rodinná politika se nemůže nepřiměřeně soustředit na problémy mladých rodin, ale naopak více než doposud zohledňovat potřeby rodin ve všech fázích rodinného cyklu, což znamená i pozornost věnovanou seniorům, vyžadujícím společnou péči rodiny a společnosti.

Důležitým argumentem pro široké pojetí rodinné politiky je i dlouhodobě se měnící vztah mezi plněním rodinných funkcí v rodině a její institucionální podporou a těsnost kooperace veřejné a soukromé sféry ve výchově a přípravě nastupujících generací. Jde o podporu vzdělanosti nebo např. o to, že jen společně mohou čelit ohrožení jak dětské, tak seniorské populace v podmínkách neuspokojivé bezpečností situace (v případě dětí také zhoršující se drogové scény). Mají-li rodiny, byť ve svých nových podobách, plnit své funkce, je třeba podporovat oživení jejich vazeb na komunitní úrovni (s ohledem na výchovné funkce) a dále prohlubovat a hledat nové formy sladování rodiny a zaměstnání v zájmu podpory jak výchovné, tak ekonomických funkcí rodiny.

Samotné ekonomické funkce rodiny a jejich vnější podporu je třeba chápat nově. Finanční pomoc rodinám dnes nelze chápat jako nástroj propopulačních opatření (takto ostatně působí jen v omezené míře), ale jako pomoc zlepšující podmínky pro funkce výchovné a socializační. To znamená, že je třeba podporovat pomoc rodinám tam, kde absence jednoho příjmu z důvodu celodenní péče o nejmenší děti snižuje výrazně jejich životní úroveň, ale také poskytnout asistenci, finanční i formou služeb, v období zvýšených nároků na vzdělávání dětí nebo na péči o stárnoucí (pra)rodiče.

Analýzy aktuálních životních podmínek rodin poukazují na stále nedostatečné rozvinutí rolí obcí a sociálních sítí v podpoře rodin, a to jak z hlediska koncepce jejich úlohy, tak z hlediska praxe a prohlubování prorodinného klimatu na různých strukturálních úrovních. Obdobná nejistota ohledně "správného" vývoje panuje v oblasti rodičovských rolí, zejména proměn otcovské role, ale i obecně, jak to vyjadřují trendy popisované jako posun od rodičovské autority k vyjednávání nebo od rodičovské autority k rodičovské odpovědnosti. Rodiny se mění v období prosazování individualizačních trendů a (nejen) s nimi spojených vyšších sociálních nejistot. Centrálně koncipovaná a řízená rodinná politika, jejíž hlavní součástí jsou univerzálně uplatňovaná opatření, nemůže být dostačující pro rodiny, které mění svůj charakter a žijí

v postmodernizačních podmínkách. Z pohledu odborných analýz se jeví jako efektivnější její velice široké pojetí, jež lze uplatnit jen za součinnosti spektra aktérů, protože zahrnuje kombinaci finančních podpor a služeb i respektu k rodinám. Na druhé straně však lze zjistit, že v populaci převládá tradiční pojetí a očekávání vůči společenské podpoře rodin vycházející z dlouhodobé zkušenosti s paternalisticky pojatou rolí státu. To se zdá být v rozporu se stále méně „tradičním“ rodinným chováním mladých generací (i starších vzhledem k vývoji rozvodovosti), které navíc příliš nekoresponduje s doposud převládajícími deklarovanými hodnotovými orientacemi a rodinnými preferencemi. Samotná otázka legitimacy a obsahu rodinné politiky je tedy otázkou vztahu požadovaného, možného a funkčního (ve vztahu k uznávaným cílům).

3.1.5 Projekt "Politika zaměstnanosti v novém tisíciletí"

Tento projekt se v r. 2008 zaměřil na tyto hlavní cíle:

- přispět ke včasné identifikaci rizikových skupin uchazečů na trhu práce a posoudit možnosti efektivního načasování a působení nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti,
- posoudit přínosy Evropského sociálního fondu (Operačního programu lidské zdroje a zaměstnanost) z pohledu ohrožených skupin na trhu práce,
- dále prohloubit analýzy toků pracovních sil,
- provést mezinárodní komparaci systémů vzdělávání dospělých v evropských zemích.

V řadě zemí OECD se používají či vyvíjejí nástroje, které umožňují poskytovat aktivní politiku zaměstnanosti uchazečům v časně fázi nezaměstnanosti. Předpokládá se, že preventivní poskytování intervencí je efektivnější než následné řešení dlouhodobé nezaměstnanosti. Preventivní opatření s sebou ovšem nesou jistá rizika. Nejvýznamnější z nich spočívá v tom, že není dostatek finančních a personálních prostředků, které by umožnily, aby bylo možné intervenci poskytnout všem uchazečům. Zároveň ne všichni uchazeči mají z intervence stejný přínos. Pracovníci úřadů práce tedy musí uchazeče o zaměstnání nějakým způsobem selektovat. Cílem tohoto výběru je zajistit, aby intervence byla poskytována těm uchazečům, kteří z ní mají největší efekt, popř. těm uchazečům, kteří intervenci nejvíce potřebují k zajištění vhodných nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti, které jim mohou pomoci.

Výběr uchazečů dle rizika dlouhodobé nezaměstnanosti lze provést v zásadě těmito 4 způsoby:

- rizikové uchazeče vyhodnocuje poradce,
- rizikovní uchazeči jsou definováni zákonem (§ 33 zákona č. 435/2004 Sb. + normativní instrukce MPSV),
- každému uchazeči je na základě kombinace osobních charakteristik vypočítáno riziko dlouhodobé nezaměstnanosti,
- všichni uchazeči, kteří překročí určitou časovou hranici, jsou považováni za rizikové.

První způsob výběru je velmi náročný na personální kapacity úřadů práce, tento způsob neumožňuje systematicky ohodnotit rizikovost všech uchazečů.

Druhý způsob je v současné době využíván. Intervence může být poskytnuta pouze uchazeči, který spadá alespoň do jedné z rizikových skupin. Normativní instrukce MPSV pak určuje procentuální podíl uchazečů aktivní politiky zaměstnanosti z jednotlivých skupin. Analýzy ovšem potvrzují, že v rámci každé definované skupiny existují různě rizikovní uchazeči. Toto třídění je velmi hrubé.

Třetí způsob využívá statistické predikce a umožňuje třídit všechny uchazeče. Jedná se o kompromis mezi vyhodnocením rizikovosti pomocí poradců a definováním rizikových skupin zákonem.

Varianta s časovou hranicí je vhodná jako doplněk k výše uvedeným způsobům selekce. Funguje jako záchytná hranice uchazečů, kteří byli označeni za nerizikové, ale ve skutečnosti riziková jsou.

Výzkum mezi vedoucími pracovníky úřadů práce ukázal, že výběr uchazečů probíhá v současné době nesystematicky. Podobná nesystémovost je patrná v poradenství či v nabízení intervencí uchazečům. Na základě výzkumu se ukazují dvě možné cesty, jak včasnou identifikaci rizikových uchazečů využít:

- rozdělení uchazečů do zón, přičemž každé zóně je přiřazeno určité portfolio intervencí, které mohou využít,
- predikce efektivnosti případné intervence, respektive predikce délky nezaměstnanosti bez intervence a s intervencí 1 až n.

Po základní analýze dat OK práce se ukazuje, že data mají dostatečnou sílu rozdělit uchazeče do zón. Pro spolehlivou predikci efektů intervencí na individuální úrovni chybí v registru některé otázky (např. příslib práce). V současné době probíhá s MPSV a ÚP jednání o přidání dalších otázek do systému OK práce.

Dalším cílem, jemuž byla v rámci tohoto projektu věnována pozornost, bylo hodnocení efektů aktivní politiky zaměstnanosti v naší zemi. Podobně jako v minulém roce bylo cílem studie odpovědět na tři otázky:

- Jaká je cílenost jednotlivých programů?
- Jak sledované programy ovlivnily pozici (zejména znevýhodněných) lidí na trhu práce?
- Jaké faktory ovlivňují efekty programů aktivní politiky zaměstnanosti?

V úvahu byly brány veškeré programy, které byly realizovány v letech 2006-2007 (tedy včetně těch programů, do nichž vstoupili nezaměstnaní až v průběhu roku). Nezaměstnaní byli sledováni až do konce června 2007 tak, aby byly zaznamenány efekty aktivní politiky zaměstnanosti v průběhu dostatečně dlouhého období (až 12 měsíců od konce sledovaného programu). Metodologickým obohacením výzkumu, vedoucím ke zpřesnění čistých odhadů efektu programů, bylo použití metody výběru tzv. srovnatelných párů účastníků a neúčastníků opatření a zařazení hodnocení programů financovaných z Evropského sociálního fondu.

Výsledky ukazují, že úřady práce realizují celou řadu relativně úspěšných opatření, která dosahují výsledků srovnatelných se zkušenostmi ze zemí západní Evropy. Programy zaměstnanosti v České republice vedou skutečně ke snížení nezaměstnanosti, přitom se čisté efekty zdají být silnější u znevýhodněných skupin nezaměstnaných. Při interpretaci těchto poměrně pozitivních výsledků je však třeba brát v úvahu deficit v cílenosti, který konečné čisté efekty oslabuje. Data totiž naznačují, že se programů zaměstnanosti účastní spíše motivovaní a méně znevýhodnění nezaměstnaní, což má řadu důvodů na straně nezaměstnaných, zaměstnavatelů i úřadů práce, jež v konečném důsledku vedou k silnému „creaming efektu“.

Také se ukazuje, že přes existující metodické pokyny Správy služeb zaměstnanosti MPSV (viz oznámení č. 35/2006 "Realizace aktivní politiky zaměstnanosti v roce 2007") se příliš velké zlepšení v cílenosti neprojevuje, i když je cílenost na ohrožené skupiny akcentována i v programech ESF. Programy se totiž neobrací k ohroženým skupinám dostatečně důrazně. Pokud ano, pak se zdá, že jde pouze o znevýhodnění prvního řádu (nezaměstnaný/á má například nízké vzdělání, ale jinak se zdá být z hlediska trhu práce "perspektivní"). Na základě dat lze usuzovat, že nezaměstnaní

s kombinací nevýhod jsou stále v programech podrepresentováni, přestože právě potřeba řešení jejich situace se dostává stále více do popředí.

Efekty programů byly porovnány na základě srovnání s neúčastníky, kteří byli vybíráni tak, aby co možná nejvíce odpovídali struktuře účastníků jednotlivých programů (tzv. párování pomocí tzv. propensity skóre). Ukazuje se, že relativně nejlepších výsledků dosahují programy tvorby pracovních míst (zejména SÚPM), relativně horších výsledků naopak rekvalifikační programy a programy veřejně prospěšných prací. U programů zaměstnanosti, jejichž prostředkem je vytvoření nebo podpora pracovních míst, je zřetelný pokles rizika nezaměstnanosti v období těsně po ukončení programu až o cca 80 % v porovnání s neúčastníky programu. V průběhu času (po jednom roce) je ale rozdíl v riziku nezaměstnanosti už jen 20 %, a to v podstatě u všech typů programů. V případě projektů financovaných z ESF jsou výsledky o něco lepší. To ukazuje mj. i na to, že programy nemají silný dlouhodobý efekt a v řadě případů nezaměstnaní dosažená pracovní místa později ztrácejí nebo opouštějí.

Projevují se také dopady výrazně lepší situace na lokálních trzích práce, než tomu bylo před několika lety. Zdá se, že efekty politiky zaměstnanosti jsou v nedávné době z hlediska dalších vlivů v delším období méně výrazné právě proto, že nezaměstnanost dlouhodobě klesala v důsledku poptávky po zaměstnancích, čímž v evidenci nezaměstnaných ubývalo klientů, kteří by o tyto aktivity (tj. např. vzdělávání) měli zájem. Zaměstnavatelé také potřebují, aby zaměstnanci nastoupili hned, potřebují-li například vyřešit zvyšující se poptávku po výrobcích, a jsou proto ochotni si je vyškolit sami.

Významným a novým aspektem hodnocení programů zaměstnanosti je vliv programů ESF a opatření doporučených Evropskou strategií zaměstnanosti (např. individuální akční plány) na podobu a realizaci národní politiky zaměstnanosti. Tyto projekty přinesly přinejmenším zvětšený rozsah programů zaměstnanosti. Ačkoli se jejich efekty zdají být pozitivní, jejich přidaná hodnota je nadále otázkou. Například podle databáze OK-práce lze sledovat silné procesy selekce v průběhu programu. Dobré efekty z pohledu umístění zbývajících účastníků, kteří dokončí program, jsou tak do jisté míry také důsledkem procesu selekce uvnitř skupiny potenciálních účastníků programu ve smyslu „creaming“.

Dalším cílem projektu je zmapování pohybu pracovních sil mezi zaměstnaneckými kategoriemi, jaké jsou používány při odhadování vzdělanostních potřeb a přidávanými skupinami „nezaměstnanost“ a „mimo pracovní sílu“. Za tímto účelem jsou zpracovávány soubory Výběrového šetření pracovních sil od roku 2002 do současnosti. Tyto soubory jsou přísně anonymní, jako jedince, kteří se opakují, lze považovat osoby, mající stejné dostupné identifikační údaje (okres, byt, pořadové číslo domácnosti v rámci bytu, pořadové číslo šetřené osoby v domě, pohlaví a rok narození). Vzhledem k obnovování respondentů VŠSP, kdy se mezi dvěma čtvrtletními šetřeními obměňuje 20 % celého kmene respondentů, se může jedinec vyskytovat nanejvýš v pěti následujících čtvrtletích. Pro sledování toků pracovních sil byly vyvinuty programy, které sledují přechody mezi uváděnými zaměstnáními a skupinami „nezaměstnanost“ a „mimo pracovní sílu“ mezi následujícími čtvrtletími a program, který sleduje přechody ob jeden rok. V prezentaci na internetu lze nalézt matice přechodů mezi sledovanými zaměstnaneckými skupinami a přechody ze zaměstnání do nezaměstnanosti a mimo pracovní sílu.

Některé poznatky, jež byly dosud získány, je třeba ještě ověřit. Mezi ně patří např. nezanedbatelné množství přechodů z kvalifikovaných zaměstnání mezi zaměstnání nekvalifikovaná.

Posledním cílem tohoto projektu v tomto roce bylo provedení mezinárodní komparace systémů vzdělávání dospělých v evropských zemích. Hlavní pozornost byla

věnována problematice zabezpečení fungujícího systému dalšího vzdělávání dospělých, vymezení hlavních konstrukčních prvků tohoto systému, klíčovými faktory dalšího vzdělávání dospělých a formulaci doporučení aplikovatelných pro potřeby České republiky.

Studie byla postupně zpracovávána v těchto navazujících krocích:

- analýza a komparace národních systémů vzdělávání vybraných zemí EU,
- vymezení hlavních znaků zabezpečení realizace vzdělávání dospělých,
- návrhy doporučení reagujících na zjištěné problémy ve vzdělávání dospělých s ohledem na potřeby České republiky.

Vhodnými reprezentanty, z pohledu fungujícího systému vzdělávání dospělých, se pro potřeby provedení komparace staly skandinávské země, Velká Británie, Rakousko, Nizozemsko a Slovinsko. Vypracovaná komparace vzdělávacích systémů dospělých existujících v těchto zemích se opírala o poznatky provedené sekundární analýzy zdrojových materiálů, především zahraniční literatury, statistických údajů a výzkumných zpráv odborných institucí (EU, Eurydice, CEDEFOP, OECD, národní vládní instituce). Analytická zjištění byla následně využita při detailním rozpracování jednotlivých hlavních konstrukčních prvků systému dalšího vzdělávání a formulaci doporučení pro výstavbu systému vzdělávání dospělých v podmínkách ČR.

Na základě výsledků provedené mezinárodní komparační analýzy lze hlavní prvky systému dalšího vzdělávání stručně shrnout následovně:

- legislativní rámec závazně vymezující podobu a základní pravidla fungování systému,
- kompetentní řízení (administrace) systému,
- vzdělávací nabídka splňující kritéria kvality a uspokojující vzdělávací potřeby co nejširší skupiny dospělých,
- přístup k veškerým formám vzdělávání pro všechny cílové skupiny vzdělávání dospělých,
- finanční zabezpečení celé oblasti, založené na vícezdrojovém financování, vymezení konkrétních pravomocí a pravidel finanční podpory zapojených subjektů,
- implementace vzdělávacích metod zohledňujících specifické potřeby dospělých,
- kontrolní systémy kvality nabízených vzdělávacích služeb,
- dostatečné informace o vzdělávací nabídce a kvalitní poradenské služby.

Veškeré vymezené prvky lze označit za zcela nenahraditelné součásti struktury kvalitního systému, bez jejichž použití je vytvoření systému dalšího vzdělávání nereálné. I neexistence pouze jediného prvku zapříčiní zborcení celého systému dalšího vzdělávání a neúspěšnost všech pokusů jeho tvorby.

Na tomto základě byla koncipována doporučení pro naši republiku, která na vznik fungujícího systému vzdělávání dospělých stále čeká. Nezbytným předpokladem je vytvoření legislativního rámce upravujícího celou oblast dalšího vzdělávání, který by jednoznačně vymezil jednotlivé složky systému, jejich funkci a vzájemné vazby. V doporučení ohledně vymezení kompetencí, jsou na národní úrovni, reprezentované MŠMT, ponechány legislativní, koncepční, koordinační činnosti a řízení kvality. Regionální úroveň, prostřednictvím Krajských rad pro rozvoj lidských zdrojů, zabezpečuje vzdělávací nabídku v souladu s potřebami regionu, kontrolu kvality a informačně-poradenský systém. Pro účely řešení problémů na nabídkové straně

českého trhu dalšího vzdělávání se doporučuje zavedení systému kvality a vytvoření informačně poradenského systému. Oblast financování je doporučeno zabezpečit prostřednictvím vícezdrojového financování, kde hlavní prostředky do této oblasti plynou od samotného jedince, na němž spočívá hlavní odpovědnost za jeho další znalostní rozvoj. Mezi další zdroje prostředků plynoucích do oblasti dalšího vzdělávání je zapotřebí zapojit především prostředky zaměstnavatelů a sociálních partnerů. Veřejným prostředkům je v návrhu ponechána role podpůrná, s představením doporučených nástrojů finanční podpory. Za účelem rozšíření okruhu alternativních vzdělávacích možností usnadňujících dospělým další vzdělávání se nabízí především širší využití možností e-Learningu, distančního vzdělávání a zřizování center dalšího vzdělávání v městech a obcích.

Dosažení konečné podoby systému si vyžaduje provést především ekonomickou analýzu zvažovaných opatření a vypracování komplexního legislativního rámce. Prvním předpokladem je alespoň rozpoutání diskuze nad konkrétními praktickými návrhy jednotlivých prvků systému, a naopak zamezení nekonečnému shromažďování nekonkrétních návrhů.

3.1.6 Projekt "Vybrané sociálně ekonomické aspekty transformace sociálních služeb"

V rámci tohoto projektu byla pozornost věnována řadě aspektů. Společným jmenovatelem řady z nich byla otázka efektivnosti systému financování a poskytování sociálních služeb. Je zřejmé, že v tomto směru je nutno uplatnit jiné pohledy na hodnocení efektivnosti služeb sociální péče, jiné pohledy na služby sociální prevence i na poradenské služby. Současně je nutno mít na zřeteli, že jiná hlediska je nutno uplatňovat při hodnocení efektivnosti systému financování a poskytování sociálních služeb z pohledu státu, jiná z pohledu krajů, měst a obcí jako zřizovatelů převážně většiny jednotlivých zařízení, jiná z pohledu nestátních neziskových organizací, jiná hlediska při hodnocení efektivnosti uplatňují i klienti jako uživatelé jednotlivých sociálních služeb. Vzhledem k rozdílnému spektru těchto hodnocení byla v uplynulém období věnována pozornost hodnocení efektivnosti služeb sociální péče především v pobytových zařízeních, protože tato zařízení představují nejpočetnější formu pomoci osobám v sociální nouzi.

V tomto směru v současné době probíhá vyhodnocování řady modelových případů struktury financování vybraných pobytových zařízení sociálních služeb pro seniory. Již dnes je zřejmé, že na charakteristiku stávajícího systému financování a poskytování služeb v těchto zařízeních má z pohledu státu i z pohledu jednotlivých zřizovatelů vliv celá řada kritérií a faktorů, z nichž k nejvýznamnějším patří:

- kritéria pro stanovení míry závislosti,
- struktura uživatelů jednotlivých typů sociálních služeb z hlediska míry jejich závislosti,
- kritéria pro přiznávání dotací ze strany státu (MPSV) a zřizovatele,
- výše příspěvků na péči poskytovaných uživatelům spadajících do určité kategorie,
- přístup zdravotních pojišťoven k financování poskytované zdravotní péče v pobytových zařízeních.

Jedním z významných prvků, ovlivňujících efektivnost systému financování a poskytování sociálních služeb je otázka financování ošetrovatelské a rehabilitační péče v pobytových zařízeních. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ukládá v § 36 poskytovatelům sociálních služeb zajišťovat jejich klientům řádnou zdravotní péči

(v úvahu přichází zejména péče ošetrovatelská a rehabilitační), zákon však neurčuje, jakým způsobem bude tato péče hrazena.

Z provedeného dotazníkového šetření vyplývá, že poskytovatelům sociální péče hradí zdravotní pojišťovny na základě uzavřených smluv pouze část poskytované zdravotní péče. Zdravotní pojišťovny tak využívají nedostatečného definičního rozhraní mezi zdravotní a sociální péčí. Vzhledem k tomu, že poskytovatelé jsou povinni svým klientům zdravotní péči zajistit, financují ji z běžných provozních (neinvestičních) nákladů, tj. vlastně na úkor klientů relativně zdravých. Podle jednotlivých respondentů proplácení ústavy ze svých běžných nákladů 50-70 % provedených zdravotních výkonů.

Nejčastějšími příčinami sporu je podávání léků per os (tj. do úst uživatele). Tento způsob podávání léků je indikován např. u některých klientů s psychickou poruchou a u klientů s poruchou polykacího reflexu. VZP v mnoha případech indikace neuznává (např. v Domově Odry ze 45 takto postižených klientů VZP uznává za potřebné pouze 20). Dalším problémem je proplácení rehabilitační péče a polohování, což jsou důležité výkony pro předcházení dekubitům.

Vzhledem k tomu, že VZP proplácí zdravotnické výkony podle sazebníku, problémem jsou náklady na platy zdravotnických pracovníků za práci v noci, kdy zdravotní úkony i ošetrovatelská péče nejsou prováděny nebo jsou prováděny v minimálním objemu. Riziko vyplývající z nepřítomnosti zdravotní sestry je však příliš velké, neboť nejčastější náhlé stavy s nutností resuscitace se odehrávají právě v nočních hodinách.

Pojišťovny ve snaze využít kapacitu praktických lékařů, kteří pobírají za klienty ústavů sociální péče kapitační platby, naléhají na pracovníky ústavů, aby místo ošetření „doma“ doprovázeli své klienty na ošetření ke smluvním lékařům, případně využívali agentury domácí péče. To ale není z mnoha důvodů možné. Závažnost této problematiky vyžaduje další podrobnější šetření.

Efektivnost systému poskytování sociálních služeb významně ovlivňuje i kvalita zpracování plánu rozvoje sociálních služeb. Tento plán musí vycházet z důkladné analýzy existující vybavenosti regionů a měst sociálními službami a potřeb jednotlivých cílových skupin uživatelů sociálních služeb. Proto jedna ze studií, která se této otázce věnovala, byla věnována tomu, zda a jakým způsobem jsou cílové skupiny v krajském střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb vymezeny, jakým způsobem tyto plány hodnotí situaci a potřeby určité cílové skupiny a jaké typy sociálních služeb podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a jaké další služby či opatření jsou chápány jako služby (případně opatření) týkající se situace a potřeb dotyčné cílové skupiny. Analýza těchto dokumentů právě z tohoto aspektu je u některých z nich prvním předpokladem a také klíčem k jejich pochopení.

Tato otázka je na krajské úrovni řešena v sedmi krajských plánech, v některých plánech je stěžejní částí dokumentu. Při zaměření se pouze na určitou charakteristiku krajských plánů lze tyto dokumenty rozřadit do určitých skupin, nicméně lze konstatovat, že nenalezneme dva krajské plány, které by se vzájemně podobaly.

Uchopení problematiky cílových skupin je v jednotlivých krajích značně rozdílné. I tak se ovšem ukazuje pozitivní dopad reflexe tohoto aspektu v krajském plánu. Ten spočívá především v reflexi potřeb cílových skupin, upřednostnění analýzy jejich potřeb nad analýzou systému sociálních služeb, respektive obohacení úsudku zadavatelů a poskytovatelů o pohled uživatelů. Míra, do jaké reflexe situace cílových skupin může krajský plán obohatit, je přirozeně závislá na způsobu uchopení této problematiky - samotné zahrnutí cílových skupin do krajského plánu neznamena, že tato tematika bude vhodně zpracována. Jde o to, jaký význam analýza situace cílové skupiny v krajském plánu má, na základě jakých skutečností je situace cílových skupin

analyzována, jak je analýza strukturována, jakou relevanci k cílovým skupinám mají navržené cíle, priority a opatření.

Již prezentace výstupů o cílových skupinách získaných pouze z obecních komunitních plánů může představovat pozitivní vklad pro výslednou podobu dokumentu. Dokonce i výstupy týkající se nikoliv cílových skupin samotných, ale hodnocení potřebnosti určitých typů služeb (tzn. že vazba uživatel - služba je obsažena alespoň zprostředkovaně) v jednotlivých regionech kraje mohou přinášet řadu cenných poznatků. V takovémto případě se však již hledisko uživatele poněkud vytrácí. Tematizace cílových skupin je prospěšná také v případě plánů, které neobsahují analýzu jejich situace: cílové skupiny již byly definovány a další kroky směřující k rozvoji sociálních služeb na území kraje mohou mít v těchto definicích oporu.

Mezi sedmi plány, které cílové skupiny tematizovaly i na krajské úrovni, byly patrné značné rozdíly. Definice cílových skupin se ukázala jako prvek, který by krajské plány rozhodně měly obsahovat. Jako užitečné se ukazovalo rozlišení podskupin. Cílové skupiny takto mohly být blíže specifikovány i tehdy, nebyla-li uvedena jejich definice. Pokud plán neobsahoval žádnou definici cílové skupiny ani nebyly prezentovány podskupiny, nebylo dostatečně zřejmé, které skupiny osob se specifickými potřebami jsou zahrnuty a které nikoliv.

Velmi důležité bylo také přiřazení relevantních sociálních služeb k cílovým skupinám. V plánu byl buďto uveden přehled relevantních sociálních služeb, případně byly formulovány cíle, priority a opatření (ať už se týkaly sociálních služeb podle zákona o sociálních službách nebo aktivit, opatření či služeb mimo tuto oblast).

Při tematizaci cílových skupin v krajském plánu je nezbytné pokusit se o to, aby bylo pokryto co možná nejširší spektrum osob se specifickými potřebami. Je nutno předejít tomu, aby některé skupiny osob nebylo možné nebo bylo možné jen s obtíží přiřadit k některé ze sledovaných cílových skupin, respektive aby se tyto skupiny osob neocitaly na pomezí několika sledovaných cílových skupin. Toto riziko se přirozeně týká nejen těchto skupin osob samotných, ale také služeb, které jim jsou určeny. Případné opomenutí určitého okruhu sociálních služeb představuje podstatný nedostatek krajského plánu, který je bezpochyby ještě závažnější než opomenutí určité cílové skupiny.

Analýza zároveň poukázala na některé obtíže týkající se definice určitých cílových skupin (nejvýraznější u cílové skupiny „etnické menšiny“ a jejich variant) či možností získání dat o této cílové skupině (např. „osoby bez přístřeší“). Zároveň byl patrný velmi odlišný přístup jednotlivých krajů k jednotlivým cílovým skupinám (nejčastěji se lišilo vymezení cílové skupiny „osoby ohrožené sociálním vyloučením“, odlišné přístupy se ovšem vyskytly dokonce i u „obecně srozumitelných“ cílových skupin „senioři“ a „osoby se zdravotním postižením“).

Významným kritériem, které přispívá k efektivnosti poskytování sociálních služeb, jsou standardy kvality poskytovaných sociálních služeb. V rámci této problematiky je dlouhodobě věnována pozornost monitoringu procesů, jimiž je tento nástroj přijímán a aplikován v rozdílných typech organizací poskytujících sociální služby. Za významný moment lze považovat jednak vytvoření první ucelené sady Standardů kvality v sociálních službách (MPSV, 2002), zejména pak přijetí zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, kterým jsou mj. právně ukotveny také kvalitativní parametry poskytovaných služeb. Lze konstatovat, že pro většinu poskytovatelů se jedná o zásadní změnu a nachází se na počátku procesu zavádění nových požadavků do praxe - pouze malá část subjektů pracovala s nástroji řízení a rozvoje kvality služeb v době před přijetím právní normy. S ohledem na jedinečnost podmínek, v nichž jednotliví poskytovatelé realizují sociální služby v praxi, představuje pak proces implementace tohoto nástroje novou a zcela specifickou situací jak pro samotné zřizovatele, tak zejména pro řadové pracovníky a klienty těchto služeb. Realizace

aktuárního výzkumného cíle byla zasazena do období krátce po té, co zákon o sociálních službách nabyl účinnosti. Pozornost byla zaměřena na zkoumání implementace tohoto nástroje řízení kvality v kontextu nestátního neziskového subjektu s celonárodní působností, který je členěn na větší počet pracovišť a poskytovatelem širší škály sociálních služeb. Cílem bylo popsat a pochopit proces působení tvorby a implementace vlastní politiky osobních sociálních služeb vybraného subjektu na kulturu poskytování sociálních služeb v poskytovatelské organizaci, která podléhá jeho vlivu. Jak ukázaly výsledky terénního šetření, na způsob implementace standardů kvality sociálních služeb a míru, v níž se je podaří reálně promítnout do kultury poskytování těchto služeb konkrétními poskytovateli, působí řada faktorů, a to na úrovni národní, resp. nadnárodní sociální politiky, vlastní politiky a způsobů řízení nestátního neziskového subjektu a v neposlední řadě též na rovině vlastní politiky, managementu a kultury poskytování sociálních služeb v poskytovatelské organizaci.

V současné fázi rozpracovanosti projektu lze dosavadní zjištění shrnout v následujících bodech:

Jako rozhodující faktor upevnění pozice standardů kvality v rámci vlastní politiky poskytování sociálních služeb subjektem nezastupitelným způsobem přispělo přijetí zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, zejména provázání implementace standardů s úspěšnou registrací sociální služby a s fatálními důsledky neúspěšné registrace pro získávání veřejných finančních zdrojů, jak národních, tak evropských. Jeví se, že teprve legitimizace zavádění standardů v rámci subjektu, jako otázky přežití či nepřežití subjektu, účinně zapůsobila na úsilí středního managementu v tomto směru.

Současně z provedených rozhovorů vyplynulo, že zpracované národní standardy poskytly vymezení cíle, jehož je třeba dosáhnout, a tedy usnadnily formulaci kroků, jimiž subjekt k vytýčenému cíli může dospět.

Nezanedbatelným aspektem schválení zákona č. 108/2006 Sb. je rovněž skutečnost, že ho provázelo odpovídající tematické nastavení grantových schémat, zejména ze zdrojů ESF, za jejichž finanční podpory probíhaly i aktivity v rámci subjektu, které výrazně přispěly k implementaci standardů do jednotlivých zařízení, jichž je zřizovatelem. Jako forma podpory ze strany zřizovatelského subjektu směrem k jednotlivým zařízením bylo zvoleno základní proškolení managementu zařízení k tematice standardů a financování konzultací v jednotlivých zařízeních.

Pro samotnou organizaci poskytující sociální služby v rámci zkoumaného zařízení, která byla subjektem výzkumu, představuje zavádění standardů zvýšené nároky na zdroje, jako je např. materiální vybavení, dostatečné prostorové zajištění, rozvoj počtu i kvality personálu. K navyšování prostředků pro poskytovatelskou organizaci však nedochází. Tato asymetrie, kdy za stávajícího personálního složení nelze reálně dostat všem požadavkům, je řešena formálním naplněním některých nových povinností. Pracovníci usilují o zajištění potřebné administrativy, kterou lze průkazně kontrolovat, obvykle na úkor posílení přímé práce s klientem. Nejvíce zjevný je tento postup u zpracování individuálních plánů péče, které papírově existují, jako reálná opora pro práci s klientem však z důvodů kapacity personálu nejsou dostatečně využívány.

Na úrovni poskytovatelské organizace byla rovněž prověřena možnost širší relevance modelů implementace standardů kvality, jejichž vymezení bylo jedním z výsledků předchozího výzkumu. Zkoumaná organizace přistoupila k zavádění standardů "na službu orientovaným přístupem", ovšem s neúplným zapojením všech pracovníků v přímé péči do tohoto procesu. Zatímco se podařilo zajistit legitimitu prováděných změn v očích většiny zaměstnanců, jeví se, že ti z pracovníků v přímé péči, kteří do procesů spojených se zaváděním standardů nebyli přímo zapojeni a byli pouze vystaveni výsledkům tohoto procesu, často nechápou příčinu změn v poskyto-

vání sociálních služeb, ani jejich význam, což se odráží v jisté bezradnosti v oblasti uvádění těchto změn do jejich každodenní praxe. Jeví se tedy, že zapojení nejen pracovníků ze všech pracovních pozic v organizaci, ale skutečně všech pracovníků v přímé péči zůstává klíčovým aspektem reálného zavádění standardů kvality do praxe sociálních služeb.

Případová studie také poukázala na stálý nedostatek praktického vzdělávání v oblasti zavádění standardů kvality pro různé typy pracovníků. Tato potřeba se jeví být zvláště naléhavou u pracovníků v sociálních službách, kteří často postrádají předchozí odbornou přípravu pro svou práci.

Za významné lze považovat zjištění týkající se procesu konzultací ve zkoumaném zařízení. Podle dostupných výpovědí managementu i pracovníků v podstatě ve všech pracovních pozicích se konzultanti zaměřovali převážně na administrativní stránku procesu zavádění standardů v zařízení, tzn. kontrolu existence a formy zpracování písemných dokumentů. V porovnání s tím pak byl výrazně menší prostor věnován přímé komunikaci konzultantů s pracovníky přímé péče a samotnými klienty. Na základě rozhovoru s pracovníky všech úrovní lze konstatovat, že tento způsob vedení konzultací následně posiluje tendenci k technicko-administrativnímu naplňování požadavků na zavádění kvality ze strany managementu i řadových pracovníků. Jinak řečeno vedení konzultací, které akcentuje roli uživatele služby a pracovníka, může výrazně ovlivnit nejen zavádění, ale i následné užívání standardů kvality jako nástroje posilujícího přístup orientovaný na uživatele služby.

Vedle těchto otázek byla pozornost věnována problematice právních aspektů odpovědnosti za škodu vzniklou klientovi při poskytování sociálně zdravotní péče v pobytových zařízeních sociálních služeb. Význam právní odpovědnosti za škodu způsobenou při poskytování sociálních služeb, který již dnes není nezanedbatelný, se bude v průběhu doby neustále zvyšovat. Příčinou tohoto jevu je větší pozornost společnosti k dodržování lidských práv v souvislosti s poskytováním sociálních služeb všeobecně a s tím související vyšší právní vědomí klientů a jejich rodinných příslušníků. Lze proto očekávat, že stejně jako je tomu již dnes při poskytování zdravotnických služeb, se klienti pobytových zařízení sociální péče ve stále větší míře začnou domáhat svých domnělých nebo skutečných práv, a to i soudní cestou.

Studie obsahuje právní analýzu odpovědnosti za škodu. Opírá se o poznatky soudobé právní teorie, zejména v těch částech analýzy, která rozebírá právní odpovědnost, její předpoklady, koncipování a třídění. Pro zjištění aktuálního stavu znalostí poskytovatelů pobytových služeb o odpovědnostním pojištění za škodu způsobenou při poskytování sociálních služeb bylo na základě dotazníkového šetření zjištěno, že vedoucí pracovníci těchto zařízení jsou si v obecné rovině dobře vědomi závažnosti problematiky právní odpovědnosti za škody způsobené klientům při poskytování těchto služeb, avšak právní povědomí v této oblasti je velice nízké. Navíc značná část poskytovatelů rezidenční péče má uzavřeno zákonné odpovědnostní pojištění v limitu do 5 000 000 Kč ročně. Lze proto vyslovit domněnku, že jsou pravděpodobně podpojištěni, a v případě závažné škodní události by tento roční limit na úhradu škody nemusel být dostatečný.

Vedoucí pracovníci rezidenčních zařízení v institutu právní odpovědnosti za škodu v souvislosti s poskytováním služeb nevidí žádný problém. Přitom právní odpovědnost je složitá a rozsáhlá problematika i pro právníky. Vedoucí pracovníci rezidenčních zařízení nejsou zpravidla právnicky vzdělaní, takže z objektivních důvodů nemohou kvalifikovaně seznámit své podřízené s danou problematikou. Pokud v dotazníkovém šetření uvádějí, že zaměstnanci zařízení získávají příslušné znalosti i samostudiem, lze vyslovit domněnku o malé efektivnosti takového konání. Populárně naučné příručky prakticky neexistují a navíc pro laika je autentické znění právních předpisů často poněkud nesrozumitelné. Proto by bylo třeba v rámci jak pregra-

duálního, tak postgraduálního studia pracovníků věnovat větší pozornost problematice právní odpovědnosti za škodu. Z celkového vyznění dotazníků je vidět, že většina poskytovatelů není připravena na konfrontaci s reálným uplatněním právní odpovědnosti za škodu související s poskytováním služeb v praxi.

Pozornost byla rovněž věnována problematice asistenčních psů. Tento pojem v současné době není v sociálně právní legislativě definován, pojem lze nalézt pouze ve veterinárních předpisech nebo v interních předpisech různých dopravců působících na území ČR. Výzkum byl orientován na dvě oblasti a to na výcvikové subjekty a na držitele vodicích i asistenčních psů. Dále byly provedeny strukturované rozhovory s organizacemi zastupujícími osoby s různými zdravotními handicapy, s veterinárními lékaři a s vybranými pracovníky obecních úřadů s rozšířenou působností.

Z provedeného dotazníkového šetření výcvikových subjektů vyplývá, že šest organizací se prioritně věnuje pouze výcviku vodicích psů, v letech 2006-2007 předaly celkem 154 vodicích psů. Ostatní subjekty cvičí psy vodicí i asistenční, v letech 2006-2007 předaly celkem 51 psů osobám používajícím invalidní vozík, 6 psů osobám se záchvatovitým onemocněním a 41 psů osobám s jinými zdravotními handicapy. Výcvikové subjekty upozorňují, že téma asistenčních psů zasahuje do problematiky vodicích psů a to v oblastech výchovy, výcviku a soužití s klientem.

Za nejvíce diskutabilní lze označit definici základních pojmů. V platné sociálně právní úpravě MPSV je pojem vodicí pes nepřesně vymezen těmito kritérii: "Jedná se o psa vhodného plemene, s vyhovujícími povahovými vlastnostmi a odpovídajícím zdravotním stavem, který absolvoval komplexní přípravu a předepsanou zkoušku" (viz komentář č. 4/2001). Odpovídající předpis již ale neřeší, jaké zdravotní požadavky musí pes splňovat či kdo provede odborné posouzení výcviku při stížnostech majitele psa.

Na definici pojmu asistenční pes se z důvodu rozdílné terminologie neshodují ani výcvikové subjekty ani mezinárodní organizace. Dle mezinárodní organizace Assistance Dogs International Inc. lze pojem asistenční pes definovat jako obecný termín pro vodicího (guide), "slyšícího" (hearing) nebo servisního (service dog) psa speciálně vycvičeného tak, aby prováděl více úkolů a zmírňoval tak jedincův handicap. V České republice se výcvikové organizace v 67 % přiklání k oddělení vodicích psů od problematiky psů asistenčních. Jako důvod tyto subjekty uvádějí historii výcviku vodicích psů u nás a jednoznačně odlišné dovednosti psa pro bezpečný pohyb nevidomých.

Další rozpor nastává v oblasti financování výcviku těchto psů. Na úhradu nákladů spojených s výcvikem a odevzdáním vodicího psa klientovi lze poskytnout jednorázový příspěvek až do výše 210 000 Kč. Asistenční psi na rozdíl od psů vodicích jsou v současné době hrazeni pouze sponzorskými dary, výcvikovou organizací či se na této částce podílejí potencionální držitelé. Objektivní náklady při výcviku asistenčního psa pro osoby s různými handicapy se pohybují v rozmezí 145 000 - 220 000 Kč.

Dalším významným problémem je, a to jak v případě vodicích psů, tak ještě ve větším rozsahu v případě asistenčních psů, nejednotný přístup při testování kvality výcviku. U vodicích psů lze přesně specifikovat seznam povelů, které pes při testování musí prokázat. Bohužel v některých organizacích tuto zkoušku provádí trenér psa a ne jeho nový držitel, který by tímto prokázal kooperaci se psem v každodenním životě. Na hodnocení zkoušky vodicího psa se kromě pracovníků obcí s rozšířenou působností v některých organizacích podílí trenéři téže organizace či proškolená komise. Bohužel v této oblasti dosud není předpis, standard či jednotný zkušební řád, který by klientovi zaručoval kvalitní výcvik předávaného vodicího psa. Legislativně nedostatečně je řešena situace reklamace výcviku psa a jeho vrácení organizaci. Zákon o sociálních službách dostatečně řeší problematiku dlouhodobé spolupráce a následných záruk u

poskytovatelů sociálních služeb, neexistuje však předpis či nařízení, který by výcvikový subjekt stimuloval k tomu, aby se stal registrovaným poskytovatelem sociálních služeb. Přísné podmínky registrace dle výše uvedeného zákona dosud splnily pouze tři výcvikové organizace, ostatní subjekty nesplňují především podmínky odborného vzdělání pracovníků organizace.

U asistenčních psů se otázka hodnocení kvality výcviku musí specifikovat dle individuálních potřeb zdravotně handicapovaných klientů. Přesto lze stanovit minimální požadavky na základní výcvik všech asistenčních psů, které lze prokázat úspěšným splněním zkoušky chování psa na veřejnosti, poslušnost a ovladatelnost psa klientem. Další část zkoušky se zaměří na prověření speciálního výcviku asistenčního psa přizpůsobeného potřebám jednotlivých klientů.

Poslední neméně významné téma se týká vstupu držitelů vodicích a asistenčních psů do budov a zařízení. Vyhláška, která toto umožňovala, byla zrušena a jakýkoliv právní předpis, který by osobám s vodicím či asistenčním psem umožnil vstup do obchodů, institucí a zařízení, dosud v naší legislativě chybí. Tato omezení sužují také výcvikové subjekty, které musí trénovat chování vodicího i asistenčního psa v reálném prostředí různých zařízení, aniž by jim však byl přístup do nich umožněn odpovídajícím předpisem. Z výsledků výzkumu je zřejmé, že problematika asistenčních psů si zasluhuje podrobnou zákonnou úpravu.

3.1.7 Projekt "Mezinárodní migrace osob v ČR a její sociální a ekonomické souvislosti"

V letošním roce je při řešení tohoto projektu pozornost orientována na tyto samostatné okruhy problémů:

- zkoumání role municipalit v prostoru integrace cizinců,
- životní podmínky rodin přistěhovalců a zjišťování jejich hlavních potřeb, jejichž uspokojení zmírňuje ohrožení sociální exkluzí a podporuje integraci do české společnosti.

Migrující osoby, ve velké většině migrující pracovní síla, s tím, jak roste jejich počet a podíl na původní populaci, vyvolávají potřebu aplikace pokud možno efektivních integračních opatření na nejrozličnějších úrovních státní i samosprávné administrativy v přijímajících (cílových) zemích. Řada otázek a problémů spojených s migrací není nová ani v kontextu České republiky ani v kontextu evropském. Integrace migrantů do přijímající společnosti předpokládá jejich začlenění do dvou druhů institucí - primární i sekundární sociability. Do institucí primární sociability jsou lidé přijímáni výslovnou či tichou akceptací druhých (např. sňatkem, konverzí apod.). Včlenění do institucí sekundární sociability předpokládá splnění určitých, často zákonem definovaných, kritérií. Situace migrantů je často komplikována i tím, že je jim ztížen nebo zamezen přístup do jiného významného prostoru sociální integrace v moderních společnostech, a to trhu práce.

Proces integrace přistěhovalců je navíc výrazně ovlivňován specifickými podmínkami lokálního (především městského) prostředí, včetně charakteristik přistěhovalecké i domácí populace, situace na lokálním pracovním trhu a nastavení lokálních politik. Reflexe této skutečnosti vedla v evropských městech k rozvoji lokálních integračních strategií, které jsou vzájemně značně diverzifikovány a často se odlišují od přístupů definovaných na národní úrovni. V ČR ovšem formulace integrační politiky na národní úrovni dosud není doprovázena rozvojem aktivního přístupu na úrovni lokálních politik. Zapojení lokálních a regionálních reprezentací do procesu integrace imigrantů vychází v EU z principu subsidiarity, ale samotné zapojení lokálních autorit

do formulování a implementace integračních politik je podmínkou nutnou, nikoli však dostačující. Bude nutné také přesvědčit společnost o prospěšnosti nejen těchto politik, například v souvislosti s demografickým vývojem (imigrace jako součást populačních opatření - viz pilotní projekt MPSV "Aktivní výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků"), ale vůbec o pozitivním efektu řízené či regulované imigrace. Zároveň bude nutné veřejnosti jednoznačně sdělit, že ani příchod imigrantů nemůže řešit všechny demografické a na demografický vývoj navázané problémy.

V návaznosti na studii role lokálních vlád (magistrátů a městských úřadů) v ČR, která odhalila nerozvinutost české lokální integrační politiky, byla pozornost zaměřena na hlubší porozumění integračním mechanismům, které v lokálních podmínkách reálně působí. Za tímto účelem byla provedena případová studie věnovaná integraci přistěhovalců na lokální úrovni (výzkumné centrum Brno) s důrazem na roli institucí a provázanosti jejich opatření. Předběžné výsledky ukazují dominantní roli neziskových organizací v oblasti integrace přistěhovalců, které však závisí na grantovém financování, a tedy i na přístupu samosprávných orgánů vůči této cílové skupině. Očekávání, která byla těmito organizacemi vkládána do procesu komunitního plánování, však nebyla naplněna. Neziskové organizace se zaměřují především na poskytování sociálního a právního poradenství, v menší míře pak na vzdělávací služby, asistenci při jednání na úradech či při krizové intervenci; část aktivit směřuje také k majoritní populaci (přednášky, multikulturní večery ad.). Důraz je přitom kladen na integraci na pracovní trh.

Role státní správy a samosprávy je v oblasti integrace cizinců dosud spíše marginální. Magistrát prostřednictvím tzv. poradního orgánu vytváří platformu pro vzájemnou komunikaci mezi různými aktéry sociální integrace (ovšem s poměrně dlouhou půlroční periodou). Krajský úřad pak v minulosti podporoval aktivity v této oblasti prostřednictvím financování projektu specificky cíleného na integraci cizinců; do budoucna je ovšem očekáván nárůst významu krajského úřadu coby aktéra integrace přistěhovalců. Reálně má spolupráce mezi aktéry integrace přistěhovalců v Brně dosud spíše charakter ad hoc.

Zcela nově byla v našich podmínkách zkoumána problematika imigrace z rodinné perspektivy. Zaměřuje se především na jednu skupinu přistěhovalců, a to přistěhovalce z tzv. třetích zemí (pojem důležitý v české legislativě, protože na cizince přicházející z těchto zemí se vztahují nejprísrnější legislativní opatření). Aplikována je metodologie kvalitativního terénního výzkumu v nesmíšených rodinách přistěhovalců z Ukrajiny, Vietnamu a Bulharska (poslední skupina je reflexní). Výzkumný vzorek tvoří patnáct rodin přistěhovalců, většinou rodin s dětmi. V každé nukleární rodině byly provedeny individuální semistrukturované nestandardizované hloubkové rozhovory se všemi členy žijícími v ČR. Mezi oblasti zájmu patří: rodinné historie, okolnosti a motivy emigrace, začátky a orientace v novém prostředí, komunikační jazyky, rodinné vztahy (v ČR i s původní rodinou), uplatnění na trhu práce, životní podmínky, bydlení, vzdělání, zdravotnictví, náboženství, adaptace a integrace do nového prostředí, srovnání původní a hostitelské země, plány do budoucna.

Při zpracování dat je kladen hlavní důraz na hledisko aktéra. Výzkum vychází z předpokladu, že migrační strategie nezávisí pouze na jednotlivci, ale velkou měrou rovněž na jeho rodinných vazbách. Jsou porovnávány odlišné strategie imigrantských rodin Ukrajinců, Vietnamců a Bulharů, zároveň je však poukázáno na postupy, které jsou oběma skupinám společné. Zvolený přístup sice považuje rodinu za základní jednotku výzkumu, ale zohledňován je i pohled jednotlivých aktérů, tedy jednotlivých rodinných členů a jsou odhaleny rozdíly mezi nimi. Analýzy kvalitativních dat jsou tak rozvíjeny ve třech rovinách - národnostní, rodinné a individuální. Dále jsou posuzovány genderové role a odlišné strategie založené na genderových rozdílech. Při interpretacích jsou zohledňovány rodinné historie i kultura a podmínky v zemích původu.

3.1.8 Projekt "Informační otevřenost VÚPSV, v.v.i"

Pro potřeby výzkumných pracovníků i široké vědecké veřejnosti a dalších zájemců rozvíjí VÚPSV, v.v.i. v rámci Českého informačního centra sociální ochrany dokumentační, rešeršní a ediční činnost a provozuje a rozšiřuje odbornou knihovnu. ČICSO uživatelům poskytuje komplexní knihovnicko-informační služby a vykonává řadu dalších činností v rámci informační podpory výzkumné činnosti VÚPSV, v.v.i. a v souvislosti s prezentací výsledků výzkumu ústavu.

V oblasti **zpracovávání a poskytování informací** se ČICSO v roce 2008 zaměřilo především na další rozvoj a zkvalitňování knihovnicko-informačních služeb. Fond knihovny byl budován a rozšiřován se zřetelem na potřeby výzkumu a požadavky uživatelů knihovny. Dokumentačně se v letošním roce zpracovávalo 71 domácích a zahraničních periodik. K dispozici byl on-line přístup do elektronické verze vybraných časopisů a do databáze EBSCO. K získávání relevantních a aktuálních informací sloužilo rovněž pravidelné monitorování webových stránek významných mezinárodních institucí a organizací (např. EU, ILO, ISSA, Eurostatu, OECD, Světové banky, European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, Migration Dialogue, Institute for Social and Economic Research a dalších). Tyto informace byly průběžně zpracovávány a zpřístupňovány. Uživatelé knihovny mají na webových stránkách VÚPSV, v.v.i. přístup k on-line katalogu knihovny s možností přímého vyhledávání a elektronické rezervace a objednávání publikací.

V rámci informační podpory výzkumu zabezpečuje ČICSO pro pracovníky výzkumných týmů rešerše literatury, podkladové materiály a další informace. V roce 2008 byl automatizovaný knihovní systém doplněn o nový software k evidenci publikační činnosti.

Významným úkolem projektu je vydávání **odborného recenzovaného časopisu "FÓRUM sociální politiky"**, který byl založen v r. 2007. Tento časopis vychází s dvoutříměsíční periodicitou a zaměřuje se na sociální problematiku v širokém pojetí, tj. na problematiku sociální politiky, sociálního zabezpečení, sociálního pojištění, státní sociální podpory, sociální pomoci, sociálních služeb, rodinné politiky, trhu práce, industriálních vztahů, pracovních podmínek, příjmů a mezd apod. V recenzované části časopisu, která má převážně teoretický charakter, jsou publikovány především příspěvky čerpající z výsledků výzkumné činnosti, popř. články zaměřené na záměry a filozofii připravovaných legislativních změn. Obsah nerecenzované části tvoří informace o dění v oblasti sociální politiky u nás i v zemích Evropské unie, statistiky a analýzy, články o projektech podporovaných z prostředků EU, příspěvky přinášející poznatky z praxe, výtahy z článků publikovaných v zahraničních časopisech, recenze zajímavých knih, výběr z přírůstků knihovny ČICSO a další informace. O zařazení příspěvků do recenzované části časopisu rozhoduje redakční rada na základě výsledků recenzního řízení, při kterém je každý příspěvek anonymně hodnocen minimálně dvěma recenzenty.

Redakce časopisu průběžně zajišťuje činnosti související se zabezpečováním obsahové náplně, připravuje podklady pro polygrafické zpracování a výrobu časopisu, na čemž spolupracuje s autory i dodavatelem, koordinuje rovněž distribuci časopisu. Udržuje komunikaci s členy redakční rady, autory i recenzenty, zpracovává a předává podklady pro výplatu autorských honorářů a odměn recenzentů, vykonává rovněž všechny související administrativní agendy včetně vedení potřebných rejstříků a archivace podkladů.

V roce 2008 se redakce zaměřila na:

- zkvalitnění obsahové a formální stránky,
- dosažení zařazení časopisu do seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR, schváleného Radou pro výzkum a vývoj,
- zvýšení počtu odběratelů.

Pokud jde o zkvalitnění obsahové a formální stránky časopisu, redakci se ve spolupráci s redakční radou daří rozšiřovat okruh příspěvů a recenzentů. V r. 2008 proběhlo 6 jednání redakční rady, pro něž redakce připravila podklady, a řada elektronických hodnocení nabízených článků. Postupně se také upřesnily požadavky redakční rady na články určené pro recenzní řízení, což přispělo ke zvýšení kvality publikovaných příspěvků. Po formální stránce dozrává rovněž grafická podoba časopisu. Všechna čísla byla vydána v plánovaném termínu.

Vzhledem k nastaveným požadavkům na příspěvky po obsahové i formální stránce, na způsob a pravidla recenzního řízení, výběr recenzentů a další skutečnosti splnil časopis kritéria stanovená Radou pro výzkum a vývoj a byl zařazen do seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v České republice. Tento seznam bude Radou využíván při hodnocení výsledků výzkumu a vývoje podporovaného z veřejných prostředků, které jsou vykazovány jako články v českém odborném periodiku.

Redakce se průběžně snaží o rozšíření okruhu předplatitelů jak cíleným individuálním oslovováním potenciálních odběratelů z řad jednotlivců i institucí, tak prostřednictvím pravidelně aktualizovaných letáků šířených na nejrozličnějších seminářích, konferencích a obdobných akcích.

Dlouhodobým úkolem vyplývajícím z tohoto projektu je pravidelné vydávání **bulletinů a Dokumentačního zpravodaje**. V r. 2008 byly vydány tyto publikace:

- **Vývoj hlavních ekonomických a sociálních ukazatelů České republiky 1990 - 2007. Bulletin No 23.**

Tato dvojjazyčná česko-anglická publikace vychází v roční periodicitě s ročními údaji v časové řadě počínaje zpravidla rokem 1990. Podává souhrnný přehled základních ekonomických ukazatelů (výroby, produktivity, zaměstnanosti, nezaměstnanosti, cen, mezd, zahraničního obchodu a platební bilance) a vybraných sociálních ukazatelů. Zahrnuje oblast daní, pojistného a sociálně zdravotního systému. Dále se zabývá demografickými charakteristikami, odvětvovou strukturou zaměstnanosti a mezinárodním srovnáním vybraných finančních ukazatelů v zemích EU.

- **Mezinárodní pracovní migrace v ČR. Bulletin č. 20, Bulletin č. 21 (v ČJ a AJ)**

Bulletin obsahuje aktuální data a dostupné časové řady o průběhu základních forem mezinárodních pracovních migrací v České republice (cizinci s povolením k zaměstnání v ČR, občané SR registrovaní ÚP a cizinci s živnostenským oprávněním v ČR od roku 1993 po současnost) v členění podle okresů, krajů a regionů a podle státního občanství. Součástí bulletinu jsou i dostupné statistické údaje o průběhu pracovních migrací českých občanů do Slovenské republiky a Německa. Statistické údaje jsou doplněny o výpočty podílu základních forem pracovních migrací cizinců na pracovní síle ČR. Údaje o pracovních migracích v ČR jsou doplněny o statistická data o počtu cizinců s povolením k dlouhodobému a trvalému pobytu v ČR podle zemí původu v dostupných časových řadách. Aktuální údaje o zaměstnanosti cizinců jsou dány do vztahu k počtu vydaných povolení k pobytu cizinců v ČR podle okresů a zemí původu cizinců. Nově zařazené tabulky vypovídají o složení cizinců podle pohlaví.

- **Monitoring nákladů práce v ČR a ve státech Evropské unie 2001-2006. Bulletin No 2.**

Roční monitoring nákladů práce shrnuje roztržštěná data za státy Evropské unie v oblastech nákladů práce, zdanění práce ve vazbě na financování sociálního a zdravotního zabezpečení a jednotkových nákladů práce. Pro vystihnoutí trendů se data týkají roku 2001, běžného a předchozího roku. S ohledem na metodickou roztržštěnost sledování nákladů práce se vymezují jako zdroje aktuální (březen 2008) a mezinárodně srovnatelná data z Eurostatu, konkrétně statistika práce a národní účty, OECD a Státní závěrečný účet ČR. Precizace či doplnění některých údajů se opírá o specifické metody renomovaných institucí v zahraničí a VÚPSV, v.v.i. Roční zpoždění vyplývá z termínů zpracování vstupních údajů Eurostatem a ČSÚ.

- **Dokumentační zpravodaj**

Dokumentační zpravodaj vychází každý měsíc a obsahuje rozsáhlý výběr bibliografických záznamů přírůstků knihovny a dokumentačně zpracovaných časopiseckých článků, právních předpisů, speciálních dokumentů a jiných materiálů.

Trvalou součástí činnosti ČICSO je **správa a aktualizace internetových a intranetových stránek VÚPSV, v.v.i.** Webové stránky mají velký význam pro prezentaci ústavu a jeho činnosti i pro činnost samotného ČICSO. Jsou zde uveřejňovány informace o probíhajícím výzkumu, v plnotextové podobě výstupy z jednotlivých výzkumných projektů, pravidelné bulletiny a Dokumentační zpravodaj, přehled publikační činnosti jednotlivých výzkumných pracovníků a další důležité materiály a informace z domácích i zahraničních zdrojů. Webové stránky ústavu rovněž zvyšují dostupnost služeb ČICSO širokému okruhu zájemců.

V roce 2008 byla významnou součástí tohoto úkolu spolupráce s externí firmou na přípravě nových webových stránek VÚPSV, v.v.i.

Ve spolupráci s pracovníky výzkumu byl dále budován a aktualizován **datový archiv** obsahující data z různých terénních šetření a byly zveřejňovány aktualizované relevantní **statistické údaje** získané z domácích i zahraničních zdrojů.

V rámci projektu je ČICSO dlouhodobě zapojeno do činnosti **Národního konsorcia sítě ReferNet**, kterou založilo Evropské středisko pro rozvoj odborné přípravy Cedefop, a to v oblasti dokumentačních a diseminačních aktivit. Do této sítě přispívá ČICSO měsíčně výběrem anotovaných dokumentačních záznamů materiálů týkajících se odborného vzdělávání a přípravy vydaných v ČR.

Kromě úkolů stanovených v rámci projektu „Informační otevřenost“ pokračovala spolupráce ČICSO na **projektu Evropské nadace pro zlepšení pracovních a životních podmínek European Restructuring Monitor (ERM)**, který je zaměřen na monitorování změn v oblasti trhu práce v důsledku restrukturalizace ekonomiky. ČICSO je pravidelným korespondentem za Českou republiku. Tato činnost spočívá v průběžném sledování českého denního tisku a jiných dostupných informačních médií s cílem shromažďovat a vyhodnocovat informace o změnách na trhu práce (vznik nových pracovních míst, útlum, přesun nebo zrušení stávajících pracovních míst), a to jak v rámci České republiky, tak i celosvětově, a vypracovávání krátkých zpráv do databáze ERM, do které v současné době přispívá všech 27 zemí EU. Česká republika odesílá své příspěvky do databáze od začátku roku 2005 a průměrný počet záznamů se ročně pohybuje kolem 100.

Statistické údaje dokumentující činnost ČICSO ve sledovaném období jsou uvedeny v příloze č. 3.

3.2 Zapojení do grantových programů

Na projekty realizující výzkumný záměr z institucionálních prostředků navazují i v letošním roce účelově financované projekty, které tvořily významné finanční zdroje na krytí nezbytných terénních šetření a personálních vstupů, které nemohly být realizovány z institucionálních prostředků. V r. 2008 VÚPSV, v.v.i. řeší, popř. se podílí na řešení těchto grantových úkolů:

a) projekty financované ze státního rozpočtu:

- Vliv zdanění a dávek na nabídkovou stranu práce (GAČR)
- Sociální ekonomika - nová oblast výzkumu v České republice (GA ČR)
- Riziko možného odlivu kvalifikovaných odborníků z ČR do zahraničí (MPSV)
- Politicko-právní institucionální rámec ČR a jeho proměny v kontextu vstupu do Evropské unie (MPSV)
- Společnost vědění - nároky na kvalifikaci lidských zdrojů a na další vzdělávání (MPSV)
- Sociálně ekonomické postavení osob samostatně výdělečně činných ve společnosti (MPSV)
- Rodina, zaměstnání a vzdělání (MPSV)
- Aktivní stárnutí, rodina a mezigenerační solidarita (MŠMT)
- Migrující osoby v České republice - postavení na trhu práce a sociální integrace (MŠMT)
- Zmapování dostupnosti a podmínek pobytu dětí v jeslích, mateřských školách, školních družinách a obdobných zařízeních a jiných neinstitutních forem péče o děti v ČR včetně identifikace překážek jejich využívání s návrhy možných opatření k jejich rozvoji (MPSV)
- Stanovení rozhodného období, z něhož se zjišťují příjmy pro výpočet důchodu (MPSV)
- Rozbor problematiky agenturního zaměstnávání (MPSV)
- Analýza současného stavu v oblasti terénní činnosti orgánů sociálně-právní ochrany dětí a stanovení optimálních podmínek výkonu sociálně-právní ochrany dětí ve vazbě na počet klientů (MPSV)
- Analýza systému poskytování ošetrovatelské a rehabilitační zdravotní péče uživatelům pobytových sociálních služeb v PZSS a LZS v kontextu zákona o sociálních službách a zákona o veřejném zdravotním pojištění (MPSV)
- Možnost převodu („přenechání“) částí získaných individuálních důchodových nároků rodinnému příslušníku nebo jiné fyzické osobě, případně možnost získávání společných důchodových nároků (MPSV)
- Pružné formy podpory rodin s dětmi v sociálním pojištění (MPSV)

b) projekty EQUAL

- Proč mají zůstat stranou?
- Rozvoj sociálních služeb v regionech s převahou venkovského obyvatelstva a příprava specializačních kurzů pro pracovníky sociálních služeb, jejich ověření a zavedení do praxe v Pardubickém kraji

c) zahraniční projekty

- Czech correspondent for EIRO (European Industrial Relations Observatory), EWCO (European Working Conditions Observatory) and ERM (European Restructuring Monitor) (EFILWC)
- Immigrants and National integration strategies (CJD Eutin)
- Entwicklung eines Zielgruppenmonitorings zur Unterstützung der Intergration von Migrantinnen und Migranten in Beschäftigung durch gegenseitiges Lernen im Rahmen des Europäischen Netzwerks zur Förderung des Regionalen Arbeitsmarktmonitorings (IWAK)
- National Report on Decent Work in Czech Republic (ILO)

d) ostatní

- Evaluating training program for economically disadvantaged (CERGE-EI)
- Řešení targetingu a kompetenčního modelu v poradenství SZ (MPSV)
- Podkladová studie o situaci rodin v hlavní město Praze, o životních podmínkách a potřebách rodin a možnostech jejich uspokojování (Magistrát hl. m. Prahy)

V roce 2008 byl ukončen grantový projekt **"Rodina, zaměstnání, vzdělání"**, Národního programu výzkumu - tématického programu TP-5, dílčího programu DP2. Projekt měl přispět k hledání způsobů harmonizace rodiny a zaměstnání, žádoucí z hlediska cílů rodinné a sociální politiky, rovných příležitostí mužů a žen a politiky zaměstnanosti. Záměrem bylo propojení mikrosociální (životní strategie), mezosociální (politiky a jejich institucionální kontext) a makrosociální roviny (hodnotové posuny, pohyby na trhu práce a další změny).

Empirická část projektu se skládala ze tří volně spjatých částí - série sond zaměřených na vybrané etapy životního cyklu, šetření rodičovských párů prožívajících aktuálně etapu péče o malé děti a výzkumu zaměstnavatelů zaměřeného na jejich přístup k zaměstnávání rodičů (potenciálně) zatížených rodičovskými povinnostmi. Šetření etap rodinného cyklu byla koncipována jako série sond zpracovaných kvótním výběrem tak, abychom zachovali co nejvyšší homogenitu nevelkých výběrových souborů a současně zachytili rodiny a jedince, u nichž se specifika dané vývojové fáze projevují, alespoň potenciálně, nejmarkantněji. Šetření manželských párů se navíc zaměřilo na genderové aspekty sladování rodiny a zaměstnání a na roli vyjednávání mezi partnery při hledání reálných cest naplňování rodičovských aspirací a vyrovnávání napětí mezi rodičovskými a profesními povinnostmi.

V hodnotových orientacích patří hodnoty rodiny a zaměstnání u populace v ekonomicky aktivním věku mezi ty nejpřednější, a to s mírnou nebo větší převahou rodiny ve všech fázích rodinného cyklu, s výjimkou osob mladých a/nebo dosud svobodných, případně dosud bezdětných. Zatímco v postojích svobodných a bezdětných nejsou rozdíly podle pohlaví zásadní, v postojích rodičů jsou zřetelné, a ve fázi raného rodičovství velmi silné. Projevuje se v tom tradiční dělba práce mezi partnery v rodině, která se promítá i do genderových vztahů ve sféře práce, umocněných genderově strukturovaným pracovním prostředím. Podmínky pro sladování rodiny a zaměstnání mají muži a ženy odlišné a třebaže je to nejvíce patrné v době raného rodičovství, důsledky této fáze se promítají i do fází pozdějších. Navzdory dopadům přerušené profesní kariéry z důvodu péče o malé dítě na postavení rodiče (s naprostou převahou matky) na trhu práce, je celodenní matčina (výjimečně otcova) péče o nejmenší děti preferována a také praktikována.

Pokud jde o natalitní chování ve vztahu k dalším životním plánům, zejména profesní kariéře, nebyl prokázán přímý kauzální vztah v žádném směru. První, a většinou i druhé dítě bývá plánované, a to nezávisle na profesních plánech, jde-li o počet dětí, ale závisle z hlediska časování narození dětí. Důležitou potenciální determinantou uskutečňování rodičovských plánů je materiální situace rodiny. Bývá však brána v úvahu současně s dalšími faktory. Přetrvávající genderová determinace partnerské dělby práce v domácnosti zůstává jednou z brzd efektivnějšího sladování rodiny a zaměstnání. Změnit tento stav však není možné pouze v uzavřeném rámci rodiny.

Obecně se předpokládá, že účinným nástrojem harmonizace rodiny a zaměstnání je promyšlené rozvržení jak denního (týdenního), tak celoživotního časového fondu. Je zde třeba zohledňovat zájmy dětí a (profesní) zájmy rodičů, které se mohou křížit. K nejčastěji doporučovaným nástrojům patří různé formy flexibility pracovní doby, mnohé však mají i negativní konsekvence a navíc jejich nabídka ze strany českých zaměstnavatelů je nedostatečná.

Empirická šetření se věnovala také hodnocení opatření rodinné a sociální politiky z hlediska harmonizace rodiny a zaměstnání a míry podpory preferovaných strategií. Očekávání vůči společenské podpoře jsou poměrně vysoká, ale mění se v závislosti na míře náročnosti péče o děti (při příjmově nevelké heterogenitě zkoumaných souborů, která potlačovala vliv životní úrovně). Důležitou determinantou je i možnost ekonomicky výdělečné aktivity (obou) partnerů, což se projevuje zejména větší subjektivní odkázaností na společenskou pomoc v rodinách, kde matka pečuje o velmi malé děti, a v neúplných rodinách. Asi proto je opatřením na podporu zaměstnanosti rodičů (v pracovně-právní legislativě a podpoře zaměstnanosti) přiznáván ve všech životních fázích obdobný význam, jako sociálním a rodinným dávkám, a to na rozdíl od nabídky služeb denní péče o děti, proti níž jsou dávky preferovány.

V letošním roce byl rovněž ukončen projekt **"Immigrants and National Integration Strategies: Developing a Trans-European Framework for Analysing Cultural and Employment-related Integration"**. Jeho hlavním cílem bylo pochopit, zdali vůbec a v jaké míře může rodina představovat úspěšnou strategii k usnadnění integrace imigrantů, a jak pomáhá absorbovat a omezit dopady nejtěžších a nejvíce zraňujících migračních zkušeností.

V každé z pěti zúčastněných zemí byl nejprve zpracován přehled literatury o stavu poznání o významu rodiny v procesu integrace do hostitelské společnosti. "Focus group" s reprezentanty institucí zabývajících se integrací migrantů a "focus group" se zástupci rodin imigrantů hledaly odpovědi na otázku, jakou roli rodina v procesu integrace hraje a jaké hlavní problémy rodiny imigrantů řeší.

Ve spolupráci s Etnologickým ústavem AV ČR, v.v.i. byla zpracována studie, která předkládá dostupné statistické informace o rodinách migrantů a charakterizuje současné migrační trendy se zřetelem k rodinným migracím. Analýza poukazuje na rostoucí význam rodinných migrací v rámci současných migračních trendů v ČR. Je také zřejmé, že existující datové zdroje poskytují jen velice omezenou představu o tomto stále významnějším fenoménu a jejich vyhodnocení je často komplikováno řadou metodologických omezení. I když se situace na tomto poli postupně zlepšuje, je zřejmé, že nelze vystačit se statistickými daty ČSÚ a je třeba věnovat pozornost také výzkumům realizovaným na tomto poli, i přes jejich obtížnost a metodologickou náročnost.

Z přehledu dosavadní literatury o integraci imigrantů vyplynulo, že určité aspekty rodinného života imigrantů již dosavadní výzkum v České republice reflektuje. Jedná se však zpravidla o dílčí aspekty a téma rodiny migrantů nebylo doposud v současných výzkumech v ČR uchopeno komplexně jako samostatné téma. Existující výzkumy se zaměřují buďto na situaci migrujícího jedince nebo na situaci určité

komunity a rodinný život je jen jedním z řady sledovaných témat. Ojedinelé výzkumy, v nichž je zkoumanou jednotkou samotná rodina migrantů, se omezují pouze na určité aspekty rodinného života.

Výstupy obou "focus group" realizovaných v ČR poukázaly na četné překážky integrace migrantů do české společnosti, ať už se jednalo o jazykové schopnosti, školu, zaměstnání, pobytový status či komunikaci s institucemi v hostitelské zemi. Účastníci "focus groups" se u všech těchto dílčích aspektů, ale také všeobecně, vyjadřovali k roli rodiny při integraci v hostitelské zemi. Role rodiny byla až na nepočtené (a pokaždé značně specifické) situace hodnocena jako velmi důležitá a pozitivní.

Stěžejní částí projektu byly rozhovory v rodinách migrantů. V každé zemi byly provedeny 3 rozhovory s 10 - 20 rodinami migrantů v závislosti na velikosti země. Výstupy z těchto rozhovorů byly zpracovány v samostatných kapitolách věnujících se diskriminaci, změně statusu, sociálním sítím a sociálnímu kapitálu, vnitřním vztahům v rodině, intergeneračním vztahům a očekáváním, přínosům a ztrátám spojeným s migrací. Jednotlivé kapitoly obsahly informace o rodinách migrantů ze všech zemí zapojených do projektu.

Dotazovaní členové rodin migrantů se v rozhovorech věnovali otázkám, které měli největší význam pro ně samotné. Otázku na zkušenosti s diskriminací tak výzkum explicitně neobsahoval a záleželo pouze na respondentech, zdali a jakým způsobem se k této otázce vyjádří. Téma diskriminace, respektive zkušenosti, které lze jako zkušenost s diskriminací označit, však ani přesto nebyly výjimkou. Ačkoliv se intenzita, zaměření a formy diskriminace lišily a v některých případech se jednalo spíše o náznaky diskriminačního jednání, je třeba této otázce věnovat pozornost. Tím spíše, že se nejednalo o téma, k němuž by byla cíleně připoutána pozornost dotazovaných. Zkušenosti s určitou formou diskriminace měla většina respondentů ve všech zemích, v nichž výzkum probíhal, zejména však nelegální migranti.

Reakce dotazovaných na diskriminaci měly různou povahu, nejčastěji ji vnímali jako běžnou součást každodenního života. Objevily se ale případy, kdy diskriminace zjevně poškodila duševní zdraví obětí. Nejúčinnější institucionální podporu poskytovaly obětem církevní, občanské neziskové organizace. Jen zcela výjimečně se oběti diskriminace obracely na soudy. Ukázalo se také, že zkušenost jednoho člena s diskriminací posiluje vzájemné vazby mezi členy rodiny a svým způsobem mobilizuje celou rodinu k většímu úsilí po úspěšné integraci. Významným zjištěním výzkumu je, že přes veškeré negativní zkušenosti spojené s prožitkem diskriminace se její oběti integrují až na malé výjimky dobře. Vysvětlením může být, že prožitek diskriminace je pouze jednou z mnoha zkušeností, které proces migrace přináší, a je kompenzován pozitivními přínosy migrace pro život rodiny.

Vztahy v rodině ovlivňuje celá řada skutečností, dopad migrační zkušenosti je většinou velmi významný. Promítá se do složení rodiny (rozdělení rodiny), jejího formování (rozpad rodiny v důsledku migrace, rodiny nově vzniklé po přesídlení apod.) i vymezení (zúžení z rodiny rozvětvené na rodinu nukleární). Kromě migrační historie byly podstatné i další okolnosti související s migrací, především schopnost adaptace na nové prostředí a střetávání kultury země původu s kulturou hostitelské země.

V rodinách migrantů byla zjištěna většinou vysoká míra důvěry mezi členy rodiny a vzájemný respekt a tolerance, silné vědomí „my“ a značná solidarita mezi členy rodiny. Pro rodinu migrantů byl velmi silným zdrojem podpory (emoční, ekonomická, pomoc při řešení různých životních situací) kontakt s příbuznými, pokud rodina žila společně s nimi a/nebo příbuzní a jejich rodiny žili v blízkosti bydliště rodiny. Migrace ovšem zasáhla některé rodiny velmi intenzivně a její dopady byly pro některé členy rodiny traumatizující a ohrožily tak funkčnost rodiny. V několika případech se rodina v souvislosti s migrací rozpadla.

Analýza poukázala na řadu konfliktních situací mezi členy rodiny. Konflikty měly odlišné příčiny, obsah i dopady na fungování rodiny, odlišnou intenzitu a týkaly se různých členů rodiny. Konflikty související s migrací měly řadu podob. Nejvíce bolestné dopady pro dotčené členy rodiny a často pro celou rodinu měla zkušenost s odloučením. Zvláště traumatizující a jen obtížně překonatelná byla v případech, kdy děti vyrůstaly odděleně od svých rodičů v péči prarodičů či jiných příbuzných. Řešení složité ekonomické situace ponecháním dítěte v zemi původu či jeho posláním do země původu mělo často dalekosáhlé dlouhodobé či již nenapravitelné následky pro život dítěte, jeho rodičů i jeho sourozenců. Záleželo přitom jak na věku, v němž k odloučení došlo, délce jeho trvání i jeho průběhu a situacích, které s ním byly spojené.

V roce 2008 byl dokončen společný projekt Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i. a VÚPSV, v.v.i. **"Politicko-právní institucionální rámec České republiky a jeho proměny v kontextu vstupu do Evropské unie"** z Programu Moderní společnost II. financovaný MPSV ČR v letech 2004-2008. VÚPSV zpracoval část projektu zaměřenou na zmapování potenciálu odvětvového sociálního dialogu včetně kapacity příslušných sociálních partnerů k uplatnění stěžejních témat evropského sociálního dialogu (ESD) ve vybraných sektorech národního hospodářství.

Základní otázkou, na kterou se projekt snažil odpovědět, je, zda a nakolik přispívá sociální dialog a zejména jeho nejdůležitější oblast, tj. kolektivní vyjednávání v odvětvích, k osvojení některých důležitých evropských témat a k implementaci evropských směrnic, případně dohod evropských sociálních partnerů do českého prostředí. Publikace dále popisuje, do jaké míry si sociální partneři v ČR pro tento transfer vytvořili v rámci sociálního dialogu podmínky.

V první řadě je třeba říci, že ve sledovaných odvětvích existují pro naplnění uvedených hledisek relativně dobré základní předpoklady - ovšem s určitými výhradami. V každém z těchto resortů působí odvětvové organizace sociálních partnerů, jež většinou uzavírají kolektivní smlouvy vyššího stupně (KSVS), jejichž reprezentativnost není zpochybňována. V řadě případů se sociální partneři v odvětvích účastní i procesu rozšiřování závaznosti sjednaných KSVS. Na druhé straně ale některé organizace zaměstnavatelů doposud nemají pro sjednávání KSVS podporu (oprávnění) celé členské základny, což samozřejmě omezuje faktický potenciál těchto smluv, a to i ve vztahu k případnému transferu výsledků ESD. Také personální obsazení a materiální vybavení některých odvětvových organizací není přiměřené požadavkům angažovanosti v oblasti ESD.

Výzkum prokázal, že čeští sociální partneři vyvíjejí nemalé úsilí, aby "drželi krok" se sociálními partnery na evropské úrovni, celkový obraz jejich angažovanosti v souvislosti s ESD však také není jednoznačný. Odvětvové organizace zaměstnavatelů a odborů ve sledovaných odvětvích jsou - ve většině případů již po řadu let - řádnými členy evropských odborových, resp. zaměstnavatelských svazů. Míra zapojení do "evropských" aktivit se však v jednotlivých odvětvích liší. Některé organizace (ať už na straně zaměstnavatelských asociací či odborových organizací) využívají hlavně možnosti pasivního členství (přejímání informací z evropské centrály, reportování evropské centrále). Aktivní členství (účast na řešení problémů odvětví na evropské úrovni) přichází v úvahu zejména v internacionalizovaných odvětvích se silným působením nadnárodních firem, jako je obchod, stavebnictví atd. Největší aktivitu v této oblasti lze vysledovat na národní úrovni, a to na straně dvou rozhodujících národních odborových a zaměstnavatelských centrál, tzn. ČMKOS a SP ČR. Ukazuje se, jak důležité je pro tyto účely dostatečné finanční i personální zázemí, které umožňuje soustavně se aktivně věnovat otázkám ESD. Oproti tomu některé informace z vedení odvětvových organizací sociálních partnerů (zejména odborových svazů) nasvědčují tomu, že na podnikové úrovni jsou stále ještě evropská témata a problematika ESD vnímána jako natolik vzdálená a odtažitá, že vyvolávají spíše nezáměr

(výjimkou jsou ale témata dotýkající se konkrétních pracovních podmínek, např. BOZP nebo témata bezprostředně ovlivňující hospodářské podmínky v odvětví, např. problematika REACH v resortu chemie). Je však velmi pravděpodobné, že zvláště v posledních letech podléhá názorová hladina zaměstnanecké veřejnosti v odvětvích ve vztahu k "evropským" tématům rychlé proměně, a to i v souvislosti s intenzivní a širokou informační a publikační kampaní sociálních partnerů vedenou hlavně prostřednictvím svazových periodik a na internetových stránkách odvětvových organizací, ale i formou vzdělávacích kurzů a školení nebo vydáváním metodických příruček a materiálů (financovaných mj. i z prostředků evropských strukturálních fondů).

Problémem, který s ESD úzce souvisí, je způsob transpozice evropské legislativy. Zde platí, že pro tyto účely je v ČR v maximální míře využívána standardní legislativní cesta (přičemž v rámci tohoto procesu sehrávají sociální partneři v konkrétních případech mimořádně významnou úlohu), takže již z tohoto důvodu je zde prostor pro kolektivní vyjednávání omezen. Další překážkou pro uplatnění KSVS při transpozici evropských předpisů je doposud jejich celkově nižší (až na výjimky, jako je např. resort stavebnictví) rozsah pokrytí. K využití KSVS nedošlo ani v případě implementace rámcových dohod sjednaných evropskými sociálními partnery, a to i přesto, že čeští sociální partneři si jsou vědomi povinnosti přispět prostřednictvím kolektivních smluv k transpozici těchto dohod (do budoucna tuto svoji úlohu v dané oblasti považují za jednu z priorit).

Dosavadní rozsah využití kolektivního vyjednávání v odvětvích pro případné převzetí "evropských" témat a jejich uplatnění ve sjednaných KSVS je podle našich poznatků nutno považovat za velmi omezený. To platí přesto, že proces implementace prostřednictvím KSVS je přinejmenším v případě CMKOS centrálně řízen a koordinován (stanovením cílů a každoročním sledováním jejich plnění). Důvodů pro to je jistě celá řada, mj. např. odlišné podmínky i výsledky kolektivního vyjednávání v jednotlivých odvětvích, nesouhlas ze strany odvětvového sociálního partnera, záměr ponechat řešení těchto otázek na PKS (v souladu s konkrétními podmínkami podnikových partnerů - typicky např. v oblasti corporate social responsibility). Příčiny relativně nízké stávající míry uplatnění KSVS při uchopení evropských témat českými sociálními partnery však spatřujeme také ve faktorech specificky vlastních kolektivnímu vyjednávání na vyšším stupni. ESD otevřel řadu témat, která jsou pro sociální dialog probíhající v českém podnikovém prostředí nová - a právě tento nepřetržitý přísun nových podnětů se vzhledem k tradiční konzervativnosti panující v této oblasti a již i tak širokému spektru převážně pragmatických ujednání (tam, kde přesahují pragmatický rámec, opisují smluvní partneři do kolektivní smlouvy obvykle zákon nebo formulují proklamativní ujednání) stává hlavní bariérou. V posledním období, zejména od 2. pol. roku 2006, k tomu na straně smluvních partnerů KSVS přistupuje rovněž nutnost vyrovnat se prioritně s požadavky na promítnutí nové obecně závazné pracovněprávní úpravy v ČR.

I při respektování rozdílů v jednotlivých odvětvích lze říci, že výsledky uplatnění ESD v ČR jsou doposud poněkud rozpačité. Otázkou, kterou si ovšem tato studie nepoložila, jež ale stojí v pozadí pojednávané problematiky, samozřejmě zůstává vlastní obecná podstata ESD, a sice do jaké míry jsou vůbec sociální partneři schopni řešit na úrovni Evropské unie problémy konkrétních zaměstnavatelů a zaměstnanců v členských zemích. Tuto otázku implikuje zejména fakt odlišnosti vývoje sociálního dialogu v různých evropských státech, jeho vyspělost a ekonomické a sociální rozdíly mezi členskými zeměmi.

Výstupem projektu je publikace Mansfeldová Z., Kroupa A. "Proměny reprezentace zájmů po vstupu do Evropské unie". Praha: Slon, 2008, ISBN 978-80-86429-88-5

Ukončen byl rovněž projekt **"Riziko možného odlivu kvalifikovaných odborníků z České republiky do zahraničí"**. Jeho cílem bylo zodpovězení otázky,

zda současné společenské a ekonomické podmínky vyvolají hromadnější odchod českých terciárně vzdělaných odborníků do zahraničí. V případě jejich vyšší emigrace se měl projekt zabývat pravděpodobným rozsahem a odvětvovou oborovou a profesní strukturou.

Úvodem řešitelé analyzovali potřeby terciárně vzdělané pracovní síly na domácím a evropském trhu práce a motivační iniciativy (nabídkové programy) k získání vysoce kvalifikovaných pracovníků. Závěr vyústil v poznání, že oborová a profesní struktura neuspokojené poptávky po terciárně vzdělané pracovní síle je na pracovních trzích ČR a ostatních členských států EU prakticky shodná. Všeobecně vysoký zájem byl prokázán u lékařů, IT/ICT specialistů, technických inženýrů a vědeckých pracovníků. Tyto skupiny odborníků byly v následujícím řešení považovány za migračně rizikové a v průběhu dalších etap řešení podrobeny hloubkové analýze při využití statistického, sociologického a ekonomického přístupu. Statistické metodologické postupy byly zaměřeny na zjištění stavu a vývoje počtu migračně rizikových skupin odborníků. Údaje se opíraly o Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS) i model ROA-CERGE pro výhled vzdělanostních skupin v blízké budoucnosti. V rámci sociologických metod byla realizována mnohostranná kvantitativní i kvalitativní šetření, dotazníkový průzkum migračních sklonů u uvedených skupin odborníků a standardizované rozhovory s experty z příslušného oboru. Ekonomické analýzy se orientovaly na porovnání výdělkových diferenciálů mezi ČR a vybranými členskými státy EU u srovnatelných vysoce kvalifikovaných zaměstnání s cílem vymezit intenzitu výdělkové motivace. Při řešení projektu řešitelé spolupracovali zejména s VŠE Praha, lékařskou fakultou UK, přírodovědeckou fakultou UK a firmami Audira, Diverta a ELMC,

K obecným znakům zahraniční migrace terciárně vzdělaných patří především:

- dobré možnosti pracovního uplatnění v zahraničí,
- reakce na nabídkový typ, pracovní vztah je dohodnut předem,
- minimální rozsah pendlerství,
- vyšší migrační potenciál než u ostatního obyvatelstva,
- migrační rozhodnutí upřednostňuje profesní růst, mezinárodní rozhled, vybavenost pracovišť,
- výdělková motivace (zejména lékařů odcházejících do Velké Británie).

Intenzita migrace odborníků se podle jednotlivých profesních skupin liší. Nejvyšší pravděpodobný rozsah trvalé migrace by zjištěn u lékařů (zhruba 2 % ročně u lékařů v nemocnicích). Naproti tomu pravděpodobnostní rozsah trvalé migrace odborníků IT/ICT nevyvolává významnější problémy.

Ukončen byl rovněž projekt "**Gender v managementu**". Tento projekt si kladl za cíl:

- zjistit obecnou dostupnost dat o rozložení obou pohlaví v managementu, o jejich mzdách v ČR,
- ověřit, zda jsou ženy na vedoucích (manažerských) postech diskriminovány,
- podpořit odstraňování jakékoli diskriminace v zacházení s muži i ženami na řídicích pozicích v souvislosti s přístupem k řídicím pozicím a odměny za práci v managementu.

V 1. a 2. fázi řešení projektu se řešitelé na základě poznatků dosavadních výzkumů věnovali vymezení okruhu pracovních pozic, které v rámci managementu sledovali, a analýze dostupných statistických dat. Otevřené problémy z rozboru

"tvrdých dat" sloužily pro formulování problémů kvalitativních šetření ve 3. fázi výzkumu, která se věnovala realizaci a vyhodnocení sociologických šetření mezi manažery (samostatně mezi ženami a muži), zaměstnavateli a personálními agenturami. Součástí prací byly konzultace s experty z různých vědních disciplín (ekonomové, statistici, sociologové). Průběžná publikace získaných poznatků umožnila veřejnou diskusi a konfrontaci s výsledky jiných výzkumných projektů v oblasti genderu. Syntéza statistických, ekonomických a právních analýz a sociologických výstupů byla obsahem 4. etapy výzkumu. K ověření syntézy výsledků kvantitativní (ekonomické a statistické) a kvalitativní (sociologické) části projektu sloužil seminář v únoru 2008 pro řešitelský tým, odbornou veřejnost a pro management, který v únoru 2008 uspořádaly Klub manažerek při České manažerské asociaci a VÚPSV, v.v.i. Řešitelé během projektu spolupracovali s experty ze Sociologického ústavu Akademie věd ČR, v.v.i., CERGE, MPSV, Klubu manažerek při České manažerské asociaci a z firem Trexima a Audira.

Zrovnoprávnění žen na trhu práce obecně a v segmentu managementu zvláště je společenským problémem, který přesahuje hranice ekonomických vztahů. Jako klíčové se jeví oblasti:

- zajištění efektivní a dostupné sítě služeb pro domácnost, zejména péče o děti a seniory,
- podpora dialogu obou pohlaví,
- vytvoření efektivních institutů ochrany rovnoprávného postavení žen,
- genderové vyrovnání v rodině,
- zvýšení sebevědomí žen,
- pochopení potřeb žen a významu jejich rovnoprávného postavení ze strany mužů.

Postupy a opatření v uvedených oblastech se vzájemně prolínají. Izolované řešení není prakticky možné, resp. může vyvolat zvýšené napětí mezi oběma pohlavími. Vysoké uvědomění žen o genderu při nízkém uvědomění mužů brání dialogu obou pohlaví, konzervuje genderové stereotypy a může vést ke zbytečným konfliktům.

Jako samostatný problém v managementu, zejména v podnikatelské sféře, vystupuje nízké ohodnocení práce manažerek ve srovnání s muži. Při sjednávání manažerských smluv se projevuje absence dostupných informací o pracovních a mzdových podmínkách řídících pracovníků.

Základnou pro uplatňování rovnosti žen a mužů v managementu je efektivní a dostupná síť služeb pro domácnost, zejména pro děti předškolního věku a osoby potřebné. V případě jejich nedostupnosti přecházejí povinnosti péče o rodinu v podstatné většině tradičně na ženu, která ztrácí možnost se časově vypořádat s náročnou řídicí prací.

V tomto roce byl rovněž ukončen projekt **"Sociálně ekonomické postavení osob samostatně výdělečně činných ve společnosti"**. Výzkumné práce sledovaly zejména následující cíle:

- zhodnotit živelně vzniklý institucionální rámec samostatné výdělečné činnosti,
- statisticky a ekonomicky vyhodnotit podíl sektoru samostatné výdělečné činnosti na ekonomice, vyhodnotit postavení OSVČ na trhu zboží a služeb a na trhu práce,
- analyzovat vztahy samostatné výdělečné činnosti a veřejných rozpočtů,
- zhodnotit motivaci k výkonu samostatné výdělečné činnosti,
- popsat příjmovou a sociální situaci OSVČ,

- popsat pracovní a životní podmínky OSVČ,
- upozornit na rizika spojená se samostatnou výdělečnou činností.

Výzkum kombinoval zhodnocení právního rámce aktivit OSVČ, metody analýzy statistických (tvrdých) dat o počtech a struktuře sebezaměstnaných, jejich postavení v ekonomice trhu, jejich příjmech a (měkkých) dat z terénního šetření 1 137 OSVČ z roku 2006, které zjišťovalo jejich subjektivní postoje, názory, motivace a pracovní a životní podmínky. Při řešení specifických problémů řešitelé spolupracovali s externími odborníky z Vysoké školy ekonomické v Praze, Hospodářské komory ČR, podnikatelských reprezentací, Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i., Factum Invenio, České správy sociálního zabezpečení, Všeobecné zdravotní pojišťovny, České daňové správy, Českého statistického úřadu a úřadů práce.

Sektor samostatné výdělečné činnosti se vzhledem ke zcela převažující omezenosti kapitálových zdrojů jednotlivců orientuje na obory s nižší investiční náročností, s rychlou obrátkou. Podstatné charakteristiky sektoru spočívají na jedné straně v jeho obvykle slabší konkurenční pozici vůči sektoru velkých společností a na druhé straně v jeho vysoké flexibilitě, nahrazování zaniklých subjektů novými a pronikání do dalších oblastí hospodářského života. Hlavním tržním segmentem působení OSVČ jsou služby. V ČR v sektoru působí podle různých propočtů zhruba 800 - 900 tisíc ekonomicky aktivních podnikatelů. Přibližně 85 % z nich podniká bez zaměstnanců. Zbýlých 15 % zaměstnává, většinou v mikropodnicích do 10 pracovníků, zhruba 1/10 všech zaměstnanců v české ekonomice. Jestliže se OSVČ na celkové zaměstnanosti ČR podílejí zhruba 1/5, potom sektor vč. svých zaměstnanců představuje zhruba 1/4 zaměstnaných. Sektor vykazuje zhruba poloviční produktivitu ve srovnání s celostátním průměrem, jeho podíl na HDP se pohybuje okolo 12 %.

Podstatná většina domácností sebezaměstnaných bez problémů ze svých příjmů pokrývá i zbytné potřeby. Výzkum zjistil horší pracovní podmínky OSVČ ve srovnání se zaměstnanci. Jejich týdenní pracovní doba je o zhruba 1/4 delší než u zaměstnanců. Práce o sobotách, nedělích a svátcích je obvyklá. Problém vyšších pracovních časových nároků se koncentruje v manuálních činnostech, které v profesní struktuře představují cca 4/5. Obdobně nepříznivá situace je i v čerpání dovolené. Interpretace uvedených časových nároků je však obtížná vzhledem ke vzájemnému prolínání pracovního a osobního (rodinného) života sebezaměstnaných.

3.3 Prezentace získaných poznatků na konferencích a seminářích

VÚPSV, v.v.i. věnoval v tomto roce značnou pozornost rovněž prezentaci poznatků získaných při řešení jednotlivých studií na veřejnosti.

Na počátku roku se podílel na organizaci dvou seminářů k projektům "Gender v managementu" a "Sociálně ekonomické postavení osob samostatně výdělečně činných ve společnosti" (viz výše).

V červnu VÚPSV, v.v.i. uspořádal ve spolupráci s odborem migrace a integrace cizinců MPSV a partnery podílejícími se na realizaci projektů Interface³ a Avare⁴ závěrečnou konferenci "Mezi integrací a diskriminací: Strategie rodin migrantů v Evropě - zjištění z projektů Interface a Avare".

³ Projekt „INTERFACE: Immigrants and National Integration Strategies: Developing a Trans-European Framework for Analysing Cultural and Employment-Related Integration“ podporovaný Evropskou komisí - Generálním ředitelstvím pro spravedlnost, svobodu a bezpečnost v rámci programu INTI: Integration of third country nationals.

⁴ Projekt AWARE (At Work Against Racial Exclusion) podporovaný prostřednictvím Iniciativy EQUAL z Evropského sociálního fondu.

Na konferenci byli k aktivní účasti přizváni experti z osmi evropských zemí a dále asi 50 účastníků reprezentujících akademickou sféru, neziskové organizace a státní správu a samosprávu. Akademickou sféru reprezentovali jak hosté z České republiky, tak zahraniční hosté. Konference byla rozčleněna do dvou bloků, první zaměřený na migraci a rodiny a druhý, zaměřený na diskriminaci jedinců či rodin v různých oblastech a zvláště na trhu práce. V rámci každého bloku byl vyčleněn prostor pro diskusi, závěrečnou diskusi byla konference zakončena.

Dopolední blok zahájil příspěvek Jany Šafrové (odbor migrace a integrace cizinců MPSV) věnovaný aktivitám MPSV v oblasti integrace cizinců v ČR. V dalším obsáhlém příspěvku Andrea Rea (Université Libre de Bruxelles, Belgie) shrnul nejvýznamnější výsledky projektu Interface. Následující příspěvky Giovanni Giulia Valtoliny (ISMU Foundation and Catholic University of Milan, Itálie) a Jiřiny Šiklové (filozofická fakulta Univerzity Karlovy) poukázaly na další významné aspekty integrace rodin cizinců do hostitelské společnosti. Významné teoretické koncepty a výsledky vlastních výzkumů v oblasti integrace rodin cizinců prezentovali Johannes Pflegerl (Ilse Arlt Institute on Social Inclusion Research, University of Applied Sciences St. Pölten, Rakousko) a Haci-Halil Uslucan (University of Potsdam, Německo).

Odpolední panelovou diskusi věnovanou diskriminaci zahájil Raffaele Bracalenti (Psychoanalytic Institute for Social Research, Itálie). Milada Horáková (VÚPSV, v.v.i.) prezentovala zjištění projektu Interface týkající se tohoto tématu. Výsledky projektu Aware prezentovali Janie Cabanat (Expert of Social Innovation, Francie), Jon Spencer (University of Manchester, Velká Británie) a Carolina Zincone (Psychoanalytic Institute for Social Research, Itálie). Významným otázkám souvisejícím s problematikou diskriminace se věnoval také příspěvek Aftab Hladíkové (odbor migrace a integrace cizinců MPSV).

Konference umožnila vzájemně porovnat východiska a přístupy k výzkumu integrace rodin migrantů, respektive diskriminace. Problematika diskriminace je na odborných fórech diskutována poměrně hojně, avšak integrace rodin migrantů doposud v prostředí České republiky systematictěji sledována nebyla. Významným přínosem konference proto bylo, že o tomto tématu zprostředkovala české odborné veřejnosti řadu aktuálních zjištění získaných jak mezi respondenty z ČR, tak zjištění získaných v dalších evropských zemích.

Vedle těchto vlastních aktivit se pracovníci VÚPSV, v.v.i. zúčastnili celkem 69 konferencí a seminářů (z toho na 29 v zahraničí), na nichž v rámci svých aktivních vystoupení představili poznatky, k nimž v rámci řešení jednotlivých studií dospěli.

Podrobný přehled účasti pracovníků VÚPSV, v.v.i. na jednotlivých seminářích a konferencích, spolu s tématy jejich vystoupení, je uveden v příloze č. 5.

3.4 Prezentace získaných poznatků v odborném tisku

Významnou součástí aktivit jednotlivých pracovníků VÚPSV, v.v.i. je prezentace získaných poznatků v odborném tisku. V tomto roce byla v odborném tisku publikována řada statí a článků, podrobný přehled publikační činnosti je uveden v příloze č. 4.

Rozsah publikační činnosti je v porovnání s uplynulým obdobím pozitivně ovlivněn tím, že VÚPSV, v.v.i. začal vydávat nový odborný recenzovaný časopis „FÓRUM sociální politiky“, který představuje významnou platformu jak pro pracovníky v sociální oblasti, tak i pro vědecké pracovníky z výzkumných ústavů, vědeckých a univerzitních pracovišť, kteří na jeho stránkách budou moci prezentovat svoje aktuální poznatky.

4. Informace o předpokládaném vývoji činnosti VÚPSV, v.v.i. v r. 2009

V r. 2009 v rámci své výzkumné činnosti VÚPSV, v.v.i. bude pokračovat v řešení aktuálních otázek sociálního systému v naší zemi. Východiskem v tomto směru je Výzkumný záměr VÚPSV, v.v.i. na léta 2004-2010 schválený Resortní hodnotící komisí v říjnu 2003 a Plán výzkumné činnosti VÚPSV, v.v.i. na r. 2009, který schválila Rada VÚPSV, v.v.i. na svém zasedání dne 3. prosince 2008.

Plán je zaměřen na řešení aktuálních otázek transformace sociálního systému v naší zemi s přihlédnutím k prioritám vedení ministerstva práce a sociálních věcí v tomto období.

Jednotlivé studie jsou soustředěny do celkem 8 ucelených projektů souhrnného charakteru:

1. Aktuální otázky vývoje systému sociální ochrany obyvatelstva
2. Vybrané aspekty reforem sociálního pojištění
3. Postavení úplných nákladů práce v reprodukci ekonomických a sociálních vztahů v ČR
4. Aktuální problémy rodinné politiky s ohledem na specifika různých fází rodinného cyklu
5. Politika zaměstnanosti v novém tisíciletí
6. Vybrané sociálně ekonomické aspekty transformace sociálních služeb
7. Mezinárodní migrace osob v ČR a její sociální a ekonomické souvislosti
8. Informační otevřenost VÚPSV, v.v.i.

Tyto projekty jsou koncipovány tak, aby bylo možno operativně (i v průběhu roku) reagovat na potřeby zřizovatele řešit aktuální otázky a plán zařazením řešení nových studií doplnit.

V rámci projektu **"Aktuální otázky vývoje systému sociální ochrany obyvatelstva"** je v r. 2009 pozornost soustředěna na řešení aktuálních otázek systému sociální ochrany v naší zemi v souvislosti s realizací reformy veřejných financí a sociálního systému. Cílem projektu je:

- na základě dostupných objektivních i subjektivních indikátorů zhodnotit a posoudit klíčová kritéria zachycující směřování sociální politiky v ČR ve vztahu k vybraným problémům (rizikům) a výzvám pro sociální stát, a to ve srovnání se zeměmi EU,
- pokračovat v dlouhodobém monitorování chudoby a sociálního vyloučení a identifikovat klíčové faktory ovlivňující chudobu a sociální vyloučení, posoudit sociální intervence ve vztahu k těmto problémům a přinést nové podněty k jejich rozvoji,
- prohloubit sledování komplexních dopadů úprav dávek a dalších intervencí v oblasti hmotné nouze, které proběhly v letech 2007 a 2008,
- analyzovat proměny v možnostech spotřeby (kvality života) u domácností s dětmi, které jsou ohroženy rizikem chudoby a posoudit rizika jejich materiální deprivace.

V rámci projektu **"Vybrané aspekty reforem sociálního pojištění"** bude pozornost soustředěna na aktualizaci některých srovnávacích studií realizovaných v předchozím období. V tomto smyslu bude pozornost věnována především sociálně

zdravotním aspektům vývoje invalidity v ČR. Ukazuje se, že současná statistická metodika jejího sledování je již ne zcela vyhovující, a proto MPSV iniciovalo její změnu. Vedle toho by v současné době mělo dojít k novelizaci vyhlášky MPSV č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění. Novela by měla přinést pronikavou změnu ve stanovení procentní míry poklesu soustavné výdělečné činnosti, která je podle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění, základem pro uznání invalidity. Vztah k invaliditě má v neposlední míře i nemocenské pojištění. V procesu uznání invalidity jsou vedle medicínských kritérií významná i kritéria společensko-sociální, které dosavadní systém nebere dostatečně v úvahu. Při řešení výše uvedené problematiky bude proto věnována pozornost zejména zdravotně sociálnímu hledisku vývoje invalidity. To by ovšem znamenalo vytvoření souborů osob nejen z hlediska pohlaví, věku a diagnóz jako doposud, ale též z hlediska jejich sociálního postavení (např. vzdělání, zaměstnání, velikost bydliště). V této souvislosti bude zpracována rešerše zaměřená na řešení souběhu pobírání invalidních důchodů a příjmu z výdělečné činnosti v zemích EU (s důrazem na situaci v zemích EU-15).

V návaznosti na výsledky monografie "Analýza možnosti oddělení invalidního pojištění od starobního pojištění včetně sociálně zdravotních aspektů vývoje invalidity" bude pozornost zaměřena na řešení pozůstalostních důchodů v podmínkách ČR s tím, že analýza bude obsahovat i mezinárodní srovnání.

V rámci projektu **"Úplné náklady práce v reprodukci ekonomických a sociálních vztahů v ČR"** bude v r. 2009 výzkum zaměřen především těmito směry:

- systém sledování pohybu nákladů práce v ČR v konfrontaci se zeměmi EU s přihlédnutím ke konkurenceschopnosti (jednotkové náklady práce),
- formulace souvislostí kategorie nákladů práce v ekonomickém a sociálním pohybu, tj. analýza vazeb na politiku hospodářskou, fiskální, sociální, zdravotní, vzdělávací a antidiskriminační (vč. rovnosti pohlaví),
- analýza nákladů práce z pohledu sociálně ekonomického postavení v zaměstnání (osoby samostatně výdělečně činné a zaměstnanci),
- vyhodnocení vzájemných vztahů mezi utvářením ÚNP, motivací podnikatelských subjektů a jejich konkurenceschopností na světových trzích a na jednotném vnitřním evropském trhu,
- zhodnocení systémů utváření nákladů práce v zemích EU vč. sociálně ekonomických souvislostí, např. migrace pracovní síly,
- návrh možných směrů řešení pro decizní sféru a sociální partnery.

Obecným cílem projektu **"Aktuální problémy rodinné politiky s ohledem na specifika různých fází rodinného cyklu"** je zhodnotit změny chování ve vybraných obdobích rodinného cyklu za poslední desetiletí na pozadí kontextuálních změn v ekonomických, společenských a normativně-kulturních podmínkách. Projekt se zaměří na analýzu těchto tří fází rodinného cyklu:

- reprodukční plány versus jejich realizace,
- životní podmínky a vztahy v širší rodině po rozpadu rodiny,
- individuální volba a rodinný kontext v přechodu do důchodu.

Analýza bude zaměřena na krátkodobé reprodukční plány a jejich skutečnou realizaci ve snaze posoudit, do jaké míry se charakteristiky a životní zkušenosti jedinců, spolu s jejich názory a postoji ohledně dětí a jejich vlivu na život rodiče, odrážejí v reálném reprodukčním chování. Faktory, které vstupují do tohoto rozhodovacího procesu, jsou však nejen na úrovni individua, ale také na úrovni interpersonální a makrostrukturní. Poslední úroveň je z hlediska plánování rodičovství a jeho následné

realizace podstatná jak z hlediska podmínek, které jsou stanoveny, tak vzhledem k reálně dostupným možnostem.

Pozornost bude zaměřena rovněž na chování bývalých partnerů a rodičů nezletilých dětí z hlediska toho, jak se mění jejich životní podmínky a nakolik se orientují spíše na dráhu osamělého rodiče nebo usilují o vytvoření rekonstituované rodiny. Možnými alternativami dalšího života jsou v individuálním případě osamělé rodičovství, nesezdané soužití a založení nového manželství. Další alternativy souvisejí s tím, zda a kolik dětí má jedinec s dalším partnerem (partnery). Která z možností je realizována, to závisí na osobních postojích, na širší rodině, na hodnotově normativním kontextu (postoje okolí) a v neposlední řadě na míře autonomie či potřeby mimo-rodinné společenské pomoci a nakolik je tato potřeba uspokojena (tedy na rodinné a sociální politice).

V rámci projektu **"Vybrané otázky politiky zaměstnanosti"** bude v r. 2009 věnována pozornost především těmto otázkám:

- vybudování aparátu na získávání relevantních regionálních dat z celorepublikového souboru Výběrového šetření pracovních sil ČSÚ, souboru absolventů (středních) škol v daných regionech a zjištění způsobu získávání informací o předpokládaném hospodářském vývoji v regionech,
- úprava stávajícího modelu odhadování vzdělanostních potřeb tak, aby pracoval na struktuře regionů,
- navržení modifikací doposud uplatňované politiky zaměstnanosti v ČR s ohledem na výkyvy hospodářského cyklu, zejména ekonomickou krizi,
- prohloubení variant posouzení efektů a přínosů Evropského sociálního fondu (Operačního programu lidské zdroje a zaměstnanost) z pohledu ohrožených skupin na trhu práce a z pohledu reformy obsahových aspektů aktivační politiky na trhu práce,
- hodnocení procesů implementace jednotlivých opatření a vyhodnocení implementačních podmínek, které vytváří bariéry nebo naopak podporují účinnou spolupráci a koordinaci mezi klíčovými aktéry aktivační politiky na trhu práce, včetně rizikových skupin uchazečů o zaměstnání,
- zkoumání aktuální situace v oblasti nových forem zaměstnávání v ČR a zemích EU a zjištění jejich vlivu na pracovněprávní reformní procesy v těchto zemích,
- posouzení průběhu a praktické aplikace pracovněprávních směrnic EU v ČR a navržení praktických doporučení směřujících k co nejpřínosnějšímu procesu implementace evropských směrnic v českém prostředí,
- posouzení toho, do jaké míry ovlivňuje kolektivní vyjednávání mzdy v České republice.

V rámci projektu **"Vybrané sociálně ekonomické aspekty transformace sociálních služeb"** se jeví jako vhodné pokračovat v analýzách systému efektivnosti poskytování a financování sociálních služeb, v návaznosti na zhodnocení efektivnosti systému financování a poskytování sociálních služeb pro staré občany se pokusit o zhodnocení efektivnosti celého systému financování ve vybraném regionu, přičemž současně by byla věnována pozornost analýze diverzifikace podmínek pro poskytování sociálních služeb v jednotlivých krajích v důsledku lišících se priorit krajských střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb.

Pozornost bude rovněž věnována sledování vztahu mezi politikou sociálních služeb, způsobem zavádění standardů kvality sociálních služeb a kulturou poskytování služby ve vybrané organizaci. Pro realizaci výzkumu byla vybrána pečovatelská služba tak, aby bylo možno realizovat longitudinální studii a provést komparaci kultury

poskytování pečovatelské služby v podmínkách před a po změně politiky sociálních služeb na národní úrovni a sledovat efekty implementace nástroje řízení kvality. V tomto směru je proto cílem projektu provést jak komplexní šetření životní situace uživatelů pečovatelské služby vč. sledování rozsahu a způsobu využívání služby, tak i šetření pracovníků pečovatelské služby zaměřené na pracovní metody a postupy a jejich zdůvodnění, přístup ke klientům, identifikaci standardů, které jsou pracovníci vybrané organizace zvyklí respektovat, s cílem pochopit, jak přítomnost standardů kvality a jejich praktické naplňování v každodenní péči o seniory ovlivňuje přístup k nim.

V rámci projektu **"Mezinárodní migrace osob v ČR a její sociálně ekonomické souvislosti"** bude pozornost zaměřena na řešení otázek integrace přistěhovalců na pracovním trhu v České republice. Cílem projektu je na základě dostupných primárních i sekundárních dat

- provést analýzu procesů interakce nabídky a poptávky po zahraniční pracovní síle v ČR a zhodnotit jejich návaznost na proces sociální integrace zahraničních pracovníků při zohlednění specifík vybraných kategorií zahraničních pracovníků,
- sledovat proces zavádění programu "zelených karet", monitorovat zkušenosti a dopady tohoto programu v konfrontaci k měnícím se potřebám trhu práce.

Monitoring struktur přicházejících cizinců bude realizován se specifickým důrazem na příchod kvalifikované zahraniční pracovní síly a terciárně vzdělaných odborníků, kteří jsou v době postupující znalostní ekonomiky předmětem konkurence mezi vyspělými státy.

Současně bude sledován stav a vývoj pracovních míst v kontextu s nastupující finanční krizí a jejími důsledky v oblasti zaměstnanosti.

V rámci projektu **"Informační otevřenost VÚPSV, v.v.i."** bude v r. 2009 pozornost zaměřena na tyto oblasti:

- rozvoj systému zpracování a poskytování informací,
- výměna informací, účast v mezinárodním projektu Referent,
- publikační činnost (budou vydána další čísla odborného recenzovaného časopisu "FÓRUM sociální politiky"),
- správa a aktualizace internetových a intranetových stránek VÚPSV, v.v.i.,
- zveřejňování relevantních statistických údajů, získaných z domácích i zahraničních zdrojů,
- vytváření a průběžná aktualizace datového archivu, obsahujícího data z různých terénních šetření,
- rozšiřování a aktualizace databáze expertů a institucí z oblasti práce a sociálních věcí.

Rámcová kvantifikace nákladů na jednotlivé projekty je uvedena v příloze č. 6.

5. Informace o kontrolách provedených v r. 2008

Ve dnech 8., 9. a 12.9.2008 byla ve VÚPSV, v.v.i. provedena pracovníky Pražské správy sociálního zabezpečení v Praze 8 kontrola pojistného a plnění úkolů v nemocenském pojištění a důchodovém pojištění. Byly zjištěny přeplatek na pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti ve výši 2 040 Kč a nedoplatek ve výši 2 158 Kč na dávkách nemocenského pojištění. Vzájemným zápočtem těchto částek byl organizaci uložen doplatek ve výši 118 Kč.

6. Informace o opatřeních k odstranění nedostatků v hospodaření a zpráva o splnění opatření k odstranění nedostatků uložených v r. 2007

V roce 2007 nebyla ve VÚPSV, v.v.i. provedena žádná externí kontrolní akce.

Podle zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých dalších zákonů (zákon o finanční kontrole), v platném znění a prováděcí vyhlášky č.416/2004 Sb. je ve VÚPSV, v.v.i. prováděna kontrola všech finančních operací. Podle těchto ustanovení je finanční kontrola součástí systému finančního řízení zabezpečujícího hospodaření s veřejnými prostředky. Veškeré případné nedostatky jsou odstraněny v průběhu předběžné a průběžné finanční kontroly a nápravná opatření nejsou uložena. Následnou fází této kontroly nebyly zjištěny žádné nedostatky.

7. Stanoviska Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.

Stanoviska Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i. jsou uvedeny v příloze č. 7.

8. Údaje z řádné účetní uzávěrky

Údaje z řádné účetní uzávěrky jsou uvedeny v příloze č. 8

9. Výrok auditora k účetní uzávěrce

Výrok auditora k účetní uzávěrce je uveden v příloze č. 9

**Opatření o úplném znění zřizovací listiny VÚPSV, v.v.i.
ze dne 29. února 2008**

RNDr. Petr Nečas
místopředseda vlády a ministr práce a sociálních věcí

V Praze dne 29. února 2008
Č.j. 2008/13759-63

O p a t ř e n í
o úplném znění zřizovací listiny
Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i.
IČ 45773009

Ministerstvo práce a sociálních věcí vydává na základě § 3 zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích úplné znění zřizovací listiny Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. ze dne 29. června 2006 ve znění opatření o změně zřizovací listiny ze dne 29. 12. 2006:

ZŘIZOVACÍ LISTINA

Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i.

I.

(1) Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i. byl zřízen rozhodnutím ministra práce a sociálních věcí ze dne 15.9.1992, včetně jeho dodatku ze dne 23.12.1992, kterým byla provedena změna zřizovací listiny v souladu s čl.II., odst.2, písm. f) usnesení vlády ČR ze dne 27.11.1992 č.663 tak, že se Výzkumný ústav práce a sociálních věcí změnil z rozpočtové na příspěvkovou organizaci.

(2) Na základě zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, se právní forma Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí dnem 1. ledna 2007 změnila ze státní příspěvkové organizace na veřejnou výzkumnou instituci.

Ministerstvo práce a sociálních věcí, Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha 2
tel.: +420 221 922 511, +420 221 922 542, fax: +420 221 922 444
e-mail: katerina.skircakova@mpsv.cz; petr.sulek@mpsv.cz
www.mpsv.cz, www.noviny-mpsv.cz

II.

Název a sídlo veřejné výzkumné instituce, určení doby, na kterou je veřejná výzkumná instituce zřízena

(1) Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i. (dále jen „VÚPSV, v. v. i.“), IČ 45773009, je právnickou osobou zřízenou na dobu neurčitou se sídlem Palackého nám. 4, 128 01 Praha 2.

III.

Označení zřizovatele

(1) Zřizovatelem VÚPSV, v. v. i. je Ministerstvo práce a sociálních věcí – organizační složka státu, IČ 00551023, se sídlem Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha 2.

IV.

Účel, ke kterému je veřejná výzkumná instituce zřízena a tomu odpovídající druh činnosti, předmět další činnosti a jiné činnosti

(1) Účelem zřízení VÚPSV, v. v. i. je vědecký výzkum v sociální oblasti. Hlavním cílem vědeckovýzkumné činnosti VÚPSV, v. v. i. je přispívat k poznání a k prognózování sociálně ekonomického rozvoje ve společnosti.

(2) Předmětem hlavní činnosti je vědecký výzkum v oblasti politiky zaměstnanosti, trhu práce, rozvoje lidských zdrojů, otázek příjmové a mzdové politiky, pracovních podmínek, sociálního dialogu a kolektivního vyjednávání, systémů sociální ochrany (sociálního pojištění, státní sociální podpory, sociální pomoci), problematiky rodiny, rovných příležitostí, demografického vývoje, vývoje sociální struktury, životních podmínek a životní úrovně. Na podporu vlastní výzkumné činnosti a pro potřeby vědecké veřejnosti a občanů ústav rozvíjí dokumentační, rešeršní, ediční a vydavatelskou činnost, provozuje a rozšiřuje odbornou knihovnu, a to v rámci Českého informačního centra sociální ochrany (ČICSO), které je jeho nedílnou součástí. Svou činností VÚPSV, v. v. i. přispívá ke zvyšování úrovně poznání, vzdělanosti a k využití výsledků vědeckého výzkumu v praxi.

Ministerstvo práce a sociálních věcí, Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha 2
tel.: +420 221 922 511, +420 221 922 542, fax: +420 221 922 444
e-mail: katerina.skircakova@mpsv.cz; petr.sulek@mpsv.cz
www.mpsv.cz, www.noviny-mpsv.cz

Ve spolupráci s vysokými školami se spolupodílí na zabezpečení doktorského studia a vychovává vědecké pracovníky.

Dále je předmětem hlavní činnosti příprava podkladů a doporučení pro orgány státní správy, zejména pak zřizovatele, a to na základě využití jak aplikovaného, tak i základního výzkumu a činnost prováděná na základě požadavků i jiných organizačních složek státu nebo územních samosprávných celků ve veřejném zájmu a podporovaná z veřejných prostředků tak, jak stanoví § 21 odst. 2 písm. a) zákona č. 341/2005 Sb.

(3) Předmětem další činnosti jsou činnosti navazující na vědeckou, výzkumnou, vývojovou činnost a dále činnosti sloužící k účinnějšímu využití lidských zdrojů a majetku instituce. Jedná se zejména o odborné poradenství, konzultace a informační činnost v oblastech působení ústavu, vydavatelskou činnost, školicí a vzdělávací činnost, průzkumy a poradenství v oblasti marketingu, poradenství v oblasti personalistiky, certifikaci a posuzování kvality programů a služeb z oblastí působení ústavu, zajišťování a organizování konferencí. Ve výše uvedených oblastech provádí VÚPSV, v.v.i. i odbornou publikační činnost.

(4) Předmětem jiné činnosti VÚPSV, v.v.i. ve smyslu § 21 odst. 2 písm. b) zákona č. 341/2005 Sb. jsou činnosti navazující na vědeckou, výzkumnou, vývojovou činnost a dále činnosti sloužící k účinnějšímu využití lidských zdrojů a majetku instituce. Jedná se zejména o odborné poradenství, konzultace a informační činnost v oblastech působení ústavu, vydavatelskou činnost, školicí a vzdělávací činnost, průzkumy a poradenství v oblasti marketingu, poradenství v oblasti personalistiky, certifikaci a posuzování kvality programů a služeb z oblastí působení ústavu, zajišťování a organizování konferencí a o obchodní činnost.

Ministerstvo práce a sociálních věcí, Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha 2
tel.: +420 221 922 511, +420 221 922 542, fax: +420 221 922 444
e-mail: katerina.skircakova@mpsv.cz; petr.sulek@mpsv.cz
www.mpsv.cz, www.noviny-mpsv.cz

(5) Další a jiná činnost VÚPSV, v.v.i. bude prováděna za podmínek daných § 21 odst.3 bodu a) až f) zákona č. 341/2005 Sb. Rozsah těchto činností bude takový, aby nebyla ohrožena hlavní činnost této veřejné výzkumné instituce.

V.

Stanovení základní organizační struktury veřejné výzkumné instituce

(1) Orgány VÚPSV, v.v.i. jsou ředitel, rada instituce a dozorčí rada. Ředitel je statutárním orgánem VÚPSV, v.v.i. a je oprávněný jednat jménem VÚPSV, v.v.i.

(2) Základními organizačními jednotkami VÚPSV, v.v.i. jsou výzkumné pracovní skupiny, ekonomicko-správní oddělení a Českého informačního centra sociální ochrany.

(3) Podrobné organizační uspořádání VÚPSV, v.v.i. upravuje jeho statut, který vydává ředitel po schválení radou instituce.

VI.

Zřizovací listina nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2007.

Ministerstvo práce a sociálních věcí, Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha 2
tel.: +420 221 922 511, +420 221 922 542, fax: +420 221 922 444
e-mail: katerina.skircakova@mpsv.cz; petr.sulek@mpsv.cz
www.mpsv.cz, www.noviny-mpsv.cz

**Anotace
publikací vydaných VÚPSV, v.v.i. v r. 2008**

Pořízková, Pavla

Analýza zahraniční zaměstnanosti v České republice; postavení cizinců na trhu práce a podmínky jejich ekonomické integrace.

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 76 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-87007-83-9

Předkládaná výzkumná studie si klade za cíl zmapovat základní charakteristiky zahraniční zaměstnanosti v České republice a na jejich základě pak zhodnotit postavení cizinců na trhu práce a možnosti jejich integrace. V úvodu práce je stručně pojednáno o současných podmínkách zaměstnávání cizinců a legislativě upravující vstup, pobyt a zejména pak výkon práce na našem území. Analytická část práce pojednává o vývoji zahraniční zaměstnanosti v čase, souvislostech s vybranými ukazateli socioekonomického vývoje a o zaměstnanosti cizinců z hlediska jednotlivých typů ekonomické aktivity, zdrojových zemí pracovní migrace, sektorů trhu práce a významných socio-demografických charakteristik. Zpráva se teoreticky opírá o vybrané explanační teorie migrace, zejména neoklasickou ekonomickou teorii, teorii segmentovaného pracovního trhu a teorii migračních sítí. V závěru práce je poukázáno na možné role politiky zaměstnanosti z hlediska integrace cizinců na trhu práce.

Nekolová, Markéta

Flexicurity - hledání rovnováhy mezi flexibilitou a ochranou trhu práce v České republice.

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 72 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-87007-89-1

Tato teoreticko-analytická studie ve své podstatě uvádí evropský politický koncept flexicurity do prostředí českého trhu práce. Stěžejní analytická část studie je postavena na přehledu dosavadní teoretické báze flexicurity a jejího odrazu v politice EK směrem k členským zemím EU. Evropská komise členským státům doporučuje, aby se zaměřily na tři, resp. čtyři sféry regulace trhu práce: úpravu legislativní ochrany pracovních míst zajišťující dostatečnou numerickou flexibilitu trhu práce, rozvoj aktivní politiky zaměstnanosti a systému dalšího vzdělávání dospělých jako záruk dostatečné ochrany zaměstnanosti flexibilních i standardních pracovníků a úpravu sociálního systému ochrany příjmu tak, aby poskytoval dostatečnou úroveň ochrany v případě ztráty příjmu všech typů pracovníků. Z analýzy těchto pilířů v ČR vyplynulo, že jejím problémem není ani tak nepružná regulace, ale spíše výrazný nepoměr mezi úrovní ochrany standardních zaměstnanců a tzv. flexi zaměstnanců v neprospěch druhých. Tento nepoměr pak spolu s faktem, že v ČR tvoří stále většinu pracovních míst zaměstnanci na dobu neurčitou, opravňuje k hodnocení českého trhu práce jako příliš rigidního. Druhý pilíř - APZ - je možné zhodnotit jako poměrně úspěšný při řešení nezaměstnanosti osob, jejichž výchozí postavení na trhu práce před intervencí APZ bylo spíše příznivé. V případě řešení dlouhodobé nezaměstnanosti osob obtížně zaměstnatelných však APZ nedostačuje. V oblasti rozvoje lidských zdrojů mimo oblast APZ je základním problémem ČR nedostatečná participace dospělých na aktivitách dalšího vzdělávání, vyplývající především z neexistence funkčního systému vzdělávání dospělých.

lých a státní politiky pro tuto oblast. Analýza třetího pilíře - systému sociálního zabezpečení - ukázala, že v ČR zatím není postavení flexibilních pracovníků z hlediska úrovně ochrany příjmu zcela srovnatelné se standardně zaměstnanými pracovníky. Ze skupiny flexibilních pracovníků mají nejhorší postavení osoby vykonávající příležitostná nebo krátkodobá zaměstnání. Flexicurity přístup v sobě zahrnuje komplexní, složitý a stále nejednoznačně definovaný způsob regulace trhu práce, který navíc v ČR dosud nebyl zkoumán. Také z toho důvodu by v závěru obsažená doporučení měla spíše nastínit směr dalších úprav na základě předchozí identifikace problémových oblastí flexicurity v ČR a přispět k další odborné diskuzi. Konkrétní a podrobné návrhy politiky flexicurity v ČR by měla přinést až hlubší analýza jednotlivých pilířů.

Průša, Ladislav - Bičáková, Olga - Boňka, Václav - Brachtl, Miloš - Bruthansová, Daniela - Kotrusová, Miriam - Křížková, Alena - Přib, Jan - Vančurová, Alena - Vlach, Jan

Sociálně ekonomické postavení osob samostatně výdělečně činných ve společnosti II (sborník analýz sociálně ekonomického postavení osob samostatně výdělečně činných ve společnosti).

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 208 s., tab., lit., příl.

ISBN 978-80-87007-88-4

Studie ve sborníku doplňuje výstupy I. etapy projektu Sociálně ekonomické postavení osob samostatně výdělečně činných ve společnosti (Průša a kolektiv: Sborník analýz sociálně ekonomického postavení osob samostatně výdělečně činných v české společnosti a v zemích Evropské unie, VÚPSV, Praha 2006) a výstupy terénního šetření OSVČ (Baštýř, Brachtl, Vlach: Terénní šetření sociálního a ekonomického postavení osob samostatně výdělečně činných, VÚPSV, Praha 2007). Sborník obsahuje vybranou ekonomicko právní problematiku institucionálního rámce podpory malých a středních podniků (v jejich rámci působí 99 % sebezaměstnaných), ekonomické rozborů důsledků mezer v systémovém zajištění drobného podnikání (daňová problematika, švarcsystém) a sociologický rozbor problematiky genderu v malém podnikání.

Kozelský, Tomáš

Monitoring nákladů práce v ČR a ve státech Evropské unie 2001 - 2006. Bulletin No 2.

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 33 s., tab.

ISBN 978-80-87007-90-7

Roční monitoring nákladů práce shrnuje roztržštěná data za státy Evropské unie v oblastech nákladů práce, zdanění práce ve vazbě na financování sociálního a zdravotního zabezpečení a jednotkových nákladů práce. Pro vystihnoutí trendů se data týkají roku 2001, běžného a předchozího roku. S ohledem na metodickou roztržštěnost sledování nákladů práce se vymezují jako zdroje aktuální (březen 2008) a mezinárodně srovnatelná data z Eurostatu, konkrétně statistika práce a národní účty, OECD a Statní závěrečný účet ČR. Precizace či doplnění některých údajů se opírá o specifické metody renomovaných institucí v zahraničí a VÚPSV. Roční zpoždění vyplývá z termínů zpracování vstupních údajů Eurostatem a ČSÚ.

Horáková, Milada

Mezinárodní pracovní migrace v ČR. Bulletin č. 20. Technická spolupráce: Ivana Macounová

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 64 s., tab.

ISBN 978-80-87007-86-0 (Czech Edition)

978-80-87007-87-7 (English Edition)

Bulletin obsahuje aktuální data a dostupné časové řady o průběhu základních forem mezinárodních pracovních migrací v České republice (cizinci s povolením k zaměstnání v ČR, občané SR registrovaní ÚP a cizinci s živnostenským oprávněním v ČR od roku 1993 po současnost) v členění podle okresů, krajů a regionů a podle státního občanství. Součástí Bulletinu jsou i dostupné statistické údaje o průběhu pracovních migrací českých občanů do Slovenské republiky a Německa. Statistické údaje jsou doplněny o výpočty podílu základních forem pracovních migrací cizinců na pracovní síle ČR. Údaje o pracovních migracích v ČR jsou doplněny o statistická data o počtu cizinců s povolením k dlouhodobému a trvalému pobytu v ČR podle zemí původu v dostupných časových řadách. Aktuální údaje o zaměstnanosti cizinců jsou dány do vztahu k počtu vydaných povolení k pobytu cizinců v ČR podle okresů a zemí původu cizinců. Nově zařazené tabulky vypovídají o složení cizinců podle pohlaví.

Poznámka: Zaměstnavatelé nebo právnické či fyzické osoby, k nimž jsou vázáni svým zaměstnáním občané EU (Evropské unie), EHP (Evropského hospodářského prostoru) a ESVO (Evropského sdružení volného obchodu) nemusejí mít povolení k získávání cizinců, mají pouze povinnost písemně informovat místně příslušný úřad práce o tom, že zaměstnávají občana EU/EHP/ESVO. Tato povinnost se vztahuje na zahájení i ukončení zaměstnání. Ostatní cizinci (z tzv. „třetích zemí“) mohou být zaměstnáni pouze tehdy, jestliže jim bylo vystaveno povolení k zaměstnání. Povolení k zaměstnání se nevyžaduje k zaměstnání cizinců s trvalým pobytem a cizinců uvedených v § 98 písmeno a) až e) j) a k) zákona 435 o zaměstnanosti. Tito cizinci tvoří na trhu práce v ČR novou skupinu a jsou v Bulletinu uvedeni samostatně.

Údaje o povoleních k pobytu cizinců vypovídají na rozdíl od minulých let o skutečném místě bydliště cizinců v okresech ČR a nikoli o tom, ve kterém okrese jim bylo vystaveno povolení k pobytu.

Horáková, Milada

Mezinárodní pracovní migrace v ČR. Bulletin č. 21. Technická spolupráce: Ivana Macounová

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 64 s., tab.

ISBN 978-80-7416-007-3 (Czech Edition)

978-80-7416-008-0 (English Edition)

Bulletin obsahuje aktuální data a dostupné časové řady o průběhu základních forem mezinárodních pracovních migrací v České republice (cizinci s povolením k zaměstnání v ČR, občané SR registrovaní ÚP a cizinci s živnostenským oprávněním v ČR od roku 1993 po současnost) v členění podle okresů, krajů a regionů a podle státního občanství. Součástí Bulletinu jsou i dostupné statistické údaje o průběhu pracovních migrací českých občanů do Slovenské republiky a Německa. Statistické údaje jsou doplněny o výpočty podílu základních forem pracovních migrací cizinců na pracovní síle ČR. Údaje o pracovních migracích v ČR jsou doplněny o statistická data o počtu cizinců s povolením k dlouhodobému a trvalému pobytu v ČR podle zemí původu v dostupných časových řadách. Aktuální údaje o zaměstnanosti cizinců jsou dány do vztahu k počtu vydaných povolení k pobytu cizinců v ČR podle okresů a zemí původu cizinců. Nově zařazené tabulky vypovídají o složení cizinců podle pohlaví.

Poznámka: Zaměstnavatelé nebo právnické či fyzické osoby, k nimž jsou vázáni svým zaměstnáním občané EU (Evropské unie), EHP (Evropského hospodářského prostoru) a ESVO (Evropského sdružení volného obchodu) nemusejí mít povolení k získávání cizinců, mají pouze povinnost písemně informovat místně příslušný úřad práce o tom, že zaměstnávají občana EU/EHP/ESVO. Tato povinnost se vztahuje na zahájení i ukončení zaměstnání. Ostatní cizinci (z tzv. „třetích zemí“) mohou být zaměstnání pouze tehdy, jestliže jim bylo vystaveno povolení k zaměstnání. Povolení k zaměstnání se nevyžaduje k zaměstnání cizinců s trvalým pobytem a cizinců uvedených v § 98 písmeno a) až e) j) a k) zákona 435 o zaměstnanosti. Tito cizinci tvoří na trhu práce v ČR novou skupinu a jsou v Bulletinu uvedeni samostatně.

Údaje o povoleních k pobytu cizinců vypovídají na rozdíl od minulých let o skutečném místě bydliště cizinců v okresech ČR a nikoli o tom, ve kterém okrese jim bylo vystaveno povolení k pobytu.

Höhne Sylva

Podpora rodin s dětmi a vliv peněžních transferů na formu rodinného soužití.

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 63 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-87007-93-8

Podpora rodin s dětmi se nejčastěji realizuje prostřednictvím přímých finančních dávek, daňových opatření a přes nabídku různých služeb pro rodiny či vytváření příznivých podmínek usnadňujících například harmonizaci rodinného a pracovního života rodičů. Studie se po úvodní deskripci současného systému státní podpory rodiny v České republice zabývá subjektivním hodnocením významu peněžní a nepeněžní podpory z hlediska její nezbytnosti a přínosu pro rodinu, a to na základě empirických výzkumů z posledních let. Pozornost je dále zaměřena na otázku, nakolik může konkrétní forma podpory ovlivnit typ partnerského soužití. Na modelových příkladech je sledováno, do jaké míry se ženy v letech 2005 až 2008 finančně vyplatilo deklarovat se jako samoživitelka, partnera při žádosti o dávky zatajit, ale současně žít z jeho příjmu. Dále je zjišťováno, jaké výhody, především ze společného zdanění, mohou plynout manželským pářům oproti partnerům žijícím nesezdaně. Studie porovnává konkrétní situace úplných a neúplných rodin s malými, předškolními a školními dětmi.

Kux, Jaroslav a kol.

Vývoj hlavních ekonomických a sociálních ukazatelů České republiky 1990 - 2007. Bulletin No. 23.

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 59 s., obr., tab.

ISBN 978-80-87007-95-2

Publikace vychází v roční periodicitě s ročními údaji v časové řadě počínaje zpravidla rokem 1990. Podává souhrnný přehled základních ekonomických ukazatelů (výroby, produktivity, zaměstnanosti, nezaměstnanosti, cen, mezd, zahraničního obchodu a platební bilance) a vybraných sociálních ukazatelů. Zahrnuje oblast daní, pojistného a sociálně zdravotního systému. Dále se zabývá demografickými charakteristikami, odvětvovou strukturou zaměstnanosti a mezinárodními srovnáními vybraných finančních ukazatelů v zemích EU.

Nešporová, Olga - Svobodová, Kamila - Vidovičová, Lucie

Zajištění potřeb seniorů s důrazem na roli nestátního sektoru.

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 85 s., lit., obr., tab.

ISBN 978-80-87007-96-9

Text podává přehled současného stavu v oblasti poskytování péče seniorům v kontextu nestátního neziskového sektoru s důrazem na seniory méně až zcela nesoběstačné. Zpráva má tři základní tematické celky spojené konceptem potřeb a jejich saturace. První oddíl poskytuje ucelený pohled na stárnutí české populace a dopad těchto procesů na oblast sociální péče. Definuje tedy potřeby v demografických pojmech. Druhá část je sociologickým a sociálně-psychologickým shrnutím konceptu potřeb a jejich specifických podob ve vyšším věku. V empirické části tohoto oddílu je představena sekundární analýza českých a mezinárodních srovnávacích kvantitativních šetření preferencí starších respondentů v otázkách péče a bydlení ve stáří. V pořadí třetí oddíl nejprve podává přehled možných řešení potřeb seniorů cestou formálních a neformálních poskytovatelů a následně představuje příklady nestátních neziskových organizací poskytujících služby seniorům. Tato část vychází z kvalitativního výzkumu poskytovatelů různých typů sociálních služeb z oblasti neziskového sektoru. Na základě jejich zkušeností jsou pak definovány problematické oblasti v saturaci seniorských potřeb a navrženy možné body intervence.

Holub, Martin

Zohlednění dob výchovy dítěte v důchodových systémech pro stanovení nároku na důchod a výši starobního důchodu ve vybraných evropských zemích.

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 39 s., lit., tab., příl.

ISBN 978-80-87007-91-4

Studie „Zohlednění dob výchovy dítěte v důchodových systémech pro stanovení nároku na důchod a výši starobního důchodu ve vybraných evropských zemích“ navazuje na studii „Analýza nepřispěvkových dob v zahraničních důchodových systémech“. Doba péče o dítě je nejvýznamnější náhradní dobou pojištění v českém důchodovém systému. Zohlednění dob výchovy dětí má (nejen) v českém důchodovém systému dlouholetou tradici, kdy je péče o dítě považována za nevýdělečnou činnost prospěšnou pro společnost a případné omezení jejich započítávání by určitě bylo politicky citlivou otázkou.

Studie vycházela z dotazníkového šetření, ve kterém byli osloveni národní experti (korespondenti MISSOCu), ze závěrečné zprávy ze semináře v Mondorf-les-Bains 18. března 2005, který se věnoval projednání problematiky zohledňování dob výchovy dítěte pro stanovení výše starobních důchodů a její případné úpravě koordinacími pravidly, z analýzy národních legislativ a sekundární analýzy dostupné zahraniční literatury.

Studie přináší základní přehled, jak je problematika zohlednění dob výchovy dětí v důchodových systémech řešena v ostatních evropských zemích, a možné náměty pro uvažovanou důchodovou reformu. Navrhuje řešení, jak se se zohledněním náhradních dob vypořádat v rámci důchodového systému ČR.

Hora, Ondřej

Strategie dlouhodobě nezaměstnaných (souhrnná zpráva z výzkumu).

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 154 s., lit., obr., tab.

ISBN 978-80-87007-98-3

Tato práce se zaměřuje na rovinu individuálního chování dlouhodobě nezaměstnaných osob v širším kontextu jejich životní situace. Text je zkrácenou shrnující verzí původní rozsáhlejší práce, cílem je zde seznámit čtenáře na zhuštěném prostoru se základními zjištěními, která práce přinesla. V práci hledáme odpověď na výzkumnou otázku: Jakým způsobem (strategiemi) řeší (nebo se pokoušejí řešit) dlouhodobě nezaměstnaní svou životní situaci? Nejprve se věnujeme zpracování teoretických východisek, přičemž se zaměřujeme především na různá vysvětlení dlouhodobé nezaměstnanosti, která jsou v literatuře uváděna v souvislosti s individuálním chováním nezaměstnaných. Poté se věnujeme určení těch strategií (případně jejich typů), které souvisejí se zkoumaným problémem. Provedli jsme celkem více než 20 rozhovorů s nezaměstnanými (v roce 2006), dalších více než 40 rozhovorů jsme využili jako datový zdroj v rámci sekundární analýzy výzkumu T. Sirovátky a jeho kolegů z roku 2002. Při zhodnocení výsledků jsme věnovali pozornost předchozí pracovní kariéře a příčinám nezaměstnanosti z pohledu nezaměstnaných, ekonomické situaci jejich domácností a strategiím zajištění příjmu domácnosti, vnímání nezaměstnanosti nezaměstnanými a jejich okolím, motivaci nezaměstnaných k přijetí zaměstnání a faktorům, které tuto motivaci ovlivňují, vnímání systému sociální ochrany ze strany nezaměstnaných a strategiím hledání zaměstnání, případně strategiím, které vedou k nalezení zaměstnání či příjmu na trhu práce nepřímo. Získané poznatky využíváme v závěrečné části práce k vyvození závěrů a navrhuje několik podnětů k diskusi jejich důsledků pro sociální politiku, především pro tvorbu vhodných nástrojů politiky zaměstnanosti.

Prušvic, David a kol.

Porovnání výběru pojistného a daní.

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 145 s., lit., obr., tab.

ISBN 978-80-87007-99-0

Cílem řešení daného projektu byla analýza společných rysů a diverzit systémů výběru daní z příjmů fyzických osob a výběru pojistného na sociální a zdravotní zabezpečení (výběru pojistného a daní) ve vybraných zemích (Estonska, Kanady, Německa, Polska, Slovenska, Rakouska, Švédska a USA), a to zejména s ohledem na náklady výběru a na efektivnost institucí spravujících příslušné pojistné či osobní důchodovou daň.

Studie porovnávala země s integrovaným výběrem daní a pojistného (Švédsko, Kanada, USA a Estonsko) a země s odděleným výběrem (Německo, Polsko, Slovensko a Rakousko).

Autoři se snažili analyzovat efektivnost výběru a vymáhání daní a pojistného z hledisek:

- administrativních nákladů správců,
- nákladů poplatníků.

Struktura a tendence národních systémů výběrů daní a pojistného jsou odlišné a obtížně porovnatelné. Informační zdroje jsou terminologicky a datově roztříštěné. Poznání činnosti a efektivnosti pojišťovacích systémů v sociální oblasti navíc ztěžuje záměrné utajování postupů a analytických údajů za strany odpovědných institucí (skutečnosti, které nejsou publikované, se obecně považují za důvěrné). Výstupy studie nedaly jednoznačnou odpověď na otázku výhodnosti jednoho ze dvou systémů.

Vlach, Jan a kol.

Možnosti sloučení výběru a vymáhání pojistného na sociální zabezpečení s výběrem a vymáháním daně z příjmu fyzických osob a s výběrem a vymáháním pojistného na všeobecné zdravotní pojištění.

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 80 s., lit., tab., příl.

ISBN 978-80-87007-97-6

Projekt zkoumal možnosti splynutí výběru a vymáhání sociálního pojistného a daně z příjmů fyzických osob, a to v různé míře a kvalitě tak, aby došlo ke zvýšení efektivnosti výběru a poklesu celkových administrativních nákladů jak na straně státu, tak i vyvolaných nákladů na straně podnikatelské sféry i obyvatelstva. Předmětem projektu bylo snížení složitosti systému a zvýšení jeho srozumitelnosti a předákovatelnosti pro všechny subjekty. Integrace výběru daně z příjmů a sociálního pojištění je složitý proces, který se neobejde bez rozsáhlých zásahů do základu daně a vyměřovacích základů pojistného, a tedy nutně musí mít značné dopady do daňové incidence. Výstupy projektu jsou aktuální v podmínkách diskuze o Reformě veřejných financí 2007 - 2010.

Vavrečková, Jana a kol.

Riziko odlivu vědeckých, výzkumných a vývojových pracovníků z České republiky do zahraničí v kontextu významu vědy a výzkumu v současné společnosti.

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 114 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-87007-88-4

Publikace se zabývá migračními sklony českých vědců, výzkumníků a vývojářů do zahraničí a zasazuje problematiku do širšího kontextu významu vědy, výzkumu a znalostního potenciálu v současném světě. 1. část se zabývá nástupem znalostní ekonomiky v moderní Evropě a charakterizuje domácí vědu a výzkum. Předmětem 2. části je problematika zahraniční migrace českých odborníků ze základního i aplikovaného výzkumu. 3. část shrnuje vybrané výsledky dotazníkového šetření obou sledovaných skupin. Tabulková příloha je věnována výdělkovým parametrům. Grafická příloha: financování a zaměstnanci VaV v mezinárodním srovnání.

Hora, Ondřej - Kofroň, Pavel - Sirovátka, Tomáš

Příjmová chudoba a materiální deprivace v České republice s důrazem na situaci dětí podle výsledků šetření SILC.

Praha, VÚPSV, v.v.i. - výzkumné centrum Brno 2008. 65 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-002-8

Cílem studie je zhodnotit informace o chudobě a materiální deprivaci v České republice se zaměřením na děti na základě dat ze šetření „Příjmy a životní podmínky domácností“ (SILC 2005, 2006), a to především v těchto směrech:

- analyzovat incidenci chudoby v domácnostech s dětmi, zejména podle postavení rodičů na trhu práce a podle věku dětí,
- analyzovat různé indikátory materiální deprivace osob s důrazem na domácnosti, kde žijí děti,
- provést mezinárodní srovnání v základních ukazatelích chudoby a deprivace dětí.

Analýza ukázala na relativně významný problém dětské chudoby a materiální deprivace dětí v ČR. Zejména se dotýká neúplných a početnějších domácností s dětmi a také

nezaměstnaných domácností, v nichž se chudoba dětí ještě dále prohlubuje. Efektivnost sociálních transferů při eliminaci chudoby je v případě dětí spíše nízká v porovnání s ostatními skupinami populace.

Lze formulovat dvě doporučení. První doporučení je věnováno pečlivému sledování vývoje příjmové chudoby a materiální deprivace dětí a hodnocení faktorů, jež ji ovlivňují. Za druhé je vhodné zvážit navázání některých dávek rodinám na úroveň životního minima.

Hora, Ondřej

Strategie dlouhodobě nezaměstnaných: vstupní analýza problému (původní, rozšířená verze).

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 385 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-004-2

Tato práce se zaměřuje na rovinu individuálního chování dlouhodobě nezaměstnaných osob v širším kontextu jejich životní situace. Hledáme tedy odpověď na výzkumnou otázku: Jakým způsobem (strategiemi) řeší (nebo se pokoušejí řešit) dlouhodobě nezaměstnaní svou životní situaci? V práci se nejprve věnujeme zpracování teoretických východisek, přičemž se zaměřujeme především na různá vysvětlení dlouhodobé nezaměstnanosti, která jsou v literatuře uváděna v souvislosti s individuálním chováním nezaměstnaných. Poté se věnujeme určení těch strategií (případně jejich typů), které souvisejí se zkoumaným problémem. Provedli jsme celkem více než 20 rozhovorů s nezaměstnanými (v roce 2006), dalších více než 40 rozhovorů jsme využili jako datový zdroj v rámci sekundární analýzy výzkumu Sirovátky a jeho kolegů z roku 2002. Při zhodnocení výsledků jsme věnovali pozornost předchozí pracovní kariéře a příčinám nezaměstnanosti z pohledu nezaměstnaných, ekonomické situaci jejich domácností a strategiím zajištění příjmu domácnosti, vnímání nezaměstnanosti nezaměstnanými a jejich okolím, motivaci nezaměstnaných k přijetí zaměstnání a faktorům, které tuto motivaci ovlivňují, vnímání systému sociální ochrany ze strany nezaměstnaných a strategiím hledání zaměstnání, případně strategiím, které vedou k nalezení zaměstnání či příjmu na trhu práce nepřímo. Získané poznatky využíváme v závěrečné části práce k vyvození závěrů a navrhuje několik podnětů k diskusi jejich důsledků pro sociální politiku, především pro tvorbu vhodných nástrojů politiky zaměstnanosti.

Vlach, Jan - Šnajdrová, Zuzana - Kozelský, Tomáš - Musil, Jakub

Gender v managementu.

Vyhodnocení analýz a návrhy na opatření z projektu Gender v managementu č. 1J046/05 - DP 1 realizovaného v rámci programu Ministerstva práce a sociálních věcí Moderní společnost a její proměny

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 112 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-003-5

Studie shrnuje výsledky analýz a výzkumu zdánlivě specifické problematiky genderu v řídicí sféře v jednotě kvantitativních a kvalitativních aspektů. V managementu, zejména podnikatelské sféry, která stojí mimo instituty veřejné kontroly, se koncentrují rozpory politiky rovných příležitostí, rodinné politiky a problémy genderových stereotypů. Výsledky výzkumu mají tedy obecný charakter, upozorňují na nesystémové momenty politiky rovných příležitostí obou pohlaví a na předsudky zakořeněné v české společnosti. Překonání nerovných příležitostí předpokládá dialog ženy - muži a zajištění efektivní struktury služeb pro rodinu.

Rákoczyová, Miroslava - Trbola, Robert

Lokální strategie integrace cizinců v ČR I.

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 74 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-006-6

Předkládaná studie se zaměřuje na integrační strategie, které vytvářejí a implementují lokální vlády v ČR. Na základě kvalitativních rozhovorů s pracovníky městských úřadů a magistrátů ve 25 vybraných českých a moravských městech studie ukazuje, jak jsou municipalitami vnímány integrační potřeby přistěhovalců a jakým způsobem jsou tyto potřeby zohledňovány v přístupu k přistěhovalcům. Výsledná zjištění ukazují, že pracovníkům městských úřadů často zůstává řada aspektů života přistěhovalců skryta. Přesto v rozhovorech zprostředkovaně poskytli vhled do jednotlivých oblastí sociální integrace imigrantů v českých městech, ve kterých identifikovali řadu problémů a bariér. Integrační opatření pro cizince jsou však v ČR zatím nerozvinutá, a to jak v rovině programové, tak v rovině institucionální. Studie zahrnuje faktory nerozvinutosti, příklady přístupů uplatňovaných v některých městech a doporučení pro rozvoj této oblasti lokální politiky.

Soukup, Tomáš a kol.

Důstojná práce v ČR? Národní zpráva pro ILO.

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 107 s., lit., obr., tab.

ISBN 978-80-7416-005-9

Zpráva charakterizuje situaci a vývoj v jednotlivých oblastech konceptu důstojné práce v ČR od roku 1995. Spolu s dalšími národními zprávami (z 19 států) tvoří podkladový materiál pro Evropské regionální setkání, které pořádá Mezinárodní organizace práce (ILO) jednou za 4 roky.

Zpráva představuje unikátní přehled vývoje v 11 tematických oblastech. Vedle charakteristiky situace a nastínění vývoje si všímáme vazeb mezi jednotlivými pracovními podmínkami, dopadů přijatých opatření a definujeme úzká místa.

Bruthansová, Daniela - Červenková, Anna - Jeřábková, Věra

Právní aspekty odpovědnosti za škodu vzniklou klientovi při poskytování sociálně zdravotní péče v pobytových zařízeních sociálních služeb.

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 64 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-010-3

Projekt se zabývá odpovědností za škodu při poskytování rezidenčních sociálních služeb z aspektu občanskoprávního, pracovněprávního a trestněprávního.

Podkladem pro zjištění úrovně právního vědomí poskytovatelů rezidenčních sociálních služeb bylo dotazníkové šetření. Rozložení respondentů v celé ČR bylo rovnoměrné.

Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že poskytovatelé rezidenčních sociálních služeb vědí o existenci právní odpovědnosti za škodu, obligatorní pojištění mají uzavřeno, avšak v případě závažnější škody nebo více škod v kalendářním roce by pojistný limit nemusel být dostačující.

O právních podmínkách odpovědnosti za škodu způsobenou klientovi při poskytování rezidenčních sociálních služeb většinou nemají hlubší znalosti a získávání validních informací často formou samostudia je nedostatečné.

Bareš, Pavel

Cílové skupiny v krajských střednědobých plánech rozvoje sociálních služeb zpracovaných v období 2006-2007.

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 96 s., lit., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-009-7

Sociální služby jsou poskytovány s cílem zmírnit nebo změnit situaci osob nacházejících se v nepříznivé sociální situaci. Potřeby osob v této situaci jsou značně rozmanité, uživatele sociálních služeb lze proto dělit do několika skupin. Rozvoj sociálních služeb na určitém území by tak měl zohledňovat pohled uživatele, respektive potřeby cílových skupin. Při přípravě střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb, který je klíčovým dokumentem pro poskytování sociálních služeb na daném území, je proto žádoucí využití metodik pro komunitní plánování, které mimo jiné právě potřeby uživatelů sociálních služeb zohledňují.

Studie se věnuje tematizaci cílových skupin ve všech 14 krajských střednědobých plánech rozvoje sociálních služeb zpracovaných v období 2006-2007. Analýza těchto dokumentů právě z tohoto aspektu je u některých z nich prvním předpokladem a také klíčem k jejich pochopení a pro jejich analýzu všeobecně. V některých je stěžejní částí dokumentu.

Kulhavý, Václav - Sirovátka, Tomáš

Hodnocení efektivity programů APZ a doprovodných nástrojů a projektů politiky zaměstnanosti v roce 2007.

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 145 s., lit., tab.

ISBN 978-80-7416-012-7

Předkládaná studie se zaměřuje na hodnocení cílenosti a efektivnosti programů APZ a doprovodných nástrojů a projektů politiky zaměstnanosti v roce 2007. Cílem je tedy zjistit, jakých efektů programy dosahují a jak jsou tyto efekty strukturovány pro různé skupiny nezaměstnaných v ČR. K naplnění cíle studie využívá kvantitativních metod sociálně vědního výzkumu. Autoři se drží linie postupu, ve kterém kladou důraz jednak na „srovnání rizik nezaměstnanosti účastníků APZ s neúčastníky a dále pak na hodnocení faktorů účinnosti programů srovnáním vlastností „úspěšných“ a „neúspěšných“ účastníků jednotlivých programů APZ. Novým metodologickým přístupem je metoda párování. Základním zjištěním je skutečnost, že programy tvorby pracovních míst mají obecně větší efekty, než programy zvyšování kvalifikace.

Vavrečková, Jana - Baštýř, Ivo - Michalička, Ludvík - Drbohlav, Dušan - Musil, Jakub

Riziko možného odlivu kvalifikovaných odborníků z České republiky do zahraničí. Závěrečná zpráva projektu 1J 019/04 DP2.

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 114 s., lit., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-013-4

Studie shrnuje výsledky řešení grantového projektu (2004-2008), jehož cílem bylo ověřit, zda současné společenské a ekonomické podmínky vyvolají hromadnější odchod odborníků z České republiky, v jakém pravděpodobném rozsahu, v kterých odvětvích, oborech a profesích. V úvodní části je analyzován zkoumaný problém z hlediska cílů řešeného projektu a výsledků řešení v jednotlivých etapách. Vlastní zpráva se skládá ze dvou částí - teoretické analýzy fenoménu brain drain a analýzy rizik migrace odborníků pro Českou republiku. Těžiště zprávy spočívá v druhé části, která shrnuje metodologické přístupy řešení a výsledky řešení ve čtyřech základních kapitolách.

Jedná se o poznatky o stavu a vývoji poptávky po terciálně vzdělané pracovní síle na českém a evropském trhu práce, o syntetické výsledky statistických analýz migračně rizikových skupin odborníků, o výsledky terénních šetření migračních postojů sledovaných odborníků a analýzu příjmové motivace pro práci českých odborníků v zahraničí (vybraných státech EU). Zpráva vyúsťuje v závěry a doporučení pro státní, veřejnou a výzkumnou sféru.

Průša, Ladislav - Baštýř, Ivo - Brachtl, Miloš - Vlach, Jan

Sociálně ekonomické postavení osob samostatně výdělečně činných v české společnosti. Vyhodnocení analýz realizace projektu Sociálně ekonomické postavení osob samostatně výdělečně činných ve společnosti č. 1J 047/05-DP1 programu MPSV Moderní společnost a její proměny II č. TP5 - DP1.

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 112 s., lit., obr., tab.

ISBN 978-80-7416-011-0

Souhrn výstupů z projektu Sociálně ekonomické postavení osob samostatně výdělečně činných ve společnosti, č. 1J 047/05-DP1, který v letech 2005-2008 realizoval Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i., v rámci programu Moderní společnost a její proměny, vyhlášeného Ministerstvem práce a sociálních věcí. Na základě analýz statistických dat a sociologických šetření autoři sledují zhodnocení společenského postavení osob samostatně výdělečně činných v souvislostech jejich ekonomické situace, pracovních a životních podmínek a jejich postojů a chování v české společnosti po roce 1989. Upozorňují na otevřené problémy a formulují náměty dalšího výzkumu.

Hála, Jaroslav - Kroupa, Aleš - Veverková, Soňa

Kapacita sociálního dialogu ve vybraných sektorech národního hospodářství ČR se zřetelem k potřebám transferu výsledků evropského sociálního dialogu.

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 114 s.

ISBN 978-80-7416-016-5

Publikace je výstupem projektu „Politicko-právní institucionální rámec České republiky a jeho proměny v kontextu vstupu do Evropské unie/ Political and legal institutional framework of the Czech Republic and its changes in the context of the accession to the EU - 1J004/04-DP1“ z Programu Moderní společnost II., financovaného MPSV ČR v letech 2004-2008. Publikace mapuje potenciál odvětvového sociálního dialogu včetně kapacity příslušných sociálních partnerů k uplatnění stěžejních témat evropského sociálního dialogu v sektorech národního hospodářství. Základní otázkou, na kterou se snaží tato práce odpovědět, je, zda a nakolik přispívá sociální dialog a zejména jeho nejdůležitější oblast, tj. kolektivní vyjednávání v odvětvích, k osvojení některých důležitých evropských témat a k implementaci evropských směrnic, případně dohod evropských sociálních partnerů do českého prostředí. Publikace dále popisuje, do jaké míry si sociální partneři v ČR pro tento transfer vytvořili v rámci sociálního dialogu podmínky.

Galetová, Zdeňka

Problematika asistenčních psů v ČR.

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 128 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-015-8

Problematika asistenčních psů byla dosud v české legislativě neprávem opomíjena. Výzkum se zaměřil na vytvoření podkladů pro plánované právní úpravy Ministerstva

práce a sociálních věcí v oblasti speciálně vycvičených psů, kteří pomáhají osobám s různým zdravotním handicapem. Návrhy k jednotlivým tématům vychází z výzkumného šetření u výcvikových subjektů, držitelů vodicích a asistenčních psů, organizací sdružujících osoby se zdravotním handicapem, veterinárních lékařů a pracovníků pověřených obecními úřady. Návrhy mají pomoci upravit právní rámec kontaktů mezi veřejností, institucemi a držiteli vodicích a asistenčních psů.

Cílem výzkumu je vytvoření uchopitelné definice pojmu „asistenční pes“ a okruhu oprávněných osob pro pořízení asistenčního psa, včetně zmapování potencionálního zájmu. Další kapitoly se věnují například financování výcviku a výživy psů, stanovení kritérií pro posouzení zdravotního stavu psa a testování před předáním asistenčního psa do užívání klientovi. Neméně podstatné jsou otázky poskytování služeb výcvikovými subjekty a přístupová práva držitelů asistenčních psů do veřejných budov a dopravy. Témata, jako posuzování kvality výcviku nebo majetkově právní vztahy, jsou v závěrečné kapitole zmíněna okrajově a jejich zpracování vyžaduje podrobnější výzkum. Výsledky výzkumu potvrzují, že problematika asistenčních psů je multidisciplinární problém, na jehož řešení by se měli podílet odborníci z oblasti lékařské, veterinární, kynologické a správní.

Mareš, Petr - Horáková, Markéta - Rákoczyová, Miroslava

Sociální exkluze na lokální úrovni.

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 77 s., lit., obr., tab.

ISBN 978-80-7416-014-1

Tato publikace se zabývá sociálním vyloučením v jeho lokální (resp. prostorové) perspektivě. Má dvě části, z nichž první klasifikuje, s ohledem na situaci v ČR, jednotlivé druhy projevů sociální diferenciacce a segregace lokalit a jejich obyvatel a soustřeďuje se též na strategie státní správy a samosprávy při řešení situace lokalit, v nichž se koncentrují vylučované osoby. Předkládá obecný náhled na otázky prostorové dimenze sociálního vyloučení a možnosti jejího řešení, konceptualizuje a definuje tento problém na podkladě odborných studií a již realizovaných výzkumů. Z nich vyplývá, že státní správa i řada samospráv vnímá problém prostorových forem sociální exkluze spíše v moralizujícím diskurzu a jeho řešení chápe jako „re-socializaci“ sociálně vyloučených. Jde v jejich pohledu o problém více ekonomický než sociální, jeho řešení je navíc podmíněno fází politického cyklu, který dovoluje sledovat spíše krátkodobé a snadno realizovatelné cíle v souvislosti s tím, jak přijatý postup ovlivní volební preference.

Druhá část publikace má více empirický charakter. Zjišťuje a ověřuje podoby a mechanismy sociálního vyloučení i nástroje a procesy sociálního začleňování z pohledu klíčových aktérů lokální sociální politiky (jak realizátorů, tak tvůrců). Jak se zdá, v úvahách těchto aktérů o otázkách možností a strategií sociálního začleňování převládá spíše integrativní přístup. Ten se projevuje jednoznačnou shodou dotázaných o primárním významu trhu práce a placeného zaměstnání při sociálním začleňování znevýhodněných a sociálně vyloučených lidí. Začlenění na pracovním trhu však musí být doprovázeno řadou dalších provázaných programů a aktivit (od zajištění bydlení, přes rozvoj sociálních služeb až po výchovné působení s cílem omezit mezigenerační přenos vzorců chování a jednání vedoucích k možnému sociálnímu vyloučení).

Vychová, Helena

Vzdělávání dospělých ve vybraných zemích EU.

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 185 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-017-2

Publikace se věnuje problematice zabezpečení fungujícího systému dalšího vzdělávání dospělých. Záměrem publikace je vymezit hlavní konstrukční prvky tohoto systému. Východiskem pro stanovení jednotlivých systémotvorných prvků se stala komparační analýza systémů vzdělávání dospělých ve vybraných zemích EU. Reprezentativní skupina byla vybrána na základě srovnání stavu vzdělávání dospělých v jednotlivých zemích EU. Vhodnými zástupci se, z pohledu fungujícího systému vzdělávání dospělých, staly skandinávské země, Velká Británie, Rakousko, Nizozemsko a Slovinsko. Mezinárodní komparace poznatků získaných sekundární analýzou zdrojových materiálů, především zahraniční literatury, statistických údajů a výzkumných zpráv odborných institucí, představuje na příkladech konkrétních zemí hlavní části utvářející strukturu systému dalšího vzdělávání. Analytická zjištění jsou následně využita pro zpracování dalších částí práce, které se zabývají detailním rozpracováním jednotlivých hlavních konstrukčních prvků systému dalšího vzdělávání a sestavením možného návrhu systému vzdělávání dospělých v podmínkách ČR.

Průša, Ladislav

Efektivnost financování sociálních služeb v domovech pro seniory.

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 57 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-018-9

Zavedení nového systému financování sociálních služeb vytváří předpoklady pro nalezení optimální formy zabezpečení potřeb člověka v nepříznivé sociální situaci, což by mělo přispět ke zvýšení efektivnosti vynakládaných finančních prostředků. Cílem této monografie je analyzovat efektivitu financování služeb sociální péče pro seniory, které jsou nejrozšířenějším typem sociálních služeb.

Vavrečková, Jana - Hantak, Natálie

Pracovní zkušenosti českých kvalifikovaných pracovních sil z pobytu v zahraničí (zejména státech EU) a jejich postoje k návratu do ČR (výsledky empirických šetření).

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 75 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-019-6

Čeští pracovníci mohou v současné době, až na výjimky, pracovat ve všech státech EU a tisíce českých občanů tyto možnosti využívá. Nejžádanějším artiklem na zahraničním trhu práce je kvalifikovaná terciárně vzdělaná pracovní síla, která se stává rozhodujícím impulzem konkurenceschopnosti jednotlivých ekonomik. Výzkumy migračního potenciálu ukazují dočasnost zahraniční migrace českých občanů s návratem do České republiky.

Předložená publikace má empirický charakter; její těžiště tvoří dvě kvalitativní šetření. První šetření sleduje míru adaptace terciárně vzdělaných českých odborníků po návratu z dlouhodobého zahraničního pobytu; jeho realizace proběhla na území ČR. Druhé šetření sleduje postoje a názory českých kvalifikovaných migrantů dosud žijících a pracujících v Rakousku; je výsledkem spolupráce VÚPSV s Keplerovou univerzitou v Linci. Společným znakem obou kvalitativních průzkumů je důraz na to, aby čeští občané v zahraničí působili na kvalifikovaných pozicích. Cílem je získání poznatků o zahraničních pracovních zkušenostech českých migrantů, o pracovních podmínkách při

výkonu kvalifikované práce, o obtížnosti pracovní adaptace v domácím prostředí a postojích k trvalému odchodu z ČR.

Baštýř, Ivo

Úroveň a pohyb nákladů práce, nominálních a reálných mezd v ČR a vybraných členských státech EU v letech 2000 a 2006 (monografie zaměřená na mezinárodní komparaci).

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 86 s., lit., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-021-9

Monografie se soustředí na rozbor dat o celkových nákladech práce, jednotko-vých nákladech práce, hrubých a čistých mzdách a jejich kupní síle v členských státech EU střední a východní Evropy (státech bývalého sovětského bloku). Indikátory (za roky 2000 a 2006) se srovnávají se stejnými parametry „starých“ členských států (EU-15) a hodnotí se sociálně-ekonomické důsledky rozdílů. Rozbor se dále orientuje na zdanění nákladů práce ve vazbě na financování sociálního a zdravotního pojištění a jeho rozdělení na zátěž zaměstnavatelů a zaměstnanců. Samostatná část je věnována vztahům mezi rozdíly výdělků a migraci za prací z chudých států do bohatých států.

Holub, Martin - Šlapák, Milan - Pollnerová, Štěpánka - Suchomelová, Mirjam - Mikušková, Mária

Charakter nositelů důchodového pojištění.

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 199 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-022-6

Přípravy dalšího pokračování reformy důchodového pojištění v České republice vyvolávají otázku, jaký bude další vývoj organizace tohoto systému. Reforma si může vyžádat transformaci současného nositele pojištění - České správy sociálního zabezpečení - a v souladu se zvolenou koncepcí reformy bude třeba zvážit i stávající strukturu institucí důchodového systému a případně potřebu vytvořit instituce nové.

Cílem výzkumné publikace je poskytnout informace o organizačním uspořádání jednotlivých pilířů důchodového systému ve vybraných státech EU (Belgie, Dánsko, Kypr, Maďarsko, Malta, Německo, Portugalsko, Rakousko, Slovensko, Slovinsko, Spojené království a Švédsko) a nositelích důchodového pojištění v těchto zemích. Publikace se dále zabývá přenosem důchodových práv mezi nositeli pojištění, přenosem důchodových práv do zahraničí, kontrolou nad činností nositelů pojištění a výplatou důchodových dávek.

Holub, Martin - Šlapák, Milan - Kozelský, Tomáš - Jahoda, Robert

Stanovení rozhodného období, z něhož se zjišťují příjmy pro výpočet důchodu.

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2008. 137 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-023-3

Cílem projektu je získat přehled o tom, z jakého rozhodného období se v zahraničních důchodových systémech zjišťují příjmy pro výpočet důchodu a jakým způsobem je zohledněna výše těchto příjmů při výpočtu důchodu. Na základě takto získaných poznatků byly vypracovány variantní návrhy možných změn právní úpravy v českém základním důchodovém pojištění.

Projekt se zaměřil na získání poznatků zejména o následujících oblastech: způsob stanovení rozhodného období, druhy příjmů započítávaných pro účely důchodového

pojištění a způsob jejich zjišťování, způsob zohlednění skutečně získaných příjmů ve výši důchodu, způsob „zacházení“ s dobou, která sice spadá do rozhodného období, avšak nebyl v ní dosažen příjem započitatelný pro účely důchodového pojištění.

Statistické údaje dokumentující činnost ČICSO v roce 2008

Přírůstky fondu knihovny: 643, z toho 208 stažených z internetu

Zpracovávané časopisy: 71 (37 ČR, 34 zahr.)

Přírůstky bibliografických záznamů publikací, časopiseckých článků, právních předpisů a jiných dokumentů: 4 579 záznamů

Počet materiálů stažených z monitorovaných webových stránek: 208

Počet návštěv uživatelů knihovny ČICSO: 445

Počet výpůjček: 908

Počet návštěv internetových stránek VÚPSV: 24 076 návštěv, tj. průměrně 463 návštěv týdně

Přehled publikační činnosti pracovníků VÚPSV, v.v.i. v roce 2008

odborné monografie

Mansfeldová, Zdenka - Kroupa, Aleš (eds.). Proměny reprezentace zájmů po vstupu do Evropské unie. 1. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. 274 s. - (Studie; Sv. 50). ISBN 978-80-86429-88-5

Vidovičová, Lucie. Stárnutí, věk a diskriminace - nové souvislosti. Brno: Masarykova univerzita 2008. 233 s. EDIS. ISBN 978-80-210-4627-6

kapitoly v odborných monografiích

Bareš, Pavel. Dětská a nucená práce. In Důstojná práce v ČR? Národní zpráva pro ILO. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008. s. 75-78. ISBN 978-80-7416-005-9.

Doleželová, Hana. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci. In Důstojná práce v ČR? Národní zpráva pro ILO. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008. s. 40-46. ISBN 978-80-7416-005-9.

Hála, Jaroslav - Veverková, Soňa - Kroupa, Aleš. Kapacita sociálního dialogu ve vybraných sektorech České republiky se zřetelem k potřebám transferu výsledků evropského sociálního dialogu. In Proměny reprezentace zájmů po vstupu do Evropské unie. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. s. 121-152. ISBN 978-80-86429-88-5.

Hála, Jaroslav - Veverková, Soňa. Sociální dialog a participace zaměstnanců. In Důstojná práce v ČR? Národní zpráva pro ILO. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008. s. 58-65. ISBN 978-80-7416-005-9.

Höhne, Sylva - Svobodová, Kamila - Šťastná, Anna. Význam partnerství pro harmonizaci rodiny a zaměstnání. In Sirovátka, Tomáš - Hora, Ondřej (eds.). Rodina, děti a zaměstnání v české společnosti. Brno: Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně, 2008. s. 119-143. ISBN 978-80-7326-140-5.

Höhne, Sylva. Raná fáze rodičovství - péče o děti ve vybraných evropských zemích. In Práce a péče: Proměny "rodičovské" v České republice a kontext rodinné politiky Evropské unie. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. s. 105-124. ISBN 978-80-86429-94-6.

Holub, Martin. Sociální ochrana. In Důstojná práce v ČR? Národní zpráva pro ILO. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008. s. 50-58. ISBN 978-80-7416-005-9.

Uherek, Zdeněk - Horáková, Milada - Pojarová, Tereza - Korecká, Zuzana. Imigrace do České republiky a rodiny cizinců. In Uherek, Zdeněk - Korecká, Zuzana - Pojarová, Tereza (eds.). Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných migračních skupin v České republice. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2008. s. 85-117. ISBN 978-80-87112-12-0.

Kozelský, Tomáš. Mzdy. In *Důstojná práce v ČR? Národní zpráva pro ILO*. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008. s. 24-32. ISBN 978-80-7416-005-9.

Kroupa, Aleš. Pracovní rytmus a stres při práci. In *Důstojná práce v ČR? Národní zpráva pro ILO*. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008. s. 36-40. ISBN 978-80-7416-005-9.

Kuchařová, Věra - Haberlová, Věra. Rodina a zaměstnání v průběhu životního cyklu. In Sirovátka, Tomáš - Hora, Ondřej (eds.). *Rodina, děti a zaměstnání v české společnosti*. Brno: Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, 2008. s. 19-62. ISBN 978-80-7326-140-5.

Kuchařová, Věra - Höhne, Sylva. Práce a rodina. In *Důstojná práce v ČR? Národní zpráva pro ILO*. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008. s. 65-75. ISBN 978-80-7416-005-9.

Kux, Jaroslav. Ekonomický a sociální kontext. In *Důstojná práce v ČR? Národní zpráva pro ILO*. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008. s. 9-15. ISBN 978-80-7416-005-9.

Musil, Libor - Kubalčíková, Kateřina - Nečasová, Mirka. Dilemmas Faced by Frontline Workers in Statutory and Non-Governmental Care for Elderly. In Fortunato, Vincenzo (ed.). *Social Work in Restructured European Welfare Systems*. Roma: Carocci, 2008. s. 95-113. ISBN 978-88-430-4559-4.

Nešporová, Olga. Rodina a příbuzenství. In Nešpor, Zdeněk R. - Václavík, David. *Příručka sociologie náboženství*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. s. 212-218. ISBN 978-80-86429-92-2.

Nešporová, Olga. Sociálně antropologické výzkumy a tematizace náboženství. In Nešpor, Zdeněk R. - Václavík, David. *Příručka sociologie náboženství*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. s. 108-114. ISBN 978-80-86429-92-2.

Rákoczyová, Miroslava - Pořízková, Hana. Pracovní migrace a její regulace v kontextu české politiky zaměstnanosti. In Winkler, Jiří. *Nová sociální rizika na českém trhu práce. Problémy a politická agenda*. Brno: Barrister & Principal, 2008. s. 61-81. ISBN 978-80-87029-49-7.

Sirovátka, Tomáš - Bartáková, Helena. Harmonizace rodiny a zaměstnání v České republice a role sociální politiky. In *Rodina, děti a zaměstnání v české společnosti*. Boskovice/Brno: Franišek Šalé – Albert, 2008. s. 63-96. ISBN 978-80-7326-140-5.

Soukup, Tomáš. Pracovní doba a organizace práce. In *Důstojná práce v ČR? Národní zpráva pro ILO*. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008. s. 33-36. ISBN 978-80-7416-005-9.

Soukup, Tomáš. Zaměstnanecký status a formy úvazků. In *Důstojná práce v ČR? Národní zpráva pro ILO*. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008. s. 16-24. ISBN 978-80-7416-005-9.

Winkler, Jiří. Nová sociální rizika na českém trhu práce jako problém nebo politická agenda? In *Nová sociální rizika na českém trhu práce. Problémy a politická agenda*. Brno: Barrister & Principal, 2008. s. 5-14. ISBN 978-80-87029-49-7.

Vychová, Helena. Přístup k dalšímu vzdělávání. In *Důstojná práce v ČR? Národní zpráva pro ILO*. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008. s. 46-49. ISBN 978-80-7416-005-9.

odborné příspěvky ve sbornících (konferenční i nekonferenční)

Bareš, Pavel. Delineating the State of Research into the Family Life of Foreigners in the Czech Republic. In Novosák, Jiří (ed.). On some migration and development issues: Collection of papers presented at the conference "Migration and development". Ostrava: University of Ostrava, Department of Human Geography and Regional Development, 2008. s. 7-21. ISBN 978-80-7368-442-6.

Bareš, Pavel. Cílové skupiny osob zakoušejících extrémní sociální vyloučení v krajských střednědobých plánech rozvoje sociálních služeb. In Trendy sociálně patologických jevů. Sborník příspěvků ze semináře sekce sociální patologie MČSS. Praha: Masarykova česká sociologická společnost, 2008. s. 146-154. ISBN 978-80-903541-5-9

Galetová, Zdeňka. Problematika asistenčních psů. In Terapie a asistenční aktivity lidí za pomoci zvířat. Odborná konference s mezinárodní účastí - sborník příspěvků. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2008. s. 43-45. ISBN 978-80-213-1773-4.

Holub, Martin. Zohlednění dob výchovy dětí v důchodových systémech. In: Reprodukce lidského kapitálu. Praha: VŠE v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2008. 18 s. ISBN 978-80-245-1434-5.

Horáková, Milada. Foreign Labour Migration Trends in the Czech Republic since 1993. In Novosák, Jiří (ed.). On some migration and development issues: Collection of papers presented at the conference "Migration and development". Ostrava: University of Ostrava, Department of Human Geography and Regional Development, 2008. s. 46-57. ISBN 978-80-7368-442-6.

Horáková, Milada - Uherek, Zdeněk - Pojarová, Tereza - Korecká, Zuzana. Immigration to the Czech Republic and Families of Foreigners. In Novosák, Jiří (ed.). On some migration and development issues: Collection of papers presented at the conference "Migration and development". Ostrava: University of Ostrava, Department of Human Geography and Regional Development, 2008. s. 180-189. ISBN 978-80-7368-442-6.

Horáková, Milada. Soziale Verankerung ethnischer Minderheiten. In Jahreskonferenz des Deutsch-Tschechischen Gesprächsforums. Identität und Lebensstile von Deutschen und Tschechen in einem Europa der Migration, Integration und Multikulturalität. Berlin: Deutsche Gesellschaft für Auswärtige Politik e.V., 2008. s. 43-45.

Jahoda, Robert. Kdo je chudý a kdo je bohatý? Co vyplývá z dat statistiky rodinných účtů. In Veřejné politiky a jejich účinnost - determinanty racionálnosti řízení ve veřejném sektoru. Sborník příspěvků z mezinárodního vědeckého semináře pořádaného Katedrou veřejné ekonomie. Brno: Masarykova univerzita, 2008. nestr. (CD), 9 s. ISBN 978-80-7399-345-0.

Jahoda, Robert. Zdanění kvalifikované práce - příklad ČR a Slovenska. In Daně - teorie a praxe. Sborník příspěvků z odborné konference. Brno: Akademie Sting, 2008. s. 33-35. ISBN 978-80-86342-81-8.

Kroupa, Aleš - Kux, Jaroslav. Nelegální zaměstnávání a podnikání cizinců ve stavebnictví. In Polanská, Jitka - Kadlecová, Markéta. Neregulární pobyt cizinců v ČR: Problémy a jejich řešení. Praha: Člověk v tísni, Multikulturní centrum Praha, Organizace pro pomoc uprchlíkům, Poradna pro uprchlíky, 2008. s. 74-76.

Kuchařová Věra: Konfrontace názorů a preferencí s dnešním chováním na pozadí etap rodinného cyklu. Rodinná politika a životní styl rodiny - jak rodiny zvládají rozpor mezi nároky rodinného života a nároky kladené společností. Sborník z česko-německo-rakouské konference. Brno: Národní centrum pro rodinu, 2008

Kulhavý, Václav. Sociální partnerství jako prvek rozvoje venkovského regionu: Případová studie projektu celoživotního vzdělávání. In Sociální ekonomika, sociální podnik a sociální kapitál. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2008. s. 123-140. ISBN 978-80-7044-954-7.

Nešporová, Olga. Rodinný život neregulérních migrantů. In Polanská, Jitka - Kadlecová, Markéta (eds.). Neregulérní pobyt cizinců v ČR: Problémy a jejich řešení. Praha: Člověk v tísni, Multikulturní centrum Praha, Organizace pro pomoc uprchlíkům, Poradna pro uprchlíky, 2008. s. 37-41.

Průša, Ladislav. Několik poznámek k efektivnosti systému financování sociálních služeb. In Veřejné politiky a jejich účinnost - determinanty racionálnosti řízení ve veřejném sektoru. Sborník příspěvků z mezinárodního vědeckého semináře pořádaného Katedrou veřejné ekonomie. Brno: Masarykova univerzita, 2008. nestr. (CD), 8 s. ISBN 978-80-7399-345-0.

Rákoczyová, Miroslava - Trbola, Robert. Immigrant Workers in the Czech Republic: guest workers or new members of society? In Memaj, Fatmir - Kächalein, Holger. International conference Economic & Social Challenges and Problems, 2008. Volume I. Tirana: Faculty of Economy, University of Tirana, 2008. s. 349-365. ISBN 978-99943-45-94-6.

Soukup, Tomáš. Efektivita programů APZ a využití informačních technologií v praxi úřadů práce. In Veřejné politiky a jejich účinnost - determinanty racionálnosti řízení ve veřejném sektoru. Sborník příspěvků z mezinárodního vědeckého semináře pořádaného Katedrou veřejné ekonomie. Brno: Masarykova univerzita, 2008. nestr. (CD), 7 s. ISBN 978-80-7399-345-0.

Šlapák, Milan. Ekonomická aktivita starších osob a důchodový systém v České republice. In: Reprodukce lidského kapitálu. Praha: VŠE v Praze, Nakladatelství Oeconomica 2008. 14 s. ISBN 978-80-245-1434-5.

Vavrečková, Jana - Musil, Jakub - Bruthansová, Daniela. Migrační potenciál České republiky a mezinárodní migrace odborníků spojená s rizikem odchodu českých lékařů do zahraničí v souvislosti se vstupem ČR do EU. In Čtyři roky členství zemí střední a východní Evropy v Evropské unii: důsledky a nové výzvy pro národní a regionální trhy práce. Sborník z mezinárodní vědecké konference, 14.-16. května 2008. Karviná: SU OPF, 2008. s. 852-861. ISBN: 978-80-7248-484-3.

Vavrečková, Jana. Riziko odchodu českých odborníků z podnikatelského výzkumu a vývoje za prací do zahraničí. In Aktuálne otázky migrácie do zahraničia v optike výskumu. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2008. s. 5.-38. ISSN 1336-7153.

Vavrečková, Jana - Baštýř, Ivo - Michalička, Ludvík - Musil, Jakub. Zdroje lidského kapitálu vybraných skupin terciárně vzdělaných českých odborníků a riziko jejich zahraniční migrace. In Reprodukce lidského kapitálu. Praha: VŠE v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2008. 18 s. ISBN 978-80-245-1434-5.

Veverková, Soňa. Implementace Evropského sociálního dialogu v ČR. In Čtyři roky členství zemí střední a východní Evropy v Evropské unii: důsledky a nové výzvy pro národní a regionální trhy práce. Sborník z mezinárodní vědecké konference, 14.–16. května 2008. Karviná: SU OPF, 2008. s. 150. ISBN: 978-80-7248-484-3.

odborné články v impaktovaných časopisech

Mareš, Petr - Sirovátka, Tomáš. Monotematický blok sociální koheze. Sociální vyloučení (exkluze) a sociální začleňování (inkluzie) - koncepty, diskurz, agenda. Sociologický časopis/Czech Sociological Review, 2008, roč. 44, č. 2, s. 271-294. ISSN 0038-0288.

Nešporová, Olga. Veřejná připomínka smrti - pomníčky u silnic obětem dopravních nehod. Sociologický časopis /Czech Sociological Review, 2008, roč. 44, č. 1, s. 139-166. ISSN 0038-0288.

odborné články v recenzovaných časopisech

Bareš, Pavel. Harmonizace priorit obecní politiky v oblasti sociálních služeb s aktuálními potřebami. FÓRUM sociální politiky, 2008, roč. 2, č. 2, s. 22-25. ISSN 1802-5854.

Baštýř, Ivo. Utváření, vývoj a fungování minimální mzdy v České republice. FÓRUM sociální politiky, 2008, roč. 2, č. 5, s. 18-24. ISSN 1802-5854.

Bičáková, Olga. Proč nelze zrušit nahlašování volných pracovních míst úřadům práce a k čemu tyto údaje slouží. FÓRUM sociální politiky, 2008, roč. 2, č. 1, s. 23-24. ISSN 1802-5854.

Bičáková, Olga. K novele zákona o zaměstnanosti účinné od 1.1.2009. FÓRUM sociální politiky, 2008, roč. 2, č. 6, s. 23-25. ISSN 1802-5854.

Havlíková, Jana - Hubíková, Olga. Angažovaný výzkum, angažované psaní, angažované čtení. Biograf - časopis nejen pro biografickou a reflexivní sociologii, 2008, č. 45, s. 113-118. ISSN 1211-5770.

Höhne, Sylva. Role dávek státní sociální podpory při redukci chudoby rodin s dětmi. FÓRUM sociální politiky, 2008, roč. 2, č. 5, s. 32-37. ISSN 1802-5854.

Holub, Martin. Historie vývoje sociálního a zdravotního pojištění na našem území. FÓRUM sociální politiky, 2008, roč. 2, č. 3, s. 26-27. ISSN 1802-5854.

Holub, Martin. Historie vývoje sociálního a zdravotního pojištění na našem území (Dokončení). FÓRUM sociální politiky, 2008, roč. 2, č. 4, s. 25-26. ISSN 1802-5854.

Horáková, Milada. Žadatelé o azyl a možnosti jejich zaměstnání. FÓRUM sociální politiky, 2008, roč. 2, č. 1, s. 21-23. ISSN 1802-5854.

Kotíková, Jaromíra. Problematika zaměstnanosti starších osob v kontextu českého trhu práce. FÓRUM sociální politiky, 2008, roč. 2, č. 1, s. 14-17. ISSN 1802-5854.

Kotíková, Jaromíra - Kotrusová, Miriam. Regionální dimenze nezaměstnanosti v České republice. FÓRUM sociální politiky, 2008, roč. 2, č. 5, s. 45-47. ISSN 1802-5854.

Kuchařová, Věra. Harmonizace rodiny a zaměstnání podle formy rodinného soužití. FÓRUM sociální politiky, 2008, roč. 2, č. 6, s. 8-14. ISSN 1802-5854.

Kulhavý, Václav. Social Policy Reform. A Conceptual Overview. IVRIS Papers, 2008, č. 3, s. 1-29. ISSN 1803-0343

Kulhavý, Václav - Horák, Pavel. Analýza cílů veřejných programů v současné veřejné a sociální politice z vnitro-organizační perspektivy. FÓRUM sociální politiky, 2008, roč. 2, č. 2, s. 2-9. ISSN 1802-5854.

Kulhavý, Václav - Sirovátka, Tomáš. Efekty programů zaměstnanosti v roce 2007. FÓRUM sociální politiky, 2008, roč. 2, č. 6, s. 15-20. ISSN 1802-5854.

Kux, Jaroslav. Vývoj ekonomiky v České republice a Slovenské republice. FÓRUM sociální politiky, 2008, roč. 2, č. 5, s. 43-44. ISSN 1802-5854.

Kyzlinková, Renata. Okolnosti prvního pohlavního styku a antikoncepční chování těhotných žen a matek ve věku do dvaceti let. Demografie, 2008, roč. 50, č. 2, s. 99-108. ISSN 0011-8265.

Michalička, Ludvík. Odhadování vzdělanostních potřeb. FÓRUM sociální politiky, 2008, roč. 2, č. 6, s. 31. ISSN 1802-5854.

Musil, Libor. Různorodost pojetí, nejasná nabídka a kontrola výkonu "sociální práce". Sociální práce/Sociálna práca, 2008, roč.8, č. 2, s. 60-79. ISSN 1213-6204.

Dohnalová, Zdeňka - Musil, Libor. Přínos sdružení Dlouhá cesta pro matky a rodiny vyrovnávající se se ztrátou dítěte. Sociální práce/Sociálna práca, 2008, roč.8, č. 2, s. 106-120. ISSN 1213-6204.

Průša, Ladislav. Potřeba sociálních služeb pro staré občany z dlouhodobého pohledu. FÓRUM sociální politiky, 2008, roč. 2, č. 3, s. 23-25. ISSN 1802-5854.

Sirovátka, Tomáš - Kofroň, Pavel - Hora, Ondřej. Příjmová chudoba a materiální deprivace v České republice. FÓRUM sociální politiky, 2008, roč. 2, č. 5, s. 2-8. ISSN 1802-5854.

Sobotka, Tomáš - Šťastná, Anna - Zeman, Kryštof - Hamplová, Dana - Kantorová, Vladimíra. Czech Republic: A rapid transformation of fertility and family behaviour after the collapse of state socialism. Demographic Research, 2008, č. 19, s. 403-454. ISSN 1435-9871.

Hnilicová, Helena - Vavrečková, Jana - Dobiášová, Karolína. Migrační tendence českých lékařů. Časopis lékařů českých, 2008, roč. 147, č. 1, s. 49-54. ISSN 0008-7335.

Vlach, Jan. Ženy vykupují svoji účast v managementu nižším výdělkem. FÓRUM sociální politiky, 2008, roč. 2, č. 4, s. 2-8. ISSN 1802-5854.

Vlach, Jan. Sebezaměstnaní v české ekonomice. Scientia et Societas, 2008, roč. 4, č. 3, s. 106-115. ISSN 1801-7118.

Vyhlídal, Jiří - Rákoczyová, Miroslava - Trbola, Robert - Kofroň, Pavel. Zaměstnávání cizinců v ČR a jejich integrace. FÓRUM sociální politiky, 2008, roč. 2, č. 2, s. 19-22. ISSN 1802-5854.

odborné články v ostatních (nerecenzovaných) časopisech

Bičáková, Olga. Další dohodnutá práce přesčas ve zdravotnictví. Národní pojištění, 2008, roč. 39, č. 10, s. 7-8. ISSN 0323-2395.

Bičáková, Olga. Další dohodnutá práce přesčas ve zdravotnictví. Průvodce pracovněprávními předpisy, 2008, roč. 11, č. 10, s. 11-13. ISSN 1214-5025.

Bičáková, Olga. Další dohodnutá práce přesčas ve zdravotnictví. Práce a mzda, 2008, roč. 56, č. 10, s. 26-27. ISSN 0032-6208.

Bičáková, Olga. Důvod stanovení dovolené a překážky na straně zaměstnavatele. Veřejná správa, 2008, č. 15, s. 15. ISSN 1213-6581.

Bičáková, Olga. Dohoda o provedení práce jako flexibilní forma zaměstnávání. SONDY - revue pro sebevědomé zaměstnance a firemní kulturu, 2008, roč. 18, č. 10, s. XV-XVI. ISSN 1802-906X.

Bičáková, Olga. Dohoda o skončení pracovního poměru. Veřejná správa, 2008, č. 14, s. 15. ISSN 1213-6581.

Bičáková, Olga. Důvod stanovení dovolené a překážky na straně zaměstnavatele. Veřejná správa, 2008, č. 15, s. 15. ISSN 1213-6581.

Bičáková, Olga. Firmy a zaměstnanci. Právo pro podnikání a zaměstnání, 2008, roč. 17, č. 5, s. 7-20. ISSN 1801-6014.

Bičáková, Olga. Jaké jsou flexibilní formy zaměstnávání? Práce a sociální politika 2008, roč. 5, č. 10, s. 4. ISSN 0049-0962.

Bičáková, Olga. Minimální mzda jako opatření proti málo ohodnocené práci. Práce a mzda, 2008, roč. 56, č. 4, s. 41-45. ISSN 0032-6208.

Bičáková, Olga. Minimální mzda jako opatření proti málo ohodnocené práci. Právo pro podnikání a zaměstnání, 2008, roč. 17, č. 6, s. 22-25. ISSN 1801-6014.

Bičáková, Olga. Motivace a stabilizace zaměstnanců pohledem práv a povinností účastníků pracovněprávních vztahů podle zákoníku práce. Práce a mzda, 2008, roč. 56, č. 5, s. 25-27. ISSN 0032-6208.

Bičáková, Olga. Motivace a stabilizace zaměstnanců v roce 2008 pohledem práv a povinností účastníků pracovněprávních vztahů. Průvodce pracovněprávními předpisy, 2008, roč. 11, č. 9, s. 20-23. ISSN 1214-5025.

Bičáková, Olga. Navrhované změny v agenturním zaměstnávání. Národní pojištění, 2008, roč. 39, č. 7, s. 7-9. ISSN 0323-2395.

Bičáková, Olga. Navrhované změny v agenturním zaměstnávání od 1.1.2009. Práce a mzda, 2008, roč. 56, č. 5, s. 47-48. ISSN 0032-6208.

Bičáková, Olga. Novelizace zákona o zaměstnanosti. Práce a mzda, 2008, roč. 56, č. 6, s. 42 - 52. ISSN 0032-6208.

Bičáková, Olga. Novelizace zákona o zaměstnanosti. SONDY - revue pro sebevědomé zaměstnance a firemní kulturu, 2008, roč. 18, č. 7, s. XI-XVI. ISSN 1802-906X.

Bičáková, Olga. Novelizace zákona o zaměstnanosti. Právo pro podnikání a zaměstnání, 2008, roč. 17, č. 11, s. 3-12. ISSN 1801-6014.

Bičáková, Olga. Obtížně umístitelní uchazeči o zaměstnání na trhu práce v České republice v roce 2007. Právo pro podnikání a zaměstnání, 2008, roč. 17, č. 10, s. 26-30. ISSN 1801-6014.

Bičáková, Olga. Odchylná úprava pracovní doby a doby odpočinku zaměstnanců v dopravě. Práce a mzda, 2008, roč. 56, č. 6, s. 17 - 21. ISSN 0032-6208.

Bičáková, Olga. Odchylná úprava pracovní doby a doby odpočinku zaměstnanců v dopravě. Průvodce pracovněprávními předpisy, 2008, roč. 11, č. 7-8, s. 2-7. ISSN 1214-5025.

Bičáková, Olga. Odpovědnost zaměstnavatele na odložených věcech zaměstnance. PSK - Personální a sociálně právní kartotéka, 2008, roč. 11, č. 7, s. 12-14. ISSN 1211-9482.

Bičáková, Olga. Ochrana zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele. Právo a zaměstnání, 2008, roč. 17, č. 1, s. 7-14. ISSN 1211-1139.

Bičáková, Olga. Poskytování odstupného zaměstnavatelem v roce 2008. Práce a mzda, 2008, roč. 56, č. 3, s. 41-42. ISSN 0032-6208.

Bičáková, Olga. Poskytování odstupného zaměstnavatelem. PSK - Personální a sociálně právní kartotéka, 2008, roč. 11, č. 3, s. 7-8. ISSN 1211-9482.

Bičáková, Olga. Povinnost vést evidenci. Veřejná správa, 2008, č. 11, s. 15. ISSN 1213-6581.

Bičáková, Olga. Práci "načerno" lze nejen postihovat, ale i trestat. Průvodce pracovněprávními předpisy, 2008, roč. 11, č. 12, s. 19-21. ISSN 1214-5025.

Bičáková, Olga. Pracovněprávní ochrana občanů dlouhodobě pečujících o osoby závislé na pomoci jiné fyzické osoby. Práce a mzda, 2008, roč. 56, č. 11, s. 40-41. ISSN 0032-6208.

Bičáková, Olga. Pracovní doba a doba odpočinku zaměstnanců údržby pozemních komunikací. Veřejná správa, 2008, č. 13, s. 15. ISSN 1213-6581.

Bičáková, Olga. Praktické příklady k otázkám zaměstnanosti. Práce a mzda, 2008, roč. 56, č. 7, s. 42-47. ISSN 0032-6208.

Bičáková, Olga. Práva a povinnosti zaměstnavatele při poskytování odstupného. Veřejná správa, 2008, č. 16, s. 14. ISSN 1213-6581.

Bičáková, Olga. Právní ochrana nízkokvalifikovaných pracovníků. Práce a mzda, 2008, roč. 56, č. 9, s. 45-49. ISSN 0032-6208.

Bičáková, Olga. Proč nelze zrušit nahlašování volných pracovních míst podnikateli - zaměstnavatelskými subjekty úřadům práce a k čemu tyto údaje slouží? Právo a zaměstnání, 2008, roč. 17, č. 3, s. 19-21. ISSN 1211-1139.

Bičáková, Olga. Proč nelze zrušit nahlašování volných pracovních míst úřadům práce a k čemu tyto údaje slouží? Průvodce pracovními předpisy, 2008, roč. 11, č. 3, s. 38-41. ISSN 1214-5025.

Bičáková, Olga. Příspěvky poskytované zaměstnavatelům a OSVČ v roce 2008. Práce a mzda, 2008, roč. 56, č. 3, s. 39-41. ISSN 0032-6208.

Bičáková, Olga. Příspěvky zaměstnavatelům se zaměstnanci se zdravotním postižením. Národní pojištění, 2008, roč. 39, č. 3, s. 8-9. ISSN 0323-2395.

Bičáková, Olga. Uchazeči o zaměstnání a dohody o provedení práce. SONDY - revue pro sebevědomé zaměstnance a firemní kulturu, 2008, roč. 18, č. 4, s. XV-XVI. ISSN 1802-906X.

Bičáková, Olga. Uplatnění konta pracovní doby u zaměstnavatele v roce 2008. Průvodce pracovními předpisy, 2008, roč. 11, č. 4, s. 24-26. ISSN 1214-5025.

Bičáková, Olga. Uplatnění konta pracovní doby. Národní pojištění, 2008, roč. 39, č. 4, s. 5-6. ISSN 0323-2395.

Bičáková, Olga. Výpovědní lhůta. Veřejná správa, 2008, č. 25, s. 14-15. ISSN 1213-6581.

Bičáková, Olga. Zákon o zaměstnanosti v číslech roku 2008. Práce a mzda, 2008, roč. 56, č. 2, s. 42-44. ISSN 0032-6208.

Bičáková, Olga. Zákon o zaměstnanosti v číslech roku 2008. Průvodce pracovními předpisy, 2008, roč. 11, č. 3, s. 11-14. ISSN 1214-5025.

Bičáková, Olga. Zaměstnanost cizinců na českém trhu práce. Práce a mzda, 2008, roč. 56, č. 7, s. 40-41. ISSN 0032-6208.

Bičáková, Olga. Závislá práce nebo podnikatelská činnost. Právo pro podnikání a zaměstnání, 2008, roč. 17, č. 7-8, s. 37-39. ISSN 1801-6014.

Bičáková, Olga. Závislá práce, nebo podnikatelská činnost? SONDY - revue pro sebevědomé zaměstnance a firemní kulturu, 2008, roč. 18, č. 8, s. XV-XVI. ISSN 1802-906X.

Bičáková, Olga. Změny v agenturním zaměstnávání. Veřejná správa, 2008, č. 17, s. 14-15. ISSN 1213-6581.

Bičáková, Olga. Změny v agenturním zaměstnávání od 1.1.2009. Průvodce pracovními předpisy, 2008, roč. 11, č. 11, s. 20-22. ISSN 1214-5025.

Bičáková, Olga. Zvýšená ochrana mladistvých zaměstnanců, jak ji od 1. ledna 2008 upravuje zákoník práce. Průvodce pracovními předpisy, 2008, roč. 11, č. 4 (2008), s. 2-5. ISSN 1214-5025.

Průša, Ladislav. Důsledky stárnutí populace na potřebu sociálních služeb ve světle údajů o využívání příspěvku na péči. Rezidenční péče: Odborný čtvrtletník pro management ústavů sociální péče., 2008, roč. 4, č. 4, nestr. (2 s.). ISSN 1801-8718.

Průša, Ladislav. New system of social services financing: myths and mistakes. Acta VŠFS, 2008, roč. 2, č. 2, s. 197-206. ISSN 1802-792X.

Vavrečková, Jana. Riziko odchodu českých odborníků z podnikatelského výzkumu a vývoje za prací do zahraničí. Rodina a práce, 2008, č. 2, s. 5.-38. ISSN 1336-7153.

odborné práce zveřejněné na internetu

Doleželová, Hana. Anti-discrimination law still in limbo. Dublin: European Foundation for Improvement of Living and Working Conditions, 2008.
<http://www.eurofound.europa.eu/eiro/2008/06/articles/cz0806029i.htm>

Doleželová, Hana. Large-scale strike in protest at public finance reform. Dublin: European Foundation for Improvement of Living and Working Conditions, 2008.
<http://www.eurofound.europa.eu/eiro/2008/06/articles/cz0806039i.htm>

Doleželová, Hana. Low level of violence in workplace. Dublin: European Foundation for Improvement of Living and Working Conditions, 2008.
<http://www.eurofound.europa.eu/working/2008/01/CZ0801019I.htm>

Doleželová, Hana. Motives behind early retirement and working beyond retirement. Dublin: European Foundation for Improvement of Living and Working Conditions, 2008.
<http://www.eurofound.europa.eu/ewco/2007/12/CZ0712019I.htm>

Doleželová, Hana. Perceptions of the impact of work on private life. Dublin: European Foundation for Improvement of Living and Working Conditions, 2008.
<http://www.eurofound.europa.eu/working/2008/04/CZ0804019I.htm>

Hála, Jaroslav. Constitutional Court rejects sickness benefit reform. published: 2008-06-26. - European industrial relations observatory on-line 2008.
<http://www.eurofound.europa.eu/eiro/2008/05/articles/cz0805029i.htm>

Hála, Jaroslav. Industrial relations in the public sector - the Czech Republic. Dublin: European Foundation for Improvement of Living and Working Conditions, 2008.
<http://www.eurofound.europa.eu/eiro/studies/tn0611028s/cz0611029q.htm>

Hála, Jaroslav. Teachers threaten strike action over pay. Dublin: European Foundation for Improvement of Living and Working Conditions, 2008.
<http://www.eurofound.europa.eu/eiro/2008/05/articles/cz0805019i.htm>

Hála, Jaroslav. Telework in the Czech Republic. Dublin: European Foundation for Improvement of Living and Working Conditions, 2008.
<http://www.eurofound.europa.eu/eiro/2007/12/articles/cz0712059i.htm>

Hála, Jaroslav - Veverková, Soňa. Migrant workers could offset skills shortage under proposed green card scheme. Dublin : European Foundation for Improvement of Living and Working Conditions, 2008.
<http://www.eurofound.europa.eu/eiro/2008/04/articles/cz0804029i.htm>

Hála, Jaroslav - Veverková Soňa. Unions claim Court's repeal of Labour Code will diminish trade union role. Dublin: European Foundation for Improvement of Living and Working Conditions, 2008.

<http://www.eurofound.europa.eu/eiro/2008/04/articles/cz0804039i.htm>

Kotrusová, Miriam. Transferability of the Bulgarian JOBS programme in the Czech Republic. 2008.

http://pdf.mutual-learning-employment.net/pdf/bulgaria08/Czech%20Republic_BG08.pdf

Novák, Ondřej. Changes to insurance system curtail sickness benefits. Dublin: European Foundation for Improvement of Living and Working Conditions, 2008.

<http://www.eurofound.europa.eu/eiro/2008/01/articles/cz0801039i.htm>

Novák, Ondřej. New collective agreement signed at Czech Railways. Dublin: European Foundation for Improvement of Living and Working Conditions, 2008.

<http://www.eurofound.europa.eu/eiro/2008/01/articles/cz0801029i.htm>

Novák, Ondřej. No increase in minimum wage planned for 2008. Dublin: European Foundation for Improvement of Living and Working Conditions, 2008.

<http://www.eurofound.europa.eu/eiro/2007/12/articles/cz0712049i.htm>

Novák, Ondřej. Ombudsman criticises conditions for temporary agency workers at Škoda Auto. Dublin: European Foundation for Improvement of Living and Working Conditions, 2008.

<http://www.eurofound.europa.eu/eiro/2008/02/articles/cz0802029i.htm>

Novák, Ondřej. Representativeness of the European social partner organisations: Manufacture of sugar - Czech Republic. Dublin: European Foundation for Improvement of Living and Working Conditions, 2008.

<http://www.eurofound.europa.eu/eiro/studies/tn0707037s/cz0707039q.htm>

Novák, Ondřej. Representativeness of the European social partner organisations: Post and courier services - Czech Republic. Dublin: European Foundation for Improvement of Living and Working Conditions, 2008.

<http://www.eurofound.europa.eu/eiro/studies/tn0712017s/cz0712019q.htm>

Novák, Ondřej. Trade union confederation announces strike alert over planned reforms. Dublin: European Foundation for Improvement of Living and Working Conditions, 2008.

<http://www.eurofound.europa.eu/eiro/2008/03/articles/cz0803019i.htm>

Novák, Ondřej. Working conditions and social dialogue - Czech Republic. Dublin: European Foundation for Improving of Living and Working Conditions, 2008.

<http://www.eurofound.europa.eu/comparative/tn0710019s/cz0710019q.htm>

Stupnytskyy, Oleksandr. Evaluating training programs for economically disadvantaged. The case of Czech Republic. Prague: CERGE-EI, 2008. 26 s. (GDNet - research papers).

http://www.cerge-ei.cz/pdf/gdn/RRCVII_62_paper_01.pdf

Svobodová, Kamila. Dostupnost institucionální péče o seniory z regionálního pohledu. Demografie - demografické informace, analýzy a komentáře. 2008. ISSN 1801-2914.

http://demografie.info/?cz_detail_clanku=&artclID=569&PHPSESSID=16a4c643cd80e28c404840fb920399bd

Svobodová, Kamila: Mezigenerační výpomoc a poskytování péče seniorům. Demografie - demografické informace, analýzy a komentáře. 2008. ISSN 1801- 2914.
http://demografie.info/?cz_detail_clanku=&artclID=571

Svobodová, Kamila. Preferované počty dětí v rodině. Demografie - demografické informace, analýzy a komentáře. 2008. ISSN 1801-2914.
http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=546

Svobodová, Kamila - Šťastná, Anna. Rodinná politika a životní styl rodiny. Demografie - demografické informace, analýzy a komentáře. 2008. ISSN 1801- 2914.
http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=550

Šťastná, Anna. Migrace a migranti v Evropě. Demografie - demografické informace, analýzy a komentáře. 2008. ISSN 1801- 2914.
http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=561

Šťastná, Anna. Výběrová šetření jako zdroj dat ke sledování životních drah. Demografie - demografické informace, analýzy a komentáře. 2008. ISSN 1801- 2914.
http://demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=558

Veverková, Soňa. Czech Republic: Representativeness of the European social partner organisations - Sea and coastal water transport. Dublin: European Foundation for Improvement of Living and Working Conditions, 2008.
<http://www.eurofound.europa.eu/eiro/studies/tn0707017s/cz0707019q.htm>

Veverková, Soňa. Multinational retail chains in breach of labour law. Dublin: European Foundation for Improvement of Living and Working Conditions, 2008.
<http://www.eurofound.europa.eu/eiro/2008/08/articles/cz0808029i.htm>

Veverková, Soňa. Representativeness of the social partners: Gas sector - Czech Republic. Dublin: European Foundation for Improvement of Living and Working Conditions, 2008.
<http://www.eurofound.europa.eu/eiro/studies/tn0702017s/cz0702019q.htm>

Veverková, Soňa. Social partners hold joint talks on improving working conditions in retail chains. Dublin: European Foundation for Improvement of Living and Working Conditions, 2008.
<http://www.eurofound.europa.eu/eiro/2007/12/articles/cz0712029i.htm>

Veverková, Soňa. Tax break on meal vouchers to be scrapped. Dublin: European Foundation for Improvement of Living and Working Conditions, 2008.
<http://www.eurofound.europa.eu/eiro/2008/02/articles/cz0802019i.htm>

Veverková, Soňa. Teachers strike for increase in education budget. Dublin: European Foundation for Improvement of Living and Working Conditions, 2008.
<http://www.eurofound.europa.eu/eiro/2007/12/articles/cz0712039i.htm>

jiné

Srb, Jan a kol. (spoluautorka Horáková, Milada) Cizinci v České republice 2008. Praha: ČSU, 2008. - s.249 + příl. ISBN 978-80-250-1836-1

Průša, Ladislav. Sociální služby - srovnání ČR a EU. Praha: Centrum sociálních služeb Praha, 2008. - 59 s.

Bareš, Pavel. Internal Family Relations. In INTERFACE - Immigrants and National Integration Strategies: Developing a Trans-European Framework for Analysing Cultural and Employment-Related Integration. Eutin: CJD Eutin, The European Commission, 2008. s. 63-85.

Horáková, Milada. Discrimination. In INTERFACE - Immigrants and National Integration Strategies: Developing a Trans-European Framework for Analysing Cultural and Employment-Related Integration. Eutin: CJD Eutin, The European Commission 2008. s. 126-143.

P ř e h l e d
o účasti pracovníků VÚPSV, v.v.i. na seminářích a konferencích,
kde v r. 2008 prezentovali získané poznatky

jméno pracovníka	místo a termín konference	název konference	pořadatel	téma vystoupení
Bareš Pavel	Kašperské Hory 23. - 25. 4. 2008	Trendy sociálně patologických jevů	Masarykova česká sociologická společnost	Cílové skupiny osob zakoušejících extrémních sociální vyloučení v krajších střednědobých plánech rozvoje sociálních služeb
Baštýř Ivo	Praha 28. 2. 2008	Sociálně ekonomické postavení osob samostatně výdělečně činných	VÚPSV, v.v.i.	Motivace respondentů k podnikání, perspektiva podnikání
Baštýř Ivo	Praha 15. 12. 2008	Reprodukce lidského kapitálu (vzájemné vazby a souvislosti)	Vysoká škola ekonomická, fakulta informatiky a statistiky, Praha	Zdroje lidského kapitálu vybraných skupin terciárně vzdělaných českých odborníků a riziko jejich zahraniční migrace (sociologická analýza)
Brachtl Miloš	Praha 28. 2. 2008	Sociálně ekonomické postavení osob samostatně výdělečně činných	VÚPSV, v.v.i.	Ekonomické podmínky podnikání OSVČ, jejich postavení na trhu
Brachtl Miloš	Praha 29. 10. 2008	Podpora vytváření obchodních politik a regulačního rámce obchodu v Moldávii	Ministerstvo průmyslu a obchodu	Malé a střední podniky v ČR
Bruthanová Daniela	Praha 11. - 12. 4. 2008	Teoretické a praktické aspekty veřejných financí	Vysoká škola ekonomická	Možnosti spojení invalidního pojištění s nemocenským

jméno pracovníka	místo a termín konference	název konference	pořadatel	téma vystoupení
Bruthansová Daniela	Praha 28. - 30. 5. 2008	12. Pražské gerontologické dny	Česká alzheimerovská společnost - UK FTVS, Gerontocentrum Praha 8 - Česká gerontologická a geriatrická společnost ČLS JEP	Podpora zdraví u zaměstnanců v předdůchodovém a důchodovém věku
Červenková Anna	Praha 28. - 30. 5. 2008	12. Pražské gerontologické dny	Česká alzheimerovská společnost - UK FTVS, Gerontocentrum Praha 8 - Česká gerontologická a geriatrická společnost ČLS JEP	Podpora zdraví u zaměstnanců v předdůchodovém a důchodovém věku
Höhne Sylva, Štátná Anna	Ženeva, Švýcarsko 14. - 16. 5. 2008	How Generations and Gender Shape Demographic Change- Towards policies based on better knowledge	UNECE	Transition to adulthood and leaving the parental home in the Czech Republic
Horáková Milada	Praha 6. 6. 2008	Between Integration and Discrimination: Strategies of Immigrant Families in Europe; Findings from the Interface and Aware Projects	VÚPSV, v.v.i.	Reflection on discrimination in family narratives
Horáková Milada	Helsinky, Finsko 23. - 24. 10. 2008	Generation in flux- interdisciplinary conference on ethnicity, integration and family ties;	Finish Society for the Study of Ethnic Relations and International Migration; The Finish Yoputh Research Society	Immigrants, families, integration and discrimination
Horáková Milada	Praha 26. - 27. 11. 2008	Migrace a diverzita, jejich rozmanitost a usměrňování	EU AV ČR	Integrační funkce rodiny v procesu migrace- hlavní zjištění projektu Interface
Jahoda Robert	Šlapanice 24. - 25. 1. 2008	Veřejné politiky a jejich účinnost - determinanty raciačnosti řízení ve veřejném sektoru	Masarykova univerzita	Kdo je chudý a kdo je bohatý? Co vyplývá z dat Statistiky rodinných účtů
Jahoda Robert	Brno 12. - 13. 9. 2008	Daně - teorie a praxe	Akademie STING	Zdanění kvalifikované práce - příklad ČR a Slovenska
Jeřábková Věra	Praha 11. - 12. 4. 2008	Teoretické a praktické aspekty veřejných financí	Vysoká škola ekonomická, katedra financí	Možnosti spojení invalidního pojištění s nemocenským

jméno pracovníka	místo a termín konference	název konference	pořadatel	téma vystoupení
Jeřábková Věra	Praha 28. - 30. 5. 2008	12. Pražské gerontologické dny	Česká alzheimerská společnost - UK FTVS, Gerontocentrum Praha 8 - Česká gerontologická a geriatrická společnost ČLS JEP	Podpora zdraví u zaměstnanců v předdůchodovém a důchodovém věku
Kotíková Jaromíra	Praha 17. 4. 2008	Zaměstnávání bez bariér = zaměstnávání pro všechny	European Association of service providers for persons with disabilities	Analýza systému podpory zaměstnavatelů k zaměstnávání zdravotně postižených občanů
Kotíková Jaromíra	Praha 25. 4. 2008	Mezinárodní konference Dost dobrá šance	Cofet a.s.	Poznatky praxe mající vliv na splnění cílů projektu
Kotíková Jaromíra	Praha 15. - 16. 5. 2008	Politika cestovního ruchu a problematika lidských zdrojů	MMR ČR	Politika cestovního ruchu a problematika lidských zdrojů v ČR
Kotíková Jaromíra	Praha 11.10. 2008	Memoranda k rizikové práci	OS KOVO	Prekérní pracovní právní vztahy
Kubalčíková Kateřina	Timisoara, Rumunsko 8. - 11. 5. 2008	The Elderly and the Community, The Second International Conference on Gerontological Social Work from Romania	West University of Timisoara - Romania, Faculty of Sociology and Psychology	Deinstitutionalization of Social Services for the Elderly People in the Czech Republic
Kubalčíková Kateřina	Trnava, Slovensko 23. - 24. 10. 2008	Výskum v sociálnej práci - Využitie poznatkov výskumu pre teóriu a prax sociálnej práce	Trnavská Univerzita v Trnave, European Institute for Social Work	Případová studie jako metoda výzkumu v sociální práci
Kubalčíková Kateřina	Brno 28. 11. 2008	Úloha sociálních pracovníků a očekávání společnosti	Asociace vzdělavatelů v sociální práci a Fakulta sociálních studií	Jak v praxi spolupracují a jak mohou v budoucnu spolupracovat stoupenci různých pojetí sociální práce
Kuchařová Věra	Praha, 7. 4. 2008	Nová rizika pracovního trhu	Sociologický ústav AV ČR	Flexibilita práce. Flexibilita místa a času. Výskyt, struktura, souvislosti

jméno pracovníka	místo a termín konference	název konference	pořadatel	téma vystoupení
Kuchařová Věra	Praha, 21. 4. 2008	Rodinná politika a životní styl rodiny - jak rodiny zvládají rozpor mezi nároky rodinného života a nároky kladené společností	Národní centrum pro rodinu, Výbor pro zdravotnictví a sociální politiku Senátu Parlamentu ČR, KAB-Institut für Fortbildung und angewandte Sozialethik Waldmünchen, Bayern	Konfrontace názorů a preferencí s dnešním chováním na pozadí etap rodinného cyklu
Kuchařová Věra	Tokio, Japonsko 10. 6. a 18. 6. 2008	Cultural Changes and Different Social Context	Česko-japonská asociace v Tokiu	Czech family life and its changes during last decades
Kuchařová Věra	Tokio, Japonsko 16. 6. - 17. 6. 2008	Corporate Culture and the Quality of Working Life in Globalization	Chuo University Tokio	Work-life Balance and Flexible Working Arrangements
Kuchařová Věra	Brno, 29. 9. 2008	Reprodukce, nebo intimita?	Institut pro výzkum reprodukce a integrace společnosti, Fakulta sociálních studií MU	Vznik, stabilita a prožívání osamělého mateřství
Kulhavý Václav	Norimberk, SRN 15. - 16. 5. 2008	Activation policies on the fringes of society	IAB Norimberk	Activation policies in the Czech Republic and their impact on vulnerable groups
Musil Jakub	Praha 6. 2. 2008	Gender v managementu	Klub manažerek při České manažerské asociaci. VÚPSV, v.v.i.	Shrnutí výsledků kvalitativních šetření o postavení žen v managementu
Musil Jakub	Ústí nad Labem 4. 3. 2008	„Target Group monitoring – monitoring integrace cizinců na trhu práce“	VÚPSV, v.v.i.	Cizinci v České republice
Musil Jakub	Karviná 16. 5. 2008	Čtyři roky členství zemí střední a východní Evropy v Evropské unii	Slezská univerzita v Opavě	Migrační potenciál ČR a migrace odborníků spojená s rizikem odchodu českých lékařů do zahraničí
Musil Jakub	Eberbach Monastery, SRN 10. - 12. 6. 2008	„Migration in Europe, Challenges for labour markets, social security systems and the public“	Hertie-Stiftung	Migrants in the Czech Republic
Musil Jakub	Brusel, Belgie 24. 6. 2009	„Target Group Monitoring – presentation of a concept“	VÚPSV, v.v.i. IWAK, Translace GmbH, Paul Lazarsfeld Society for Social Research a Aktiva	Transferability of Core Indicators

jméno pracovníka	místo a termín konference	název konference	pořadatel	téma vystoupení
Nekolová Markéta	Brusel, Belgie 26. 9. 2008	Pathways to flexicurity - adapting model in continental Europe	Centre for European Policy Studies, Brussels	Flexicurity and the Czech Republic
Nekolová Markéta	Riga, Lotyšsko 2. - 4. 10. 2008	New Socio-Economic Challenges of development in Europe 2008 - Labour Market Issues	University of Latvia	Employment Protection Legislation and its effects on Czech labour market
Nešporová Olga	Barcelona, Španělsko 9. - 12. 7. 2008	European Population Conference 2008	EAPS	Family strategies of Immigrants in Post-Communist Czech Republic
Nešporová Olga	Alba Iulia, Rumunsko 5. - 7. 9. 2008	Dying and Death in 18th - 21st Centurie Europe	Muzeul Național al Unirii a Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia	Last rites in the Post-Communist Country.
Nešporová Olga	Praha 18.9.2008	Když senioři potřebují pomoci. Solidární pomoc a péče o staré lidi v rodině	FSV UK	Občanský sektor jako doplněk rodinné péče o seniory
Průša Ladislav	Šlapanice 24. - 25. 1. 2008	Veřejné politiky a jejich účinnost - determinanty racionalnosti řízení ve veřejném sektoru	Masarykova univerzita	Několik poznámek k efektivnosti systému financování sociálních služeb
Průša Ladislav	Praha 6. 2. 2008	Gender v managementu	Klub manažerek České manažerské asociace, VÚPSV, v.v.i.	Gender v managementu - cíle projektu a výzkumné hypotézy
Průša Ladislav	Litomyšl 21. - 22. 2. 2008	Plánování sociálních služeb v Pardubickém kraji	Krajský úřad Pardubického kraje	Stárnutí populace a jeho důsledky na potřebu sociálních služeb do r. 2050
Průša Ladislav	Praha 28. 2. 2008	Aktuální otázky veřejných financí a sociální politiky	VŠFS Praha	Nový systém financování sociálních služeb - mýty a omyly
Rákoczyová Miroslava	Brno 19. 6. 2008	Zaměstnatelnost sociálně vyloučených	AGAPO	Prosazování agendy sociálního začleňování v ČR: změna rétoriky, nebo změna přístupu?
Sirovátka Tomáš	Plovdiv, Bulharsko 4. - 5. 2. 2008	International workshop Work-Life Balance in Europe: Possibilities and Constraints	CINEFOGO - 6.RP EU NoE project	Patterns and factors of reconciling work and family life in the Czech Republic

pokračování

jméno pracovníka	místo a termín konference	název konference	pořadatel	téma vystoupení
Sirovátka Tomáš	Paříž, Francie 16.-17.2. 2008	International workshop Activation and Social Citizenship	CINEFOGO - 6.RP EU NoE project	The policy of activation in the Czech Republic: what are the effects on social citizenship?
Sirovátka Tomáš	Norimberk, SRN 15. - 16. 5. 2008	International IAB / DGS conference 'Activation policies on the fringes of society',	IAB Norimberk	Activation policies in the Czech Republic and their impact on vulnerable groups.
Sirovátka Tomáš	Oslo, Norsko 10. - 14. 6. 2008	Recwowe integration week	Oslo, Insitut for research in Economics and Bussiness Administration, 6 RP	Governance of Welfare state,
Sirovátka Tomáš	Bratislava, Slovensko 8.-9. 9. 2008	International Workshop 'Impact of Poverty and Social Exclusion on Children ' s Lives and their Well Being'	EUROCHILD Brusel a VÚPaR Bratislava	Poverty and Material Deprivation in the Czech Republic with Focus on Children
Sirovátka Tomáš	Helsinky, Finsko 16. - 17. 9. 2008	European Social Policy Research Network annual conference	ESPAnet	Liberalism by Decay ? The Evolution of the Czech Welfare State
Soukup Tomáš	Šlapanice 24. - 25. 1. 2008	Veřejné politiky a jejich účinnost - determinanty racionálnosti řízení ve veřejném sektoru	Katedra veřejné ekonomie ESF MU	Efektivita programů aktivní politiky zaměstnanosti a využití informačních technologií v praxi úřadů práce
Soukup Tomáš	Riga, Lotyšsko 2. - 4. 10. 2008	New socio-economic challenges of development in Europe 2008 Labour Market Issues	University of Latvia representation of the European Commission in Latvia, Ministry of Economy, Ministry of Education and Science, Ministry of Welfare and Employers' Confederation of Latvia	Forecasting of long term unemployment at the individual level
Svobodová Kamila	Praha 18. 9. 2008	Když senioři potřebují pomoci. Solidární pomoc a péče o staré lidi v rodině	FSV UK	Mezigenerační výpomoc a poskytování péče seniorům z pohledu sociologického výzkumu

jméno pracovníka	místo a termín konference	název konference	pořadatel	téma vystoupení
Šťastná Anna	Barcelona, Španělsko 9. - 12. 7. 2008	European Population Conference 2008	EAPS	Second births - the consequences of changing family and fertility patterns in the Czech Republic
Šťastná Anna	Cluj-Napoca, Rumunsko 25. - 27. 9. 2008	Particularities of Childbearing Determinants in East-European Countries after the Political Turnover	ESF (European Science Foundation)	A Second Child in the Family - the consequences of changing family and fertility patterns in the Czech Republic
Trbola Robert	Istanbul, Turecko 18. - 19. 4. 2008	(Irregular) Transmigration in the EuropeanSpace: tudory, Politics and Research Metodology	IMISCODE	Migrující osoby v České republice - postavení na trhu práce a sociální integrace
Vavrečková Jana	Ústí nad Labem 4. 3. 2008	Target group monitoring (Monitoring cizinců trhu práce)	Krajská hospodářská komora Ústeckého kraje	Poslání a cíle Target group monitoring v Ústeckém kraji a specifika zde žijících cizinců
Vavrečková Jana	Bad Kissingen, SRN 24. 4. 2008	Globalisierung, Europäisierung, Regionalisierung - unter besonderer Berücksichtigung ihrer Erscheinungsformen und Auswirkungen im östlichen Europa	Sektion Ost- und Mitteleuropa-Soziologie der Deutschen Gesellschaft für Sociologie - DGS	Migrationspotenzial der CR mit Akzent auf die hochqualifizierten Arbeitskräften
Vavrečková Jana	Františkovy Lázně 13. 6. 2008	Pohyby pendlerů a nedostatek kvalifikované pracovní síly v Bavorsku a v ČR	MEROR BoB a Mezinárodní odborná rada Česko-Bavorsko	Stav a vývoj žádaných terciálně vzdělaných odborníků v ČR
Vavrečková Jana	Regensburg, SRN 29. - 30. 10. 2008	EURES-T Bavorsko - Čechy	BoBaKom Böhmisches-Bayerisches Kommunikations und Informationsbüro	Nedostatek kvalifikovaných pracovních sil v ČR a koncept „zelených karet“
Vavrečková Jana	Ostrava 20. 11. 2008	Konkurenceschopnost a volný pohyb pracovních sil	Respekt Institut v rámci cyklu Evropská regionální fóra	Brain drain a současné trendy české migrace za prací

Rámcová kvantifikace nákladů na jednotlivé projekty v r. 2009

údaje v tis. Kč

	název projektu	mzdy	OON	pojistné +FKSP	věcné náklady	celkem
1.	Aktuální otázky vývoje systému sociální ochrany obyvatelstva	4 052	104	1 499	1 608	7 263
2.	Vybrané aspekty reforem sociálního pojištění	1 677	43	621	666	3 007
3.	Postavení úplných nákladů práce v reprodukci ekonomických a sociálních vztahů v ČR	2 983	77	1 104	1 184	5 348
4.	Aktuální problémy rodinné politiky s ohledem na specifika různých fází rodinného cyklu	2 266	59	838	899	4 062
5.	Politika zaměstnanosti v novém tisíciletí	1 601	41	592	635	2 869
6.	Vybrané sociálně ekonomické aspekty transformace sociálních služeb	1 677	43	621	666	3 007
7.	Mezinárodní migrace osob v ČR a její sociální a ekonomické souvislosti	1 601	41	592	635	2 869
8.	Informační otevřenost VÚPSV, v.v.i.	3 512	92	1 300	1 395	6 299
celkem		19 369	500	7 167	7 688	34 724

Stanoviska Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.

V Praze 27. května 2009
č.j. 194/09**Stanovisko Dozorčí rady Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. k návrhu
Výroční zprávy o činnosti a hospodaření Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí,
v.v.i. za rok 2008**

V souladu s povinnostmi stanovenými zákonem č. 341/2005 Sb. o veřejných výzkumných institucích, přezkoumala dozorčí rada na svém zasedání dne 27. května 2009 návrh Výroční zprávy Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. za rok 2008. K dispozici měla tyto podklady:

- návrh Výroční zprávy o činnosti a hospodaření Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. za rok 2008,
- roční účetní závěrku VÚPSV, v.v.i. za rok 2008,
- Zprávu nezávislého auditora určenou pro Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i. od Ing. Josefa Běloubka ze dne 23. března 2009.

Po zhodnocení těchto podkladů Dozorčí rada VÚPSV, v.v.i., schvaluje návrh Výroční zprávy o činnosti a hospodaření Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. za rok 2008 a konstatuje, že se hospodaření VÚPSV, v.v.i. v r. 2008 uskutečnilo v souladu s obecně závaznými právními předpisy, a že účetní závěrka zobrazuje správně majetek, závazky, vlastní jmění, finanční situaci a výsledek hospodaření. Dozorčí rada neshledala porušení zásad řádného využívání majetku instituce k realizaci její hlavní činnosti a ani ohrožení účelu, ke kterému byla instituce zřízena.

Stanovisko Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i. schválila dne 27. května 2009.

Ing. Eva Holánová
předsedkyně Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.

VÚPSV, v. v. i.
Palackého nám. 4, 128 01 Praha 2
tel.: +420 224 922 381, fax: +420 224 972 873
www.vupsv.cz

V Praze 27. května 2009
č.j. 194/09

**Zpráva o činnosti
Dozorčí rady Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i.
v roce 2008**

Dozorčí radu VÚPSV, v.v.i. jmenovalo Ministerstvo práce a sociálních věcí jako zřizovatel podle bodu (4) § 19 zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích rozhodnutím ministra ze dne 19. dubna 2007, č.j. 2007/19064 – 2.

Jednací řád Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i. schválil ministr práce a sociálních věcí dne 12. července 2007, č.j. 2007/43652 – 2.

Dozorčí rada VÚPSV, v.v.i. pracovala do 31. prosince 2008 ve složení:

- Ing. Eva Holánová, předsedkyně
- PhDr. Václav Kužel, místopředseda
- Zuzana Krejčíková, členka
- Mgr. Barbora Hrušková – Listíková, členka
- Mgr. Bedřich Myšička, člen
- Mgr. Kateřina Jirková – Příhodová, členka
- Mgr. Martin Žárský, člen

Výše jmenování prokázali svoji bezúhonnost a splňují podmínky bodů (4) a (5) § 17 zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích. Uvedené fyzické osoby byly způsobilé k právním úkonům, nebyly pravomocně odsouzeny za trestné činy, jejichž skutková podstata souvisí s předmětem činnosti VÚPSV, v.v.i. a nebyla jim uložena sankce podle zvláštních právních předpisů upravujících výkon odborné činnosti související s předmětem činnosti veřejné výzkumné instituce.

Dozorčí rada VÚPSV, v.v.i. se sešla v roce 2008 na 2 řádných zasedáních, 24. dubna a 10. prosince a ve dnech 23. – 30. května jednala per rollam.

VÚPSV, v. v. i.
Palackého nám. 4, 128 01 Praha 2
tel.: +420 224 922 381, fax: +420 224 972 873
www.vupsv.cz

Dne 24. dubna 2008 Dozorčí rada VÚPSV, v.v.i.:

- souhlasila s návrhem rozpočtu VÚPSV, v.v.i. na rok 2008,
- schválila Zprávu o činnosti Dozorčí rady Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. za rok 2007,
- projednala návrh Výroční zprávy o činnosti a hospodaření Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. za rok 2007, bez výroku auditora.

Ve dnech 23. – 30. května 2008, po výroku auditora, všichni členové Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i. v režimu per rollam schválili:

- Výroční zprávu o činnosti a hospodaření Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. za rok 2007,
- Stanovisko Dozorčí rady Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. k Výroční zprávě o činnosti a hospodaření Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. za rok 2007.

Dne 10. prosince 2008 projednala:

- Zprávu o činnosti a VÚPSV, v.v.i. za období leden – říjen 2008,
- Plán výzkumné činnosti VÚPSV, v.v.i. na rok 2009,
- problémy aplikace Reformy systému výzkumu, vývoje a inovací v ČR v podmínkách VÚPSV, v.v.i a nedořešené vztahy mezi ústavem, Ministerstvem práce a sociálních věcí a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v podmínkách nekonsolidovaného hodnocení výzkumné činnosti ze strany Rady pro výzkum a vývoj.

Zprávu o své činnosti v roce 2008 Dozorčí rada VÚPSV, v.v.i. projednala a schválila na svém zasedání dne 27. května 2009.

Ing. Eva Holánová
předsedkyně Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.

Údaje z řádné účetní uzávěrky

ORGANIZACE: 45773009

Příloha č. 1 k vyhlášce č. 504/2002 Sb.
s účinností pro účetní jednotky
účetující podle účtové osnovy
pro nevýdělečné organizace

ROZVAHA (BALANCE)

k 31.12.2008
(v tisících Kč)

IČO
45773009

Název nadřízeného orgánu

Název, sídlo a právní forma
účetní jednotky

Výzkumný ústav práce
a sociálních věcí, v.v.i.
Palackého nám. 4
128 01 Praha 2
VEŘEJNÁ VÝZKUMNÁ INSTITUCE

AKTIVA		Pol. čís.	Stav k 01.01.	Stav k 31.12.2008
Název položky	Účet		1	2
Dlouhodobý majetek celkem	p.2+10+21+29	001	1 546	1 561
Dlouhodobý nehmotný majetek celkem	p.3 až 9	002	3 593	3 842
1.Nehmotné výsledky výzkumu a vývoje	(012)	003	0	0
2.Software	(013)	004	277	526
3.Ocenitelná práva	(014)	005	0	0
4.Drobný dlouhodobý nehmotný majetek	(018)	006	3 316	3 316
5.Ostatní dlouhodobý nehmotný majetek	(019)	007	0	0
6.Nedokončený dlouhodobý nehmotný majetek	(041)	008	0	0
7.Poskytnuté zálohy na dlouhodobý nehmotný majetek	(051)	009	0	0
Dlouhodobý hmotný majetek celkem	p.11 až 20	010	10 158	10 452
1.Pozemky	(031)	011	0	0
2.Umělecká díla, předměty a sbírky	(032)	012	36	36
3.Stavby	(021)	013	0	0
4.Samostatné movité věci a soubory movitých věcí	(022)	014	5 377	5 698
5.Pěstitelské celky trvalých porostů	(025)	015	0	0
6.Základní stádo a tažná zvířata	(026)	016	0	0
7.Drobný dlouhodobý hmotný majetek	(028)	017	4 745	4 718
8.Ostatní dlouhodobý hmotný majetek	(029)	018	0	0
9.Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek	(042)	019	0	0
10.Poskytnuté zálohy na dlouhodobý hmotný majetek	(052)	020	0	0
Dlouhodobý finanční majetek celkem	p.22 až 28	021	0	0
1.Podíly v ovládaných a řízených osobách	(061)	022	0	0
2.Podíly v osobách pod podstatným vlivem	(062)	023	0	0
3.Dluhové cenné papíry držené do splatnosti	(063)	024	0	0
4.Půjčky organizačním složkám	(066)	025	0	0
5.Ostatní dlouhodobé půjčky	(067)	026	0	0
6.Ostatní dlouhodobý finanční majetek	(069)	027	0	0
7.Pořizovaný dlouhodobý finanční majetek	(043)	028	0	0
Oprávký k dlouhodobému majetku celkem	p.30 až 40	029	-12 205	-12 733
1.Oprávký k nehmotným výsledkům výzkumu a vývoje	(072)	030	0	0
2.Oprávký k softwaru	(073)	031	- 192	- 237
3.Oprávký k ocenitelným právům	(074)	032	0	0
4.Oprávký k drobnému dlouhodobému nehm. majetku	(078)	033	-3 316	-3 316
5.Oprávký k ostatnímu dlouhodobému nehm. majetku	(079)	034	0	0
6.Oprávký ke stavbám	(081)	035	0	0
7.Oprávký k samostatným movitým věcem a soub. movit. věcí	(082)	036	-3 952	-4 462
8.Oprávký k pěstitelským celkům trvalých porostů	(085)	037	0	0
9.Oprávký k základnímu stádu a tažným zvířatům	(086)	038	0	0
10.Oprávký k drobnému dlouhodobému hmot. majetku	(088)	039	-4 745	-4 718
11.Oprávký k ostatnímu dlouhodobému hmot. majetku	(089)	040	0	0

		Pol. čís.	Stav k 01.01.	Stav k 31.12.2008
Název položky	Účet		1	2
Krátkodobý majetek celkem	p.42+52+72+81	041	14 826	11 866
Zásoby celkem	p.43 až 51	042	0	0
1.Materiál na skladě	(112)	043	0	0
2.Materiál na cestě	(119)	044	0	0
3.Nedokončená výroba	(121)	045	0	0
4.Polotovary vlastní výroby	(122)	046	0	0
5.Výrobky	(123)	047	0	0
6.Zvřátata	(124)	048	0	0
7.Zboží na skladě a v prodejnách	(132)	049	0	0
8.Zboží na cestě	(139)	050	0	0
9.Poskytnuté zálohy na zásoby	(z 314)	051	0	0
Pohledávky celkem	p.53 až 71	052	332	158
1.Odebíratelé	(311)	053	282	0
2.Směnky k inkasu	(312)	054	0	0
3.Pohledávky za eskontované cenné papíry	(313)	055	0	0
4.Poskytnuté provozní zálohy	(z 314)	056	31	76
5.Ostatní pohledávky	(315)	057	2	44
6.Pohledávky za zaměstnanci	(335)	058	17	38
7.Pohledávky za institucemi soc.zabezp. a vef.zdrav.poj	(336)	059	0	0
8.Daň z příjmů	(341)	060	0	0
9.Ostatní přímé daně	(342)	061	0	0
10.Daň z přidané hodnoty	(343)	062	0	0
11.Ostatní daně a poplatky	(345)	063	0	0
12.Nároky na dotace a ostatní zúčtování se st.rozpočtem	(346)	064	0	0
13.Nároky na dotace a ostatní zúčtování s rozpočtem orgánů ÚSC	(348)	065	0	0
14.Pohledávky za účastníky sdružení	(358)	066	0	0
15.Pohledávky z pevných termínovaných operací a opcí	(373)	067	0	0
16.Pohledávky z vydaných dluhopisů	(375)	068	0	0
17.Jiné pohledávky	(378)	069	0	0
18.Dohadné účty aktivní	(388)	070	0	0
19.Opravná položka k pohledávkám	(391)	071	0	0
Krátkodobý finanční majetek celkem	p.73 až 80	072	14 167	11 428
1.Pokladna	(211)	073	122	224
2.Ceniny	(213)	074	20	15
3.Účty v bankách	(22x)	075	14 025	11 189
4.Majetkové cenné papíry k obchodování	(251)	076	0	0
5.Dluhové cenné papíry k obchodování	(253)	077	0	0
6.Ostatní cenné papíry	(256)	078	0	0
7.Pohizovaný krátkodobý finanční majetek	(259)	079	0	0
8.Peníze na cestě	(261)	080	0	0
Jiná aktiva celkem	p.82 až 84	081	327	280
1.Náklady příštích období	(381)	082	325	242
2.Příjmy příštích období	(385)	083	2	38
3.Kursově rozdíly aktivní	(386)	084	0	0
AKTIVA CELKEM	p. 1+41	085	16 372	13 427

PASIVA		Pol. čís.	Stav k 01.01.	Stav k 31.12.2008
Název položky	Účet		3	4
Vlastní zdroje celkem	p.87+91	086	15 891	13 164
Jméni celkem	p.88 až 90	087	14 826	13 077
1.Vlastní jmění	(901)	088	1 546	1 561
2.Fondy	(91x)	089	13 280	11 516
3.Oceňovací rozdíly z přecenění fin.majetku a závazků	(921)	090	0	0
Výsledek hospodaření celkem	p.92 až 94	091	1 065	87
1. Účet výsledku hospodaření	(983)	092	X	87
2. Výsledek hospodaření ve schvalovacím řízení	(931)	093	1 065	X
3. Nerozdělený zisk, neuhrazená ztráta minulých let	(932)	094	0	0
Cizí zdroje celkem	p.96+98+106+130	095	481	263
Rezervy celkem	p.97	096	0	0
1.Rezervy	(941)	097	0	0
Dlouhodobé závazky celkem	p.99 až 105	098	0	0
1.Dlouhodobé bankovní úvěry	(951)	099	0	0
2.Vydané dluhopisy	(953)	100	0	0
3.Závazky z pronájmu	(954)	101	0	0
4.Přijaté dlouhodobé zálohy	(955)	102	0	0
5.Dlouhodobé směnky k úhradě	(958)	103	0	0
6.Dohadné účty pasivní	(z 389)	104	0	0
7.Ostatní dlouhodobé závazky	(959)	105	0	0
Krátkodobé závazky celkem	p.107 až 129	106	228	180
1.Dodavatelé	(321)	107	0	0
2.Směnky k úhradě	(322)	108	0	0
3.Přijaté zálohy	(324)	109	0	0
4.Ostatní závazky	(325)	110	0	0
5.Zaměstnanci	(331)	111	51	44
6.Ostatní závazky vůči zaměstnancům	(333)	112	0	0
7.Závazky k institucím soc.zabezp. a veřej. zdrav.pojištění	(336)	113	0	0
8.Daň z příjmu	(341)	114	89	0
9.Ostatní přímé daně	(342)	115	0	0
10.Daň z přidané hodnoty	(343)	116	0	136
11.Ostatní daně a poplatky	(345)	117	0	0
12.Závazky ze vztahu ke státnímu rozpočtu	(346)	118	0	0
13.Závazky ze vztahu k rozpočtu orgánů územních samosprávných celků	(348)	119	0	0
14.Závazky z upsaných nesplac.cen. papírů a podílů	(367)	120	0	0
15.Závazky k účastníkům sdružení	(368)	121	0	0
16.Závazky z pevných termínovaných operací a opcí	(373)	122	0	0
17.Jiné závazky	(379)	123	0	0
18.Krátkodobé bankovní úvěry	(231)	124	0	0
19.Eskontní úvěry	(232)	125	0	0
20.Vydané krátkodobé dluhopisy	(241)	126	0	0
21.Vlastní dluhopisy	(255)	127	0	0
22.Dohadné účty pasivní	(z 389)	128	88	0
23.Ostatní krátkodobé finanční výpomoci	(249)	129	0	0

Název položky	Účet	Pol. čís.	Stav k 01.01.	Stav k 31.12.2008
			3	4
Jiná pasiva celkem	p.131 až 133	130	253	83
1.Výdaje příštích období	(383)	131	253	83
2.Výnosy příštích období	(384)	132	0	0
3.Kursově rozdíly pasivní	(387)	133	0	0
PASIVA CELKEM	p.86+95	134	16 372	13 427

Odesláno dne:

Razítko:

Podpis odpovědné
osoby:

doc. Ing. L. Průša, CSc.

Podpis osoby odpovědné
za sestavení:

Z. Krejčíková

Okamžik sestavení:

16.03.2009, 10:28:21

VÝZKUMNÝ ÚSTAV PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ
veřejná výzkumná instituce
Palackého nám. 375/4, 128 01 Praha 2

Telefon:

224 923 177

ORGANIZACE:45773009

VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY
k 31.12.2008

Název nadřízeného orgánu

Příloha č. 2 k vyhlášce č. 504/2002 Sb.
s účinností pro účetní jednotky
účtující podle účtové osnovy
pro nevýdělečné organizace

(v celých tis. Kč)

IČO
45773009

Název, sídlo a právní forma
účetní jednotkyVýzkumný ústav práce
a sociálních věcí, v.v.i.
Palackého nám. 4
128 01 Praha 2
VEŘEJNÁ VÝZKUMNÁ INSTITUCE

Účet	Název položky	Položka číslo	Činnost	
			hlavní	doplňková
			1	2
	A. Náklady			
	I. Spotřebované nákupy celkem	p.2 až 5	979	0
501	1. Spotřeba materiálu	2	979	0
502	2. Spotřeba energie	3	0	0
503	3. Spotřeba ostatních neskladovatelných dodávek	4	0	0
504	4. Prodané zboží	5	0	0
	II. Služby celkem	p.7 až 10	11 398	0
511	5. Opravy a udržování	7	83	0
512	6. Cestovné	8	820	0
513	7. Náklady na reprezentaci	9	27	0
518	8. Ostatní služby	10	10 458	0
	III. Osobní náklady celkem	p.12 až 16	35 208	0
521	9. Mzdové náklady	12	25 615	0
524	10. Zákonné sociální pojistění	13	8 649	0
525	11. Ostatní sociální pojistění	14	0	0
527	12. Zákonné sociální náklady	15	500	0
528	13. Ostatní sociální náklady	16	444	0
	IV. Daně a poplatky celkem	p.18 až 20	8	0
531	14. Daň silniční	18	8	0
532	15. Daň z nemovitostí	19	0	0
538	16. Ostatní daně a poplatky	20	0	0
	V. Ostatní náklady celkem	p.22 až 29	214	0
541	17. Smluvní pokuty a úroky z prodlení	22	16	0
542	18. Ostatní pokuty a penále	23	0	0
543	19. Odpis nedobytné pohledávky	24	0	0
544	20. Úroky	25	0	0
545	21. Kursové ztráty	26	12	0
546	22. Dary	27	0	0
548	23. Manka a škody	28	2	0
549	24. Jiné ostatní náklady	29	184	0
	VI. Odpisy, prodaný majetek, tvorba rezerv a opr.položek celkem	p.31 až 36	556	0
551	25. Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	31	556	0
552	26. Zůstatková cena prodaného dlouhod. nehmot. a hmot.maj.	32	0	0
553	27. Prodané cenné papíry a podíly	33	0	0
554	28. Prodaný materiál	34	0	0
556	29. Tvorba rezerv	35	0	0
559	30. Tvorba opravných položek	36	0	0
	VII. Poskytnuté příspěvky celkem	p.38 a 39	0	0
581	31. Poskyt. příspěvky zúčtované mezi organizačními složkami	38	0	0
582	32. Poskytnuté členské příspěvky	39	0	0
	VIII. Daň z příjmů celkem	p.41	0	0
595	33. Dodatečné odvody daně z příjmů	41	0	0
	Náklady celkem	p.1+6+11+17+21+30+37+40	48 383	0

Účet	Název položky	Položka číslo	Činnost	
			hlavní	doplňková
			1	2
	B. Výnosy			
	I. Tržby za vlastní výkony a za zboží celkem p.44 až 46	43	2 158	0
601	1. Tržby za vlastní výrobky	44	0	0
602	2. Tržby z prodeje služeb	45	2 158	0
604	3. Tržby za prodané zboží	46	0	0
	II. Změny stavu vnitroorganizačních zásob celkem p.48 až 51	47	0	0
611	4. Změna stavu zásob nedokončené výroby	48	0	0
612	5. Změna stavu zásob polotovarů	49	0	0
613	6. Změna stavu zásob výrobků	50	0	0
614	7. Změna stavu zvířat	51	0	0
	III. Aktivace celkem p.53 až 56	52	0	0
621	8. Aktivace materiálu a zboží	53	0	0
622	9. Aktivace vnitroorganizačních služeb	54	0	0
623	10. Aktivace dlouhodobého nehmotného majetku	55	0	0
624	11. Aktivace dlouhodobého hmotného majetku	56	0	0
	IV. Ostatní výnosy celkem p.58 až 64	57	4 541	0
641	12. Smluvní pokuty a úroky z prodlení	58	0	0
642	13. Ostatní pokuty a penále	59	0	0
643	14. Platby za odepsané pohledávky	60	0	0
644	15. Úroky	61	7	0
645	16. Kursové zisky	62	12	0
648	17. Zúčtování fondů	63	4 522	0
649	18. Jiné ostatní výnosy	64	0	0
	V. Tržby z prodeje maj., zúčtování rezerv a opr. pol. celkem p.66 až 72	65	0	0
652	19. Tržby z prodeje dlouhodobého nehmot. a hmot. majetku	66	0	0
653	20. Tržby z prodeje cenných papírů a podílů	67	0	0
654	21. Tržby z prodeje materiálu	68	0	0
655	22. Výnosy z krátkodobého finančního majetku	69	0	0
656	23. Zúčtování rezerv	70	0	0
657	24. Výnosy z dlouhodobého finančního majetku	71	0	0
659	25. Zúčtování opravných položek	72	0	0
	VI. Přijaté příspěvky celkem p.74 až 76	73	0	0
681	26. Přijaté příspěvky zúčtované mezi organizačními složkami	74	0	0
682	27. Přijaté příspěvky (dary)	75	0	0
684	28. Přijaté členské příspěvky	76	0	0
	VII. Provozní dotace celkem p.78	77	41 751	0
691	29. Provozní dotace	78	41 751	0
	Výnosy celkem p.43+47+52+57+65+73+77	79	48 450	0
	C. Výsledek hospodaření před zdaněním p.79 - 42	80	87	0
591	34. Daň z příjmů	81	0	0
	D. Výsledek hospodaření po zdanění p.80 - 81	82	87	0
	Výsledek hospodaření po zdanění za účetní jednotku celkem p.82/1+p.82/2	83	87	0

Odesláno dne:

Razítko:

Podpis odpovědné osoby:

Podpis osoby odpovědné za sestavení:

Okamžik sestavení:

16.03.2009, 10:29:34

VÝZKUMNÝ ÚSTAV PRÁCE A SPOLEČNOSTI, s.r.o.

veřejná výzkumná instituce

Palackého nám. 375/4, 128 01 Praha 2

Z. Krejčíková

Telefon:

224 923 177

Výrok auditora k účetní uzávěrce

**ZPRÁVA NEZÁVISLÉHO AUDITORA URČENÁ
pro Výzkumný ústav práce a sociálních věcí,
veřejné výzkumné instituce,
se sídlem Palackého náměstí 4, Praha 2, PSČ 120 00**

Auditorská zpráva určená zřizovateli a vedení veřejné výzkumné instituce

Ověřil jsem přiloženou účetní závěrku Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí v.v.i. tj. rozvahu a výkaz zisku a ztráty za období od 1.1.2008 do 31.12.2008.

Za sestavení a věrné zobrazení této účetní závěrky v souladu s českými účetními předpisy odpovídá statutární orgán veřejné výzkumné instituce Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí. Součástí této odpovědnosti je navrhnout, zavést a zajistit vnitřní kontroly nad sestavováním a věrným zobrazením účetní závěrky tak, aby neobsahovala významné nesprávnosti způsobené podvodem nebo chybou, zvolit a uplatňovat vhodné účetní metody a provádět dané situaci přiměřené účetní odhady.

Moji úlohou je vydat na základě provedeného auditu výrok k této účetní závěrce. Audit jsem provedl v souladu se zákonem o auditorech a Mezinárodními auditorskými standardy a související aplikační doložkou Komory auditorů české republiky. V souladu s těmito předpisy jsem povinen dodržovat etické normy a naplánovat a provést audit tak, abych získal přiměřenou jistotu, že účetní závěrka neobsahuje významné nesprávnosti.

Ověření zahrnuje provedení auditorských postupů, jejichž cílem je získat důkazní informace o částkách a skutečnostech uvedených v účetní závěrce. Výběr postupů závisí na úsudku auditora, včetně posouzení rizik, že účetní závěrka obsahuje významné nesprávnosti způsobené podvodem nebo chybou. Při posuzování rizik auditor přihlídně k vnitřním kontrolám, které jsou relevantní pro sestavení a věrné zobrazení účetní závěrky. Cílem posouzení vnitřních kontrol je navrhnout vhodné auditorské postupy, nikoli vyjádřit se k účinnosti vnitřních kontrol. Ověření též zahrnuje posouzení použitých účetních metod, přiměřenosti účetních odhadů provedených vedením a posouzení celkové prezentace účetní závěrky.

Domnívám se, že získané důkazní informace tvoří dostatečný a vhodný základ pro vyjádření mého výroku.

Podle mého názoru účetní závěrka podává věrný a poctivý obraz aktiv, pasiv a finanční situace Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. k 31.12.2008 a nákladů a výnosů a výsledků jejího hospodaření za rok 2008 v souladu s českými účetními předpisy. Výrok auditora k účetní závěrce za období od 1.1.2008 do 31.12.2008 je

„bez výhrad“.

V Litoměřicích, dne 23. března 2009

AUDIT Litoměřice s.r.o.
číslo osvědčení 474
Vrchlického 248/17, Litoměřice

Ing. Josef Běloubek
auditor
číslo osvědčení 1022

